

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

DANES.

»POGOVORI 61«:

Roman Albreht: O DELITVI DOHODKA GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ

J. V.: OPEHARJENI ZADRUŽNIKI

M. K.: UPRAVIČENO ZAUPANJE

D. K.: TIK PRED DVANAJSTO

Sobota, 17. junija 1961
Štev. 24, leto XIX

V OKVIRU

Poročila o povišanju proizvodnje za 9 namesto predvidenih 12% so na marsikoga delovala kot hladna prha. Nekaj, kar je bilo predvideno kot možno, kot gospodarsko nujno in dosegljivo, je pokazalo drugačen obraz. In vsakdo se je nehote povprašal za vzrok.

Ze takoj v začetku razmišljanj kaže pribiti, da bo vsakoletno povišanje proizvodnje za isti odstotek predstavljal vedno večji napor, večjo organizacijsko sposobnost, ker se z doseženimi uspehi veča »osnovnih sto odstotkov«. In od čedalje večje osnove pomeni odstotek povišanja čedalje več. Hkrati pa

in gospodarjenja, ki bo sprostil ogromne iniciative proizvajalcev.

Nov sistem delitve dohodka med podjetjem in družbo je dobil množično politično podporo delovnih ljudi, ni pa še mogel v tako kratkem času dobiti tudi materialne realizacije. Zrasel je iz sistema, za katerega smo ugotovili, da ni bil najbolj stimulativen, da je imel nekatere slabosti. In povsem razumljivo je, da teh slabosti ni bilo mogoče odpraviti preko noči. Nekatere od njih kljub našim željam, da bi z novim sistemom odmrle, še živijo in povzročajo težave.

Preden bi pa poskusili reči eno samo grenko na sistem,

Uresničene želje

je treba seveda računati tudi na tem, da je pri utečenih proizvodnjah, v tovarnah z desetletno tradicijo in dobro organizacijo proizvodnje, čedalje težje odkrivati notranje rezerve, da se je marsikje fizični učinek približal meji, ki je ne bo mogoče bistveno preokčiti.

Vse to pa seveda ne pomeni, da je vsak trud skoraj zaman, da se je treba udati v usodo. Vse to nas opozarja, da postaja iskanje notranjih rezerv čedalje bolj zamotan in odgovoren posel. Vsakršno uspevanje lahko postane usodno za dvig življenjske ravni.

Pri odkrivanju notranjih rezerv, pri skrbi za višjo produktivnost, se nam ponujata predvsem dve možnosti: naravno, znanstveno proučevati produktivnost dela, proizvodni proces, kontrolo kvalitete, zmanjšanje odpadkov, hkrati, vzporedno s tem pa je treba razvijati vse oblike stimulativnega nagrajevanja po delu

je potrebno temeljito pregledati, katere možnosti smo že uspešno izkoristili. Podatki o porastu proizvodnje v prvih letošnjih mesecih nas samo opozarjajo, da marsikje težav nismo jemali dovolj resno, da so želje povečati in poceniti proizvodnjo predvsem z novimi kapacitetami prerastle v zmogljivosti, da je želja povečati standard na račun jutrišnjega dohodka dosegla obraten učinek — nerealno povečanje plač je samo dvignilo cene — da je poleg lastne varne in komune potrebno videti skupnost. Željam so postavljene objektivne, ekonomske meje. Povečati jih je mogoče samo z boljšim gospodarjenjem, z večjo produktivnostjo.

Zato je v tem položaju najbolj primerno: krotiti prevelike, nestvarne želje in z večjo, cenejšo proizvodnjo ustvariti pogoje, da bodo želje lahko uresničene.

VINKO TRINKAUS

SAMOUPRAVLJANJE PROIZVAJALCEV V SPLOŠNEM GRADBENEM PODJETJU »PRIMORJE« V AJDOVŠČINI

NJIHOVA VELIKA MATURA

So ljudje, ki še sedaj, po vseh pozitivnih izkušnjah, ki jih je delavsko samoupravljanje pridobilo v zadnjem času, ne razumejo, zakaj uveljavljamo neposredno upravljanje proizvajalcev namesto zastarelega načina upravljanja po predstavnikih.

Nekaj jih noče, nekateri pa ne morejo razumeti. Delavci Splošnega gradbenega podjetja »Primorje« v Ajdovščini jih vabijo, naj jih obiščejo in se v praksi prepričajo, kako potrebna je tako imenovana decentralizacija.

Vabijo vse tiste, ki že dolgo govorijo, kaj bodo »dol dali«, pa ničesar »dol ne dajo«, ker jim njihovo »dol in gor« pojmovanje, polno bojazni, onemogoča, da bi videli bistvo napredka samoupravljanja. In tudi tiste, ki pravijo, da v majhnem obratu ni moč uveljaviti neposrednega odločanja, si belijo glave, kaj naj store, ker je v proizvodni enoti manj kot trideset zaposlenih in zavoljo tega ne morejo ustanoviti obratnega delavskega sveta, ki jih zdaj nadomada tako skrbi mandatna doba, ki je bojda, spriči vseh teh novosti, prekratka, ko pa je vendar že povsem jasno, da v novem načinu upravljanja (ko bo res povsem zaživel), traja mandatna doba upravljalca (slehernega proizvajalca) toliko časa, kolikor je pač zaposlen v določenem podjetju. Pa še tiste, ki govorijo, da rekonstrukcija onemogoča samoupravljanje proizvajalcev (»Zakaj bi delili navzdol, potlej pa pobirali navzgor« in »Saj ni denarja, kaj bomo z ekonomskimi enotami«), kot da bi bilo »pobiranje« in »deljenje« stvar uprave, ne pa stvar ljudi, ki so ustvarili sredstva, in kot da bi ekonomske enote morale takoj zagotoviti

večje osebne dohodke, ne da bi prej in predvsem zagotovili preudarno uporabo sredstev, večjo proizvodnost in čimboljšo in pravičnejšo delitev dohodka.

Rekli so mi: »Naj pridejo, bodo videli in spoznali«. Ne zato, ker »vsak berač svojo malho hvali« in ker je pri njih vse v redu in prav (so šele na začetku in nekateri kolektivi so jih že prekosili), pač pa zato, ker tudi ta, čeprav začetek, veliko obeta.

Iz pripovedovanja predsednika delavskega sveta, predsednika upravnega odbora in tajnika sindikalne organizacije sem razbral:

V »Primorju« je zdaj zaposlenih kakih 1200 delavcev. Delajo v Anhovem, Gorici, Vipavi, Postojni, Ajdovščini, Pivki, Ilirski Bistrici in v Sežani. V Mirni imajo obrat betonskih izdelkov, v Ajdovščini, pri sedežu podjetja, pa pomožne obrate (avtomobilski in strojni park in druge).

Že sredi lanskega leta so ugotovili, da takšno gospodarsko organizacijo ni moč upravljati iz centra, oziroma da centralistično upravljanje ne spodbuja zanimanja vseh zaposlenih za preudarno gospodarjenje. Za-

to so takrat ustanovili ekonomske enote. Vsako gradbišče je postalo ekonomska enota, ki je samostojno ugotavljala delovni učinek in delila osebni dohodek, ki je bil večji, kolikor večji je bil učinek. Se pravi, hkrati z reorganizacijo podjetja so uveljavili tudi nov način nagrajevanja: več sam ali v skupini narediš, več dobiš. Dobiš tudi delež od delovnega uspeha celotne ekonomske enote. Če boš mehanizacijo čimbolj izkoristil, če boš porabil čimmanj gradiva, potlej...

Potlej so gradbišča najemala stroje lastnega podjetja, zanje plačevala najemnino, in vsi so si prizadevali, da bi stroj v čimkrajšem času čimbolje izkoristili. Potlej so delavci pazili na sleherno opeko, vsako novo desko so trikrat obrnili, preden so jo razžagali in porabili, prej pa so razbite opeke ležale po vsem gradbišču in malo jih je bilo, ki so rabili stare deske.

To so malenkosti, toda iz malega raste veliko.

Rezultati so:

Realizacija (na enega zaposlenega): leta 1959 — 1.225.000 dinarjev, leta 1960 — 1.635.000 dinarjev. Za neposredne proizvajalce pa velja: leta 1959 — 1.359.000 dinarjev, leta 1960 — 1.861.000 dinarjev.

Res je, da jim je pri tem pomagalo nekaj novih strojev, ki so jih kupili lani, vendar jim je k temu uspehu, kot sami trdijo, največ pripomogel nov način nagrajevanja in delitve dohodka.

Povprečni osebni dohodek je bil leta 1959 — 17.147 dinarjev, lani pa 22.720 dinarjev. To povečanje je zagotovila večja storilnost (saj se je le-ta zvišala za nekaj odstotkov več, kot so se povečali osebni dohodki), vendar je treba pri tem upoštevati, da delavec ni dobil več denarja samo zato, ker je sam ali v skupini več naredil, ampak tudi zato, ker je celotna ekonomska enota več naredila, izkoristila mehanizacijo, prihranila pri materialu itd.

Delavci »Primorja« so lani dobivali povprečno 20,2% vseh svojih mesečnih prejemkov od uspehov ekonomskih enot. Ne vsi enako. In tudi med ekonomskimi enotami so bile precejšnje razlike. Objektivne, najbrž za zlasti subjektivne. Najmanjše povprečje je bilo 14,9% vsega osebnega dohodka, največje pa 24%.

V prvih dveh mesecih letošnjega leta so povečali realizacijo za 48%.

Res je, da nam številke nikoli ne prikažejo podrobnosti in povsem pravilne slike, kajti nanje vpliva marsikaj, vendar so tovariši iz splošnega gradbenega podjetja »Primorje« v Ajdovščini iz teh števil razbrali:

● Takšnale »decentralizacije« je preneto koristna.

● Slehernega delavca je zainteresirala za čimboljše gospodarjenje (od tega, kako gospodarijo v ekonomski enoti, je odvisna že petina njegovih dohodkov) in normalno je, da tak človek ni več zadovoljen z upravljanjem po predstavnikih. Zatevta, da sam odloča, da neposredno sodeluje pri odločanju o gospodarjenju v svoji ekonomski enoti.

● Zato ne gre več za organizacijske spremembe v poslovanju podjetja, za spremembe v načinu obračunavanja, gre za kvalitativni napredek. Spremeniti je treba sistem upravljanja.

In so ga začeli spreminjati. V vseh ekonomskih enotah ustanavljajo delavske svete, ki bodo (po predlogu sindikalne organizacije v njihovem podjetju) imeli naslednje pravice in dolžnosti: skrbeli bodo za izvedbo proizvodnega načrta enote, sprejemali bodo in odpustili delavce, skrbeli za njih stanovanje, prehrano, za večja pravila naselji, menz, športnih, družbenih in drugih objektov v ekonomski enoti, sodočloali pri določitvi najnižje liciacijske vloste objekta, imeli disciplinsko komisijo, komisijo za določanje delovnih mest, na katerih je prepovedano delo žena in mladine, komisijo za higiensko-tehnično varstvo, odločali bodo o delovnem času itd.

Pravijo: to je šele začetek, toda začetek, ki temelji na jasnih izračunih, ki je zrasel na njihovih tleh, iz njihove prakse.

Pravijo: to je naša matura, toda matura, ki so jo z odliko položili, hkrati pa vedo, da se mora maturant še marsikaj naučiti, če hoče postati strokovnjak.

Za zdaj bodo imeli v ekonomskih enotah delavske svete in njihov delokrog bo, kot vidimo, še precej omejen, kasneje pa...

»Naš končni cilj je popolno, neposredno samoupravljanje,« je dejal predsednik centralnega delavskega sveta splošnega gradbenega podjetja »Primorje« v Ajdovščini tovariš Lojze Rustja, »k temu težimo in vse, kar zdaj počnemo, so koraki na poti k temu cilju.«

JANEZ VOLJC

DECENTRALIZACIJA SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJU »PROIZVODNJA NAFTE« V LENDAVI

NIHČE SE NE DRŽI OB STRANI

Prvi teden je minil, odkar so v podjetju »Proizvodnja nafte« v Lendavi izvolili samoupravne organe ekonomskih enot. Deset obratnih delavskih svetov bo zdaj tudi »uradno« odprlo knjigo gospodarjenja svojega podjetja. Tako, »neuradno«, pa si je kolektiv belih rudarjev odprl knjigo gospodarjenja takoj po novem letu, ko so nekako v grobem začrtali okvire obračunskih in ekonomskih enot.

Takrat so se nekako takole dogovorili na delavskem svetu, potem ko je ves kolektiv na sestankih razpravljaval o decentralizaciji samega upravljanja in odločanja:

»Podjetje je v škripcih. Proizvodnja nafte upada, ker so naftna polja že izčrpana. Obrat uameritve v kemični kombinat, nas bo rešil težav, toda — ko naj graditi za začenjamo. Enotnosti podjetja ne bo nič škodilo, če posamezne delovne enote darjenjemo za boljše gospodarjenje, na primer za zniževanje stroškov. Naj v okviru finančnega, oziroma proizvodnega plana, ki ga same sprejmejo, same odločajo o razdeljevanju osebnih dohodkov. Posamezne enote najbolj vedo, kakšne delavce potrebujejo; zatorej naj samostojno urejajo vse odnose s področja delovnih razmerij. Brez škode za enotnost podjetja bo tudi to, če delovnim enotam prepustimo pretežni del sredstev za tekoče investicijsko vzdrževanje...«

Potem so vzeli v roke proizvodni in finančni plan podjetja. Vse družbene obveznosti, ki bremenijo 1000-članski kolektiv »Proizvodnje nafte«, so razbili na posamezne enote. Glede na to so za vsako enoto (teh je zdaj 36, povezane pa so v 14 ekonomskih enotah) določili začetni sklad osebnih dohodkov. Ta je enak skupnim osebnim dohodkom enote v preteklem

letu. Za vsako enoto so izdelali predračun vseh stroškov. Pripranki pri stroških predstavljajo giblivi del osebnih dohodkov. Merila za razdeljevanje pa so postavili s posebnimi pravilniki, različnimi za vsako ekonomsko enoto posebej. V teh pravilnikih so za vsako obračunsko enoto znotraj ekonomske enote najprej določena razmerja, kolikšen odstotek prihranka pripada obračunski enoti, do kolikšnega prihranka je upravičena ekonomska enota, do česa pa skladi podjetja. Potem so v teh pravilnikih po točkovnem sistemu za vsako delovno mesto v vsaki obračunski, oziroma ekonomski enoti posebej določene pravice in obveznosti, kdaj in zakaj ter v kolikšnih odstotkih prihrankov lahko participira vsak posameznik. Osnova za točkovanje pa je bila analitična ocena delovnih mest.

VOZEL SE RAHLJA

● Na upravi podjetja so že dolgo prej razmišljali, kako bi zmanjšali kilometražo osebnih avtomobilov. Ni in ni uspelo. Ko so podjetje decentralizirali na obračunske in ekonomske enote, se je zadeva čez noč prelevila. V dveh mesecih je kilometražo osebnih avtomobilov padla od 27.000 kilometrov mesečno malone na polovico.

● Za vsako vrtno seveda naredijo predračun stroškov. Če vrtalci namesto recimo predvidenih petih svedrov polomijo

samo štiri, jim petega podjetje plača. Če po lastni krivdi presežejo planirane stroške, jih morajo poravnati iz začetnega sklada osebnih dohodkov.

● Poslovodja avtoparka osebnih in lahkih tovornih avtomobilov ne bo dobil niti dinarja »učinka«, če vozila pod njegovo komando ne bodo mesečno prevozila predvidenega števila kilometrov. Če kilometraže ni mogoče zagotoviti pri podjetju je treba najti zunanje odjemalce...

● Če računovodstvo ne izda pravočasno faktur, vsem, ki so to zakrivil, odštejejo določeno število točk za vsak dan zamude. Referentom za posamezne posle pa prištejejo določeno število točk, različno od primera do primera, če dosežejo caso sčente, ki niso bili planirani, če odprodajo na primer odvišna osnovna sredstva dražje, kot jih je ocenilo podjetje itd.

POT DO NAPREDKA NE DRŽI VSELEJ NARAVNOST

Kot rečeno, bodo obratni delavski sveti zdaj tudi formalno odprli knjigo gospodarjenja. Ekonomske enote so na primer obremenjene z vsemi družbenimi obveznostmi. Kazalo bo torej razmisлити o osnovnih sredstvih, o dragih vrtilnih garniturah in drugih potrebnih napravah. Koliko naj jih obdrže zase, koliko jih potrebujejo za uslužnostna vrtnanja (med drugim torej v tujini), koliko bi jih podjetje lahko prodalo, da bi tako plačevalo manj obresti.

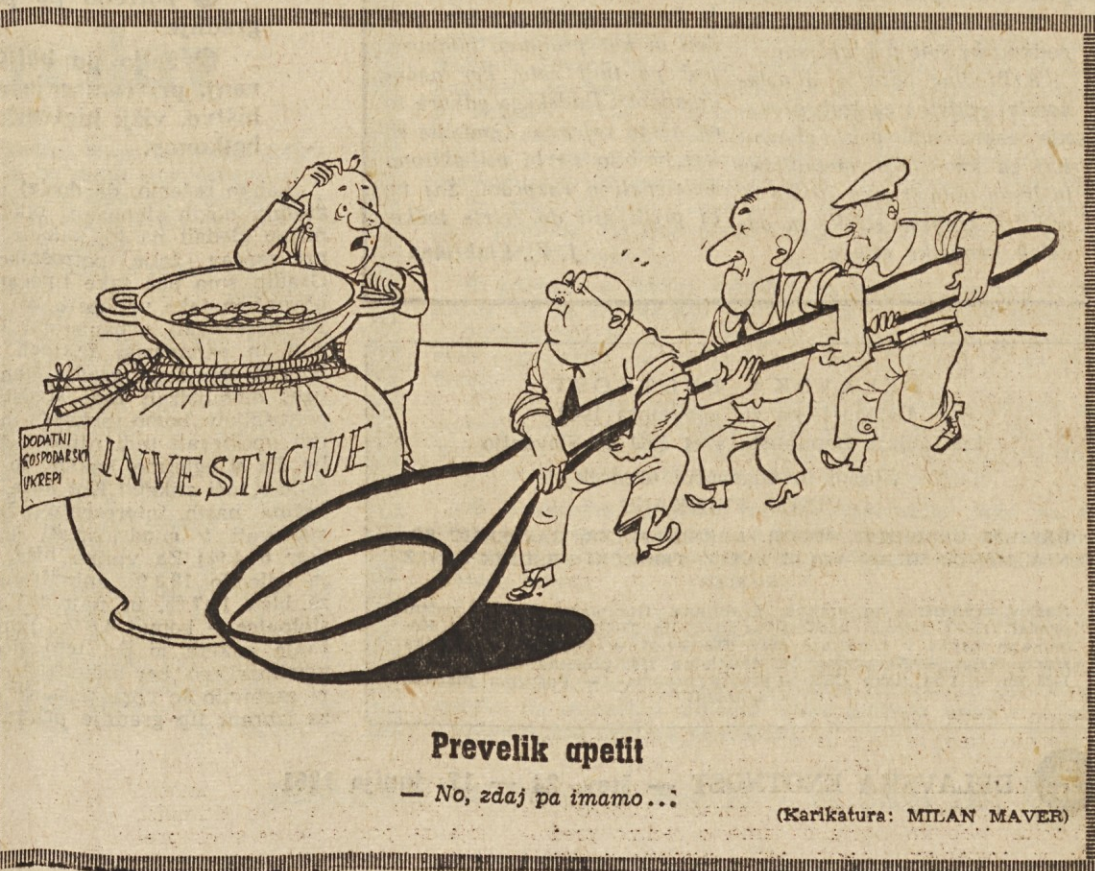
Najboljše odgovore na taka in podobna vprašanja bodo dale predvsem obračunske in ekonomske enote.

Potem bo veljalo ugrizniti v najbolj kislo jabolko — določiti bo treba merila dela. Stimulacija za prihranke je sicer prebudila interes za gospodarjenje.

Toda večina delavcev tega podjetja ima še vedno stalne mesečne plače... Glede tega povedo v podjetju, da nikjer, tako tudi pri njih, pot do boljšega, do napredka ne drži vselej naravnost. Tako so tudi oni začeli s tistim, kar je za začetek obetalo največ rezultatov: napovedovalo začetek vključevanja vsakega posameznika v upravljanje svojega podjetja.

Začetek je za njimi, naprej — upajo — bo šlo precej lažje.

—MG

(Kartikatura: MILAN MAVER)

ODPRTO PISMO občinskemu sindikalnemu svetu v Radovljici

Sindikalna organizacija Tovarne verig Lesce pri Bledu želi, da bi Občinski sindikalni svet v Radovljici javno povedal svoje stališče o lokaciji novega delavskega kulturnega doma v Lescah. Gre predvsem za naslednja vprašanja:

1. Naša sindikalna podružnica meni, da če že gradimo kulturni dom iz lastnih sredstev, imamo tudi pravico odločanja, kje naj bo dom. Tako smo predlagali, da bi ga postavili ob sedanjem nogometnem igrišču v samem centru Lesca in v neposredni bližini podjetij »Verige«, »Almire«, »Gorenjke«, »TIO« ter v bližini železniške in avtobusne postaje Lesce. S tem soglašajo tudi vse množične organizacije v Lescah.

2. Izgovori — kot so: predvidena elektrifikacija železnice in ureditev prometnih poti, urbanistični načrti in podobno, ne morejo biti razlogi, da doma ne bi gradili ob sedanjem nogometnem igrišču.

3. Menimo, da gradnja doma na kateremkoli drugem prostoru za nas kakor tudi za druge kolektive, oziroma množične organizacije v Lescah ne ustreza in ni sprejemljiva. Z osako drugačno odločitvijo namreč zaradi pritiska naših članov ne moremo soglašati. Tudi predvidena združitve Radovljice in Lesca ne more biti razlog, da ne bi doma gradili tu, saj se združitve predvideva šele v daljši bodočnosti. V kolikor pride do združitve teh dveh naselij pa bo tako potreben še najmanj en kulturni dom.

4. V Lescah sedaj ni nobenih prostorov za najnujnejše kulturno-prosvetno in športno izboljšanje in prav zaradi tega in zaradi predvidenega razvoja industrije v Lescah je nujno čimprej zgraditi tak dom v Lescah brez ozira na morebitne kasnejše skupne potrebe Radovljice in Lesca.

Zaradi nasprotujočih si stališč oblastnih in političnih forumov v občini ter naših tovarniških organov želimo, da občinski sindikalni svet v Radovljici o tem razpravlja in javno objavi svoja stališča.

Sindikalna podružnica, Tovarne verig Lesce

Pojasnilo: V Lescah že precej let govorijo o tem, kako nujno bi potrebovali delavski kulturni dom. Vendar nikoli za to ni bilo potrebnih sredstev. Letos pa je delavski svet Tovarne verig v Lescah odobril sredstva za izgradnjo delavskega kulturnega doma v Lescah. Toda sedaj se je zataknilo drugje — pri lokaciji. Medtem ko kolektiv »Verige« zahteva, da bi dom gradili v Lescah na prostoru, o katerem govorijo že več let, pa nekateri občinski organi menijo, da bi ga postavili med Lescami in Radovljico. Rezultat tega nesoglasja je, da so sredstva za tako dolgo pričakovani kulturni dom sicer zagotovljena, vendar pa občina ne izda lokacijskega dovoljenja. Zato je sindikalna podružnica Verige poslala odprto pismo občinskemu sindikalnemu svetu v Radovljici, ki naj bi povedal do tega problema svoje stališče.

Upamo, da bomo lahko kmalu posredovali javni odgovor Občinskega sindikalnega sveta in morda tudi mnenje katerega izmed prizadetih drugih organov občine, oziroma mnenja posameznih občanov v Lescah in Radovljici.

In zdaj naj odločam

- Tovariš urednik!
- Dne 13. julija je »Glasnik« Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana objavil vabilo na 36. sejo okrajnega zbora in zbora proizvajalcev, ki je bila v petek, 16. junija. Hkrati je objavil naslednji dnevni red:
1. Poročilo o turizmu in gostinstvu v okraju Ljubljana.
 2. Poročilo okrajnega zbora za socialno zavarovanje za leto 1960.
 3. Predlog za združitve občine Loška dolina z občino Cerknica in predlog za priključitev naselja Rakitna k občini Ljubljana-Vič-Rudnik.
 4. Predlog odloka o ustanovitvi sklada za gradnjo Mestne bolnišnice v Ljubljani.
 5. Predlog odločbe o ustanovitvi Zavoda za upravljanje gozdov zelenega pasu v Ljubljani.
 6. Predlog sklepa o ukinitvi pletilnice in šiviljske šole s praktičnim poukom Gameljne.
 7. Predlog sklepa o ukinitvi podkovske šole v Ljubljani.
 8. Predlog odločbe o ustanovitvi oddelka za izobraževanje zaposlenih pri Tehnični šoli za kmetijsko, metalurško in lesno industrijsko stroko — oddelke živilske stroke in oddelke kemijske stroke.
 9. Predlog za potrditev statuta:
 - a) Obrtno-komunalne zbornice okraja Ljubljana;
 - b) Trgovin, zbornice okraja Ljubljana.
 10. Predlog za prenos gozdnih parcel, last SLP, na Fakulteto za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo.
 11. Garancije.
 12. Personalne zadeve.
- In zdaj se, prosim Vas, postavite v kožo odbornika, ki mora na tej seji aktivno sodelovati v razpravi in odločati. Kako naj ta človek, ki ga na eni sami seji »našopajo« z dvanajstimi točkami dnevnega reda (in vsaka točka ima še nešteto »podtočke«), preudarno odloči o vsem, kar od njega zahtevajo. Jaz, mejdun, ne bi mogel. Od tod tudi tako imenovani glasovalni stroj. Človek ne pokima samo zato, ker je že po naravi ponizen, pride in kot pravimo, kimavec, pač pa tudi zato, ker način dejavnosti ljudskega odbora to od njega zahteva. Zamislite si, kaj bi bilo, če bi vsi aktivni sodelovali v razpravi. Saj ne bi prišli niti do četrte točke.

J. V., Ljubljana

DELAVSKA ENOTNOST

Ustanovljena 20. novembra 1942

List izdaja Republiški svet ZSJ za Slovenijo

Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DORNIK PETER, GASPERSIC SONJA, MAVER MILAN, VOLJC JANEZ, TEHNIČNI UREDNIK JANEZ SUSTER

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2, poštni predal 313-VI, telefon uredništva: 33-722 in 30-672 — Račun pri Komunalni banki v Ljubljani št. 600-19-1-83 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — List tiska CJP »Ljudska pravica« — Poštnina plačana v gotovini

BREZ OBRATNIH DELAVSKIH SVETOV

V tkalnici ovojev v tovarni sanitetnega materiala na Viru pri Domžalah večkrat ležijo po tleh tulci iz lepenke. Marsikak delavec se ne zmeni dosti zanje, zato tudi ni tako redek slučaj, da je več tulcev pohojenih in zmečkanih. Verjetno danes še marsikdo izmed teh ne ve, da stane podjetje tak tulec 40 din, pa tudi če ve, si morda misli, kaj pa je teh 40 din za tako podjetje.

Toda čez mesec dni bo prav gotovo delavec, ki je danes še pohodil tulec, storil drugače. Tkalnica bo morala vrniti pripravljavnici vse tulce ali pa jih plačati po 40 din. To pa se bo poznalo na osebnih dohodkih vseh zaposlenih delavcev v tkalnici.

Že samo ta drobn problem, na katerega so opozorili v tovarni sanitetnega materiala na Viru, kaže, da ekonomske enote, ki so jih začeli ustanovljati v tem podjetju med prvimi v domžalski občini, ne bodo zgolj formalnost. Že v januarju letos so namreč začeli zbirati podatke o proizvodnji ločeno v pripravljavnici, tkalnici ovojev, belilnici, konfekciji in ostalih oddelkih. Podjetje se razdelilo na 7 enot v osnovni dejavnosti, eno v pomožni dejavnosti in na dve proračunski enoti.

»Ker se predvidene ekonomske enote večinoma ujemajo s posameznimi fazami dela, smo hoteli najprej ugotoviti, kolikšni so stroški posamezne delovne operacije,« pravijo v podjetju, »doslej smo namreč vedeli le približno, kolikšni so stroški za posamezno vrsto izdelkov. Menimo, da bo uvedba obračuna dohodka po ekonomskih enotah zelo ugodno vplivala na našo doslej pomanjkljivo organizacijo dela.«

Ker bo razen količine in seveda tudi kvalitete izdelkov zelo pomemben činitelj za uspeh posamezne enote tudi prihranek na surovinah, oz. sploh znižanje proizvodnih stroškov, sedaj temeljito proučujejo normative porabe surovin za posamezne izdelke. Proizvodni stroški za izdelek v celoti so jim bili sicer doslej že poznani, vendar je sedaj važna tudi razčlenitev stroškov, da bi lahko z uspehom vplivali tam, kjer so stroški sorazmerno največji. In te priprave so že opozorile na marsikak problem.

Kakšne pristojnosti bodo imeli kolektivi bodočih ekonomskih enot? S 1. julijem, ko bodo začeli obračunavati dohodek po enotah, namenjajo prenesti na kolektive posameznih obratov čimveč pristojnosti, kolikor jih je pač glede na trenutni položaj največ mogoče prenesti. Zlasti bodo to vse pristojnosti v zvezi z delovnimi

razmerji, disciplino, delovitostjo osebnih dohodkov, razpolaganjem s prihranki pri zmanjšanju poslovnih stroškov in podobno. Menijo pa, da za sedaj sredstev, namenjenih za razširjeno reprodukcijo oz. za poslovni sklad, še ne bodo prepustili ekonomskim enotam, zlasti zato

ne, ker so bili lani nekateri obrati v rekonstrukciji (rekonstrukcija je veljala preko 300 milijonov din) in mora kolektiv sedaj nameniti skoraj 70 % vseh razpoložljivih sredstev kot anuiteto za najeta posojila. Zato imajo težave tudi z obratnimi sredstvi, ker je pri kupcih za okrog 150 milijonov neplačanih računov, razen tega pa jim je v zadnjem času porasla zaloga izdelkov v skladišču na skoraj 70 milijonov. Morda so se prav zaradi tega odločili, da komercialni oddelek ne vključijo v skupno proračunsko enoto z ostalimi administrativno-tehničnimi službami, pač pa ta oddelek predstavlja ločeno ekonomsko enoto, katere dohodek je še posebej vezan na vrednost prodane proizvodnje in na pravočasno dobavo surovin.

Z obračunavanjem dohodka po ekonomskih enotah se bo v nekaterih oddelkih verjetno pokazalo, da je preveč zaposlenih. Te delavce bodo potem zaposlili na drugih delovnih mestih. Nameravajo namreč izdelovati nekatere nove izdelke (med njimi filtre za cigarete)

zlasti zato, ker za nekatere se danje izdelke ni več zanimanja na tržišču.

Hkrati s pripravi na uvedbo ekonomskih enot pa v Tovarni sanitetnega materiala razmišljajo tudi o tem, kako bi k odločanju v ekonomski enoti pritegnili slehernega proizvajalca. Zato menijo, da bi obratni delavskih svetov ne volili (saj šteje večina enot le 30 do 40 ljudi), pač pa bi samoupravni organ enote predstavljal vsi zaposleni — da bi imeli tako zbor proizvajalcev ekonomske enote. Tudi v dosedanjih pripravah so sindikalni podobni že večkrat sklicali proizvođaške sestanke, na katerih so se pogovorili o problemih v proizvodnji. Pravijo, da so na teh sestankih uredili marsikak problem. Sindikalni delavci menijo, da bodo morali v prihodnje posvetiti vso skrb utrjevanju zavesti proizvajalcev, ki naj ne bi bili upravljavci samo na sebi, ampak naj bodo tudi odgovorni za njihove dolžnosti in pravice zlasti s proizvodnje in njenimi problemi.

F. SVETELJ

Z OBČNEGA ZBORA RO SINDIKATA KMETIJSKIH, ŽIVILSKIH
IN TOBAČNIH DELAVCEV SLOVENIJE

KLJUČI GOSPODARJENJA so v rokah kolektivov

»Zdaj ni več toliko pomembno, da družbeni kmetijski obrati sploh proizvajajo in da že ustvarjajo tržne presežke. Važnejši je ekonomski efekt teh proizvodnih naporov. Iskanje odgovorov na to vprašanje opozori na vrsto napak in pomanjkljivosti iz nedavne preteklosti, ki jih bo treba popraviti. Ni receptov, kako, na kakšen način naj bi to storili. Gotovo je le, da bodo morali kolektivi sami poiskati pota nadaljnjega razvoja, sami se bodo morali vprašati, kdaj si lahko nalожijo nova bremena in pod kakšnimi pogoji lahko proizvajajo. Uveljavljanje novega gospodarskega sistema vse to iskanje novih poti samo še spodbuja in poglablja.« — Iz razprave na občnem zboru republiškega odbora sindikata kmetijskih, živilskih in tobačnih delavcev Slovenije, ki se ga je kot gost udeležil tudi predsednik republiškega sveta sindikatov Slovenije Stane Kavčič.

Za letošnji občni zbor so značilna skrbno pripravljena poročila ter živahna jedrnat razprava. Čeprav so diskutanti razpravljali tudi o življenjskih in delovnih pogojih, strokovnem izobraževanju in nekaterih drugih zadevah, se malone nihče ni izognil gospodarski problematiki, ki je zadnji čas v ospredju razprav v vseh kolektivih. In še: na letošnjem občnem zboru so se oglašali k besedi pravzaprav samo »kmetijci«, ostali pa so samo poslušali...

Delegati iz podjetij in občin so podrobno pripovedovali o svojih problemih. Iz njihovih besed je bilo očitno, da si nekatere zadeve na primer večjih predstavljajo preveč statično in tudi neživljensko. Toda kljub temu je bilo očitno, da vedo, kakšni so problemi v njihovih kolektivih in kako se jih bodo morali lotiti, da jih bodo pomogli slehernega proizvajalca čimprej rešili.

Delegat iz Maribora je na

primer razpravljal o tem, kam jih je pripeljalo »slepo« izpolnjevanje planskih predvidevanj. Da bi neko posestvo izpolnilo svoj živinorejski plan, je kupovalo vsakršno živino. Tudi take krave molznice, ki dajo na dan le po tri litre mleka ali pa še toliko ne. Zaradi tega je bila v enem obratu tega posestva lastna cena mleka kar 150 dinarjev! Posestvo je zgubo sicer deloma pokrivalo iz drugih virov, toda vendarle je bilo mleko še vedno tako drago, da so ga le stežka prodajali. Zato so začeli na posestvu govoriti že o hiperprodukciji. Toda tako zastavljeno vprašanje je napak. Zaradi vseh mogočih težav (razen omenjene predvsem nevsklajenosti investicij: zgradijo na primer hleve, kupijo živino, nimajo pa dovolj krme itd.) je mnogokdaj res težko prodati nekatere pridelke in proizvode, ker so res predragi, da bi jih lahko posestva prodala v tistih količinah, ki so jih zmožna dati na trg. Če pa je kak proizvajalec konkurenčen na trgu (ne zaradi povprečevanja, pač pa zaradi cene), potem o hiperprodukciji ni mogoče govoriti.

Tudi v kmetijstvu se že uveljavljajo ekonomske enote. Morda bi se lahko hitreje kot se, morda bi odločneje lahko uveljavljale voljo in želje neposrednih proizvajalcev, če v nekaterih glavah ne bi bilo predranosti, da so ekonomske enote v kmetijstvu brezsmiselne, ker mnoga posestva poslušajo, iz gube, tako da od njih ni pričakovati nikakih praktičnih rezultatov oziroma gospodarskih koristi. Vendar je tako razlagljanje jalovo. V nešteti primerih se je že izkazalo, da so ekonomske enote tudi v pasivnih dejavnostih lahko zelo koristne. Zavoljo povečanja interne produktivnosti v takih enotah, izkoriščanjem še drugih notranjih rezerv tudi pasivne ekonomske enote lahko izboljšujejo gospodarjenje, zmanjšujejo izgube. Razen tega se kmetijski proizvajalci, ko se srečujejo s težavnimi življenjskimi in delovnimi pogoji, tudi sami vedno bolj zanimajo za gospodarjenje. Dobro vedo, da je ne le od njihovega dela, pač pa tudi od tega, kako gospodarijo, edino odvisno, kdaj bodo lahko začeli urejati družbeno prehrano, kje bodo dobili sredstva za gradnjo stanovanj in urejanje drugih svojih potreb. Ekonomske enote torej tudi pasivnim dejavnostim ne morejo v ničemer škoditi in tudi enotnosti posestva ne bodo razbile. Proizvajalec gre zlasti za to, da bi bolje živel. Če želja pa se jim bo izpolnila, bodo delali z združenimi močmi, če si bodo enote med seboj pomagale, toda — razen morda o nekaterih skladih — tudi same odločale o vseh ostalih zadevah.

T. M.

M. GOVEKAR

O ANKETI STANOVANJSKIH ŽELJ

STANOVANJE V PRIHODNOSTI

Lani je III. mednarodni lesni sejem v Ljubljani privabil mnogo obiskovalcev in stanovanjskih interesentov. Urbanistični inštitut je izrabil to priliko in med obiskovalci razpisal anketo z delovnim naslovom »Anketa stanovanjskih želja 1960«. Njen namen je bil, spoznati želje stanovalcev ter tako projektantom in graditeljem nuditi gradivo, ob katerem se je vredno zamisliti pri projektiranju in gradnji novih stanovanj. In kaj je anketa predvsem pokazala?

- potrebo po reviziji stanovanjske statistike
- potrebo po reviziji strukture stanovanjske gradnje glede na tip zgradb in velikost stanovanj
- potrebo po podrobnem študiju enodružinske gradnje
- željo po boljši in smotrnejši ureditvi stanovanj, pri čemer je mišljeno predvsem vgrajeno pohištvo, višji higienski standard stanovanj in gradnja balkonov.

Lahko rečemo, da doslej pri gradnji novih stanovanj nikdar nismo gledali na to, kakšne so pravzaprav želje potrošnikov. Gradili smo pač take tipe stanovanj in take velikosti, kot so jih narekovali urbanistični vidiki in ekonomski faktorji. S tem, da bomo pri gradnji stanovanj mobilizirali tudi sredstva potrošnikov, bomo vsakomur morali upoštevati tudi njihove želje. Pa si ogledimo, kakšne so te želje v luči ankete! Kot kaže, si večina naših interesentov želi stanovati v enodružinski hiši. (kar 63,4 %). Za vrstne hiše se je odločilo 19,3 % anketiranih, za blok 11,7 %, in najmanj za stolpnice — komaj 4,6 %. Vprašanje ankete je pri tem sicer pomanjkljivo, ker anketirancem ni zastavilo se vprašanje, če so za izbrani tip gradnje priprav-

ljeni prevzeti tudi materialna bremena. Kljub temu pa rezultati kažejo, da se bo treba začeti čimprej aktivno ukvarjati z enodružinsko gradnjo, se pravi z analitičnim študijem njene današnje podobe, in s konstruktivnim delom za urbanistično in funkcionalno boljše organizirano družinsko gradnjo. Ni namreč edina pot v tem, da načelno odklanjamo vsako družinsko gradnjo. Ta edina pot pa tudi ni pravilna!

Podobno se želje potrošnikov križajo z dejanskim stanjem pri velikosti stanovanj. Velika večina naših ljudi si namreč želi srednje velika stanovanja, ali drugače povedano, dvo in pol sobno stanovanje. Tako stanovanje namreč najbolj ustreza 3 ali 4-članski družini, kakršna je pri nas v Sloveniji največ.

Statistika zgrajenih stanovanj pa kaže, da smo v Sloveniji gradili doslej največ majhnih stanovanj, se pravi da so ta že takoj po vselitvi čestokrat prenatrana. Tu je pomanjkljiva tudi uradna nomenklatura velikosti stanovanj, ki ne določa natančno velikosti oziroma uporabnosti stanovanja, kar nam narekuje, da v bližnji prihodnosti tudi tu napravimo potrebne spremembe.

Iz ankete je nadalje razvidno, da si velika večina naših stanovalcev želi vgrajeno pohištvo ne le v kuhinji, temveč tudi v predsobi in spalnici. Pri tem je zanimivo, da si vse starostne skupine anketirancev enako želijo vgrajeno pohištvo. Celo pri starostni skupini nad 60 let, pri kateri bi pričakovali največ navezanosti na tradicionalno pohištvo, je le 6 % takih, ki ne marajo vgrajenega pohištva. Tudi želja po balkonu prevladuje pri vseh starostnih skupinah, le da je pri starejših ljudeh ta še močnejša, kar je razumljivo, saj pogosto balkon pomeni zanje edino možnost bivanja na svežem zraku. Glede ureditve kopalnice je tri četrtine anketirancev izjavilo, da si želi normalno kopalno kad. Sedežna kad je malo priljubljena, prav tako prha, kot edina kopalna priprava v kopalnici. Zlasti v družinskih stanovanjih bo torej nujno opremiti kopalnice z normalnimi kadmi, s sedežnimi kadmi oziroma prhami pa le kopalnice v najmanjših stanovanjih.

TRG IMA DVA OBRAZA

SKUPŠČINSKI POROČEVALEC

Na zasedanju Zvezne ljudske skupščine (bilo je v petek, dne 9. junija), ko so ljudski poslanci razpravljali in odločali o posameznih zakonskih predlogih in dodatnih gospodarskih ukrepih, so bile izrečene naslednje ugotovitve, opozorila in napovedi:

● Za prve mesece letošnjega leta je značilna visoka raven vseh oblik potrošnje in nekoliko počasnejše naraščanje proizvodnje;

● neskladnost med proizvodnjo in potrošnjo je delno vplivala tudi na oblikovanje cen;

● življenjski stroški so narasli za 8 odstotkov, računali pa smo, da bodo letos narasli za 6 do 7 odstotkov;

● v pripravi so predpisi o delitvi dohodka na podlagi denarne realizacije;

● na pristojnem mestu proučujejo kreditno politiko federacije glede posojil za obratne namene iz centralnih virov.

Razčlenimo te ugotovitve in opozorila nekoliko podrobneje.

Ugotovitve o zaostajanju industrijske proizvodnje in izredno visoki ravni vseh oblik potrošnje so bile izrečene na osnovi analize o gospodarjenju v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Industrijska proizvodnja je v prvih štirih mesecih izpod planirane ravni. V primerjavi z minulim letom je porasla za 9 odstotkov, predvideno pa je bilo, naj bi porasla za 12 odstotkov. Rs je, da to povečanje ne pokaže jasne slike, ker je proizvodnja v prvih štirih mesecih lani izredno hitro naraščala — saj je znašala 18 odstotkov v primerjavi z letnim povečanjem 15 odstotkov — toda položaj na trgu vendarle kaže, da proizvodnja preobčutno zaostaja. To zaostajanje je na trgu še tembolj čutili, ker narašča potrošnja. Proračunska potrošnja je bila namreč večja za 29 odstotkov. Porasli so tudi osebni prejemki. Vse oblike potrošnje pa naj bi glede na povečani narodni dohodek v letu 1961 v družbenem gospodarstvu znašale le 15,6 odstotka. Rečeno je bilo, da je že iz tega moč razbrati, kako velika je neskladnost med potrošnjo in materialnimi možnostmi, tudi če predpostavljamo, da bomo stopnjo povečanja narodnega dohodka v celoti dosegli.

Razčlenjeni so bili tudi nekateri vzroki za to neskladnost. Gospodarske organizacije, je bilo rečeno, so pričakovale spremembe v sistemu in proučevale svoje kalkulacije. Na to zaostajanje oziroma na neskladnosti sploh pa je vplivalo tudi pomanjkanje obratnih sredstev. In tudi na tem področju je moč ugotoviti subjektivne slabosti, in sicer, da so bile preobsežne naložbe v investicije in premajhne v obratna sredstva.

Neskladnost med potrošnjo in proizvodnjo je seveda vplivala tudi na ceno. Proizvodne cene v industriji so narasle v primerjavi s koncem lanskega leta za 2 odstotka, v primerjavi s povprečjem istega obdobja lani pa so bile večje za 5 odstotkov. Povečana investicijska dejavnost je vplivala na porast cen nekaterih gradbenih potrebščin. Življenjski stroški so narasli za 8 odstotkov, predvideno pa je bilo, da bodo letos narasli za 6 do 7 odstotkov, predvsem zaradi sprememb v odnosu cen, ki smo jih načrtno uveljavili. Ker je bilo povpraševanje na domačem trgu precejšnje, niso bile gospodarske organizacije dovolj spodbujene za izvoz. Visoka raven domače potrošnje torej tudi ni omogočala povečanja izvoza v tistem tempu, kot je bilo to predvideno.

Zaradi vseh teh naštetih vzrokov je skupščina tudi sprejela predlagane dodatne gospodarske ukrepe (podrobneje smo jih razčlenili na tem mestu že v zadnjih dveh številkah). Cilj predloženih ukrepov, je bilo rečeno, ni doseči stabilnosti gospodarstva samo v sedanjem trenutku, temveč naj bi ti ukrepi pripomogli k uveljavljanju celotnega sistema. Z njimi naj bi tudi preprečili uveljavljanje stare podedovane prakse v novih pogojih. Splošna oznaka za to prakso pa je, trošenje sredstev vnaprej, čeprav le-ta še niso ustvarjena.

S spremembami zveznega družbenega plana in zveznega proračuna je bilo uveljavljeno snovanje družbenih rezerv, in sicer na vseh stopnjah in pri vseh uporabnikih družbenih sredstev. To naj bi bil trajni ukrep in sestavni del našega sistema planiranja in gospodarjenja sploh. Zakon o družbenih rezervah rešuje to vprašanje samo v načelu. Čeprav je vzpostavitev družbenih rezerv sicer instrument trajnega značaja, pa je odvisno od gospodarskega gibanja, od tega, koliko in na katerih točkah bomo imeli na voljo zadostne količine blaga, povečevanje ali zmanjšanje družbenih rezerv.

Ko je tovariš Nikola Minčev razčlenjeval gospodarski položaj v prvih štirih mesecih in obrazložil dodatne gospodarske ukrepe, je med drugim dejal:

»Čeprav so realni osebni dohodki v prvih štirih mesecih narasli v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta za 8 odstotkov, vendar občutek pri posameznih kategorijah delavcev in uslužbencev ni takšen. Nestabilnost cen ne pokaže jasne usmeritve o gibanju realnih osebnih dohodkov. Res smo morali zavestno uveljaviti nekatere spremembe v odnosih cen. Toda to je ena stvar, druga pa so težnje, da bi prek zvišanja cen v razmerah nestabilnega trga prišli do sredstev. Zato je bistvena zahteva načrtnega, hkrati pa tržnega gospodarstva, da ustvarimo takšne materialne odnose, da se ne bodo lahko uresničile težnje po zvišanju cen ali da bodo te težnje močno omejene...«

Eden izmed vzrokov presežanja raznih oblik potrošnje, predvsem investicijske in proračunske, je dejal tovariš Minčev, je nenehna težnja, trošiti na račun bodočih dohodkov oziroma ustvarjanje obveznosti brez kritja. Posledice tega so naročila, pa tudi nakupi blaga in investiranje, čeprav ni sredstev na razpolago. Tako nastaja nekakšna oblika verižne reakcije dolgov in terjatev, ki so se na nekaterih gospodarskih organizacijah in panogah močno razmahnile. Seveda je v naših razmerah možno, včasih pa tudi potrebno, medsebojno kreditiranje gospodarskih organizacij in skladov. Toda ta pravica kreditiranja lahko izvira iz lastnih sredstev. Gre torej za to, da trošimo samo razpoložljiva sredstva. Ni pa moč reči, da takšna gledišča zdaj prevladujejo pri vseh gospodarskih in družbenih činiteljih.

In prav iz tega razloga so napovedani tudi nekateri novi predpisi. Na pristojnem mestu, je bilo rečeno v skupščini, pripravljajo:

● predpise o delitvi dohodka na podlagi denarne realizacije, ne pa na podlagi fakturiranja blaga kakor doslej.

Pričakovati je, da se bo tako povečal interes gospodarskih organizacij, da proda blago samo kupcem, ki ga plačujejo.

Na pristojnem mestu proučujejo tudi druge ukrepe na področju kreditnega mehanizma. Ugotovljeno je, da bodo nedvomno potrebne intervencije za povečanje obratnih sredstev iz centralnih virov. Zato zdaj proučujejo

● konkretno kreditno politiko federacije, tako da bo lahko gospodarstvo vedelo, za kakšne namene in ob kakšnih pogojih lahko računa na posojila za obratna sredstva iz centralnih virov.

Ne glede na to pa je treba pri delitvi dohodka skrbeti za naložbe v obratna sredstva.

Med drugim je bilo tudi rečeno, da je treba pri praktični konkretni delitvi dohodka v podjetju in komuni upoštevati načelo, da se osebni dohodki lahko gibljejo samo v skladu s povečanjem delovne storilnosti.

P. D.

Ti problemi se pojavljajo povsod, celo v podjetjih, kot je v našem primeru ELRA, ki ne potrebujejo kdo ve kako visoka obratna sredstva. Nekaj milijonov! Dolgujejo ji jih podjetja, ki pa sicer obračajo milijardna obratna sredstva!

Tudi tu je rešitev v sodelovanju!

Predvsem pa v prizadevnem povečevanju fizičnega obsega proizvodnje!

V Poljanah stoji obrat »Planike« iz Kranja. Svoje dni je služil za izdelavo opetnikov, pa je bil predrag in je zavoljo tega propadel. Danes je v njem skladišče. Najemina, ki jo dobiva od njega občina, ni zanimiva. Zanimivejša je gola zgradba, 1000 kvadratnih metrov z lepimi prostori, oblačilnico, vodovodom, napajno postajo, ki bi le lahko služila nečemu, kar bi bilo za občino donosnejše, okoliškim prebivalcem pa bi nudilo zaslužek. Tako je zažvelo dogovarjanje o tem, da bi bivši obrat »Planike« postal obrat ELRE. V njem bi bilo lahko zaposlenih 150 delavcev.

»Iskra« bi odstopila ELRI določeno vejo proizvodnje. Proizvodne programe pa bi oba predstavnika, čeprav po veliko-

sti dokaj različna, prilagodila drug drugemu. Z razpoložljivimi obratnimi sredstvi bi skupaj načrtovala.

Pogovor je te dni v teku. ELRA bo z novim obratom lahko podvojila svojo proizvodnjo in z njo svoj dohodek.

Ob koncu bežnega razpravljanja o odnosu proizvajalca do trgovine, s katero se srečuje podjetje kot kupec in kot prodajalec, je predstavnik Škofje-loške industrije elektro-mehanskih delov dejal:

»Dolga leta smo imeli na jeziku razne oblike poslovnih združevanj in kooperacij, lotevali se jih nismo. Vse preveč je bila izrazita težnja podjetij, da imajo sama vse, od surovinske baze v obsežnih skladiščih pa tja do izvozne rampe ter gosti-šta, ki je vedno na razpolago. Šele zdaj, ko nas ekonomski izračun silijo v boljše izkorišča-nje strojev, v natančnejšo analizo tržišč, v boljšo organizacijo dela in v doslednejše obračanje sredstev, šele zdaj smo se začeli resneje približevati sodelovanju s podjetji sorodnih strok. Ravno to približevanje, ki je nema-ra še prepočasno, pa ELRI jasni perspektivo!«

D. KRALJ

KOLEKTIV TRŽIŠKEGA KLJUČAVNIČARSTVA NI ZADOVOLJEN

SAMOVOLJNO POVIŠANJE dohodkov vodilnim uslužbencem

V tržiškem obrtnem podjetju »Kleparstvo — vodovodne instalacije — ključavničarstvo« so si štirje vodilni uslužbenci (direktor, tehnični vodja, računovodkinja in pisarniška uslužbenka) pred tremi meseci povišali osebne dohodke za 6%. Delavski svet, ki ga sestavlja celotni kolektiv, je o tem razpravljal in ugotovil, da so si povišali plače neupravičeno in brez vednosti oziroma soglasja kolektiva.

Za osvetlitev tega zadnjega direktorjevega ukrepa, da poviša štirim ljudem osebne dohodke, moramo navesti še nekaj »starih dejanj«. V kolektivu, ki ima 23 zaposlenih, je že večkrat

prišlo do kaj čudnih odločitev, za katere je kolektiv zvedel šele čez nekaj mesecev. Tako so si tudi v lanskem aprilu vodilni uslužbenci povišali osebne dohodke, delavci pa so še kar naprej prejemali dohodke po starem. Ko je kolektiv to odločitev direktorja odkril, je s pritiskom izsilil, da so potem povišali plače tudi vsem delavcem, in sicer tako, da je vsakdo dobil 1600 dinarjev več, čeprav so vedeli, da je tako povišanje nestimulativno in neupravičeno.

Z zadnjim 6% povišanjem osebnih dohodkov se je že tako slabo vzdruže v kolektivu še poslabšalo. Direktor pravi, da je

zato povečal osebne dohodke vodilnim, ker so to storila tudi nekatera sorodna podjetja. Ko je kolektiv zahteval takojšnjo sejo delavskega sveta, je direktor izjavil, da jo skličejo lahko samo tedaj, če bo on privolil. Nekemu delavcu je celo izjavil, da bosta delavski svet in upravni odbor tako kmalu propadla.

Po vsem tem je zasedal tudi izvršni odbor sindikalne podružnice in sklenil, da je treba nekaterim nepravilnostim čimprej napraviti konec. Ugotovili so nekaj dejstev, katerim naj se s pomočjo političnih organizacij občine napravi konec.

Za sklicanje vsakega sestanka sindikalne podružnice ali delavskega sveta morajo namreč prositi za dovoljenje direktorja, ki jim na ta način krati vse demokratske pravice. Za pomembnejše odločitve pokličejo v pisarno predsednika delavskega sveta in upravnega odbora in ko toliko in toliko časa govorijo samo o številkah, končno ta dva predstavnika kolektiva (ker ne poznata dovolj računovodskih poslov) popustita. Če se kdo od delavcev zanima za to ali ono stvar, ga v pisarni zavrnejo, češ naj raje opraviša svoje delo.

Ob vsem tem se kolektiv sprašuje, kaj je rešitev? Poskusili so že marsikaj, vendar doslej brez uspeha. Razgovori z direktorjem pred celotnim kolektivom ne uspejo, prav tako se razbijejo individualni razgovori!

Sindikalna podružnica se je zato sedaj obrnila na občinski sindikalni svet v Trzinu. Predsedstvo sveta bo v najkrajšem času analiziralo položaj v tem kolektivu in se potem konkretno in temeljito pogovorilo s kolektivom in direktorjem.

V. E.

LOJZE KANTE

PRVI KORAKI SAMOUPRAVLJANJA V DRŽAVNIH ZAVAROVALNIH ZAVODIH

Brez plačilnih razredov

Delovni kolektiv mariborskega Državnega zavarovalnega zavoda je začel uresničevati novi osnutek zakona o zavarovalni službi. Tako je po daljšem razpravljanju končno tudi v zavarovalne navade prodrlo delavsko upravljanje, čeprav v dokaj okrnjeni obliki in z omejenimi pristojnostmi oziroma pravicami. Tako so pred dnevi izvolili svoj prvi organ upravljanja: SVET DRŽAVNEGA KOLEKTIVA. Ta dogodek prav gotovo pomeni prelomnico v življenju in delu kolektiva.

Materialna osnova za delo tega sveta je tako imenovani režijski dodatek, določen na podlagi zveznega povprečja. Sredstva tega sklada so namenjena za vzdrževanje zavoda, materialne izdatke in osebne dohodke. In s tem sredstvi bodo sedaj upravljali sami. Svet delovnega kolektiva si je postavil za

prvo osnovno nalogo: sestaviti pravilnik o delitvi dohodkov, ki bo spodbujal kolektiv k delu, varčevanju in razvijanju zavarovalne službe. S 1. junijem so prvič razdelili osebne dohodke po novih merilih. Tako pravilnik ne pozna več plačilnih razredov in položajnih plač, temveč je osebni dohodek odvisen od vrednosti delovnega mesta, učinka dela, prihrankov in poslovnega uspeha organizacijske enote zavoda — torej je sestavljen iz stalnega in gibljivega dela. Posebne dohodke bodo obračunavali četrtletno, akontacijsko pa dobivali člani kolektiva mesečno.

Kolektiv je z zadovoljstvom sprejel novi sistem nagrajevanja. Tako bo njihov poslovni uspeh še v večji meri kot doslej odvisen od njihove prizadevnosti in iniciativnosti in bodo od tega odvisni tudi njihovi

zaslužki. Svet delovnega kolektiva bo sedaj sam sprejemal in odpuščal delavce, brez potrjevanja in soglasja direktorja, kot je bilo to doslej.

Vseskozi je imel Državni zavarovalni zavod v Mariboru, kot tudi ostali zavodi v Sloveniji, skopo odmerjena sredstva za investicije, poslovanje in družbeni standard. Doslej so na primer kupili samo tri stanovanja, niso imeli tudi sredstev za sodobnejše delo v pisarnah itd. Zato si želijo, da bi tudi oni upravljali s tistimi skladi, kot jih imajo pri ostalih gospodarskih organizacijah, to je predvsem investicijski sklad, sklad skupne porabe in podobno. Ko bodo razpolagali tudi s temi sredstvi, se bodo šele čutili, da so enakovredni upravljavcem v gospodarskih organizacijah. Toda kljub temu — prvi korak je narejen.

K. AUDIČ

»Tržišče nas pozna kot kupce in kot odjemalce! Obe vlogi sta med sabo dokaj različni, četudi sta obe za naše podjetje popolnoma enake vrednosti!« — tako nas je opozoril predstavnik ELRE, razmeroma majhnega podjetja za proizvodnjo električnih mehanizmov v Škofji Loki.

Podjetje je nastalo — iz nič! Za mnoga podjetja tako rečemo in čeprav misel ni kdo ve kako v soglasju z logiko, je vendar v našem primeru osnovana v nekaterih dejstvih:

obrtinski način proizvodnje, ogledovanje za potrebami uslug, ki naj jih novoustanovljeno podjetje opravi, pavšalni odnos do skupnosti, paberkovanje za kadri, razmišljanja o strojih in o prostorih, o stanovanjih.

Obrtniški način proizvodnje je zamenjal industrijski trak; delovni program s poudarkom na mehanizme, ki jih potrebuje razvijajoča se avtomatizacija; skladnost delovnih prosorov v preurejenem samostanu; zadovoljivo število usposobljenih delavcev, redni obračuni.

Skopo informacijo o razvoju ELRE narekuje razgovor o vrsti problemov, s katerimi se danes srečuje kolektiv in med katere sodi na prvo mesto — tržišče.

Nadaljujmo torej z uvodom:

Nova pravila v gospodarjenju nas zdaj, ko jih vsepovsod uveljavljamo, seznanjajo z nekaterimi prehodnimi nevšečnostmi. Trgovina noče zalog! Razumljivo, kdo bi plačeval obresti po nepotrebnem! Tudi podjetje noče zalog. Iz istega razloga! Vendar pa jih podjetje mora imeti: v surovinah, s katerimi omogoča normalen potek proizvodnje in pa v izdelkih, ki jih je svoje čase lahko dostavljalo trgovski mreži v večjih količinah.

Vse skupaj nas spominja na začaran krog! Izhod iz njega kaže do potankosti izdelan delovni program, ki pove, kdaj, kakšen in koliko količino potrebnega materiala bo potrebovala ta ali ona proizvodna enota v podjetju. Takšen program je sicer izvedljiv ob skoki vse leto enakomerni proizvodnem postopku, mnogo težje pa je z načrtovanjem različnih dejavnosti, ki so seveda odvisne od potrebe tržišč.

V BOVŠKEM OBRATU TOVARNE POHIŠTVA »KRN«

NOČEJO PO STAREM

Tovarna pohištva »Krn« v Klavžah zaposluje kakih 400 delavcev. Okoli 180 jih je v »matičnem podjetju« v Klavžah, ostali pa delajo po obratih v Bovcu, Kobari-du in Cerknem. Vsega skupaj za posluje tovarna dva tehnika, ima neurejeno komercialno službo in še vrsto drugih pomanjkljivosti, ki vplivajo na slabo počutje delavcev ter povzročajo malodušje članov delavskih svetov po obratih. Zlasti velja to za bovški obrat, o katerem kaže spregovoriti nekaj besed.

Ta obrat tovarne »Krn« zaposluje okoli 110 delavcev in ima svoj delavski svet. Lani so ustvarili za kakih 150 milijonov dinarjev proizvodov. Toda delavski svet ni bil gospodar ustvarjenih sredstev. Pristojnosti delavskega sveta del obrata bi lahko strnili le v disciplinsko ukrepanje proti nediscipliniranim delavcem ter pravico sprejemanja in odpuščanja delavcev. Toda v Bovcu bi radi več. Pravijo: ni treba, da nam režejo kruh v Klavžah. S sredstvi, ki jih mi ustvarjamo, bi radi sami gospodarili. Hočemo svoje obratovno knjigovodstvo. V Klavžah pa jim odgovarjajo: Če vam tako ni prav, se lahko popolnoma odcepite. In tako gre dalje pravda za pristojnosti; medtem pa se dogajajo dokaj čudne reči.

V bovškem obratu morajo delati tiste proizvode, ki jim jih naročijo iz Klavž. Med izdelki, ki jih delajo v tovarni, so namreč tudi manj rentabilni. In zakaj bi delali te v Klavžah, če jih lahko prevzamejo na obrat v Bovcu. Zato take politike vodstva tovarne — v tem primeru ne moremo reči delavskega sveta, ker ne dobivajo člani nikoli v študij gradiva pred seboj, namreč se z njim seznanjajo šele na seji — morajo sedaj v Bovcu izdelovati 13 do 15 raznovrstnih artiklov, medtem ko delajo v Cerknem le pisarniške roletne omare in v Klavžah samo tri vrste proizvodov.

Največjo kritiko delavcev bovškega obrata pa je sprožil ukrep vodstva tovarne, ko jim je vsililo v delo neke mize za izvoz. S pro-

VELIKA ZMOTA

V enolično vsakdanjost na hmeljarskem posestvu je treščilo: »Naš agronom gre za pol leta v inozemstvo.«

Delavcem se je dobro videlo, da pojde njihov mladi strokovnjak na zgledno urejeno hmeljarsko posestvo nekje v Zahodni Nemčiji. V pol leta ni vrag, da se ne bi naučil vsega, kar je tam dobrega, potem naj se drugi hmeljari kar pripravijo...

Agronom je hodil kakor pav po posestvu. Kaj ne bi! Doma bo potegnil vsakega prvega toliko kakor doslej, v Nemčiji pa dobi hrano in stanovanje brezplačno pa še sto petdeset mark povrh...

Na okrajni zadrugi zvezi so mu sicer rekli, da v Nemčiji malo drugače pojmujejo praksa, kakor nekateri naši direktorji, pa si te besede ni jemal preveč k srcu. Agronom je in agronom vendar ne more nobeden prisiliti, da bo prijel za lopato in si nataknil gumaste delovne škornje.

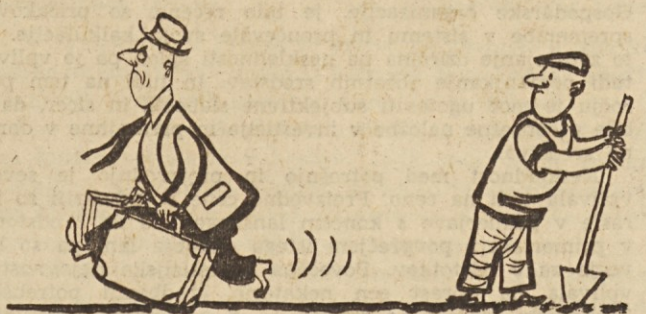
Poslovil se je, kakor se pač ljudje poslovo, če odhajajo za pol leta po svetu, in se vsem zahvalil za izkazano zaupanje. Ganljivo slovo, združeno z velikimi pričakovanji pri onih, ki so ostali, in pri mladem agronomu, ki je odhajal v daljni, nepoznani kraj.

Na cilju pa so se popotniku razblinile sanje. Mislil je, da bo tako kakor doma samo gledal, kakor drugi delajo, pa Nemci niso upoštevali, da ima fakultetno izobrazbo za seboj in da pri nas agronomi ne delajo, ampak samo ukazujejo. Rad ali nerad se je moral lotiti dela, kakor drugi praktikanti — navadni kmetijski tehniki.

Sprva se je samo mrščil in tu in tam pritožil kmetijskemu tehniku iz šmarske zadruge, s katerim sta skupaj odšla praktikirati, da si je vso stvar drugače zamišljal in da je tale praksa navadno izkoriščanje. Delovne organizacije in tehnološkega procesa da bi se lahko naučil tudi brez žuljev in znoj.

Cez nekaj dni je stopil k upravni poslasti: »Entschuldigen, Frau,« je začel, »tega ne prenesem. Med študijem sem imel prakse čez glavo.«

Upravna mu iz obzirnosti ni rekla, da mu za ogleđevanje ne more dati sto petdeset mark mesečno in

brezplačno hrano in stanovanje, podrla pa mu je iluzije, da bi praksa postala kaj drugega kakor praksa:

»Po mojem lahko delavce naučite pravičnega dela, samo če boste sami znali delati. Pri tehnološkem procesu in organizaciji dela je važen vsak gib...«

Očitno ga ni prepričala, zakaj kmalu nato je sporočil domov, da se bo vrnil, češ da ravna jo z njim kot z navadnim hmeljarskim delavcem.

Z novico se hmeljari niso radi sprijaznili, toda kaj so hoteli. Če bi agronomu karkoli očitali, bi jih morda pustil na cedilu in odšel na kakšno zadrugo zvezo, kakor že toliko drugih agronomov, in z dežja bi prišli pod kap. Z agronomi se ne kaže igrati, dokler jih je premalo, čez leta jim bodo že izbili kako muho iz glave.

Snidenje seveda ni bilo tako pristržno kakor slovo. Veliko pričakovanje se je sprevrglo v veliko zmoto: pri agronomu zaradi užaljenega samoljubja, pri hmeljarjih pa zaradi spoznanja, da je njihov »inozemec« mislil samo nase, čeprav so mu hoteli pridobljene delovne izkušnje dobro plačati.

ZAKON MOČNEJŠEGA

Gospodarska sodišča so menda nepotrebna! Tako so-dijo nekateri, ki so Pravico zamenjali za enostavnejše načelo, da naj močnejši zmaga.

Pred nedavnim je prišlo majno podjetje v Škofji Loki v zagato. Potrebovalo je — obratna sredstva. Ozrlo se je za svojimi dolžniki, a vsi so odlašali s povračilom dolga v nedogled. Podjetje si je pomagalo s sodiščem. Denarji, ki jih prej ni bilo, so se našli. Proizvodnja je zdrsnila v normalni tir.

Toda, že čez nekaj dni je »užaljeni« dolжник iz Ljubljane poslal pismo: Ker ste nas tožili, nismo v bodoče več vaš odjemalec!

Nerodna reč, takšenle odgovor. Priznava, da podjetje je sprva pomislilo na nesporazum. Njegovo komercialist je poslal podpisnika izjave. No, včasno pisma mu je še potrdila izjava drugega komercialista, češ če hočemo, vas pohodimo!

Pohodili jih sicer niso, res pa je, da so jih nagnali v lepo kašo: zaradi pravne pomoči so izgubili odjemalca! Kaj bo, če se bodo našli še drugi, pri katerih je moralo podjetje izterjati svoj zaslužen denar in bodo kratko in malo, vsekakor po zakonu močnejšega, odpovedali sodelovanje?

Rekli bomo, da si je podjetje samo sebi nastavilo zanko na vrat! Kaj pa toži!

Bolje je, da išče pomoč v banki z opravičilom: zakon močnejšega nas sili, da prosimo za kredit.

Kdo ve, če bo imela banka razumevanje za to utemeljitev?

H KRONIKI TEGA TEDNA SO PRISPEVALI:

1. Hmeljarsko posestvo Vrbje — MARIOLA KOBAL
2. ELRA — Jugotehnika — D. KRALJ

OPEHARJENI ZADRUŽNIKI

Poročil se je in ni imel stanovanja, in v podjetju, v katerem je delal, je bilo še nekaj takšnih ljudi, ki so spoznali, da bodo morali sami nekaj prispevati, če bodo hoteli priti do stanovanj, pa so se dogovorili, da bodo ustanovili stanovanjsko zadrugo. Šli so na občino in tam so jim povedali: »Nima smisla, tovariši, da imate sami zadrugo, zakaj pa imamo v Ljubljani Zavod za zadrugo gradnjo, priključite se mu, saj so se mu priključile tudi stanovanjske zadruge, ki že dalj časa delujejo.«

Tako so storili.

Dne 13. decembra 1958 so mu poslali vabilo naj pride na se-stanek zadrugnikov, ki ga sklicuje Zavod za zadrugo gradnjo. Šel je in sklenil »Pogodbo o vlaganju predujma in zagotovitvi prednostnega reda«. S to pogodbo je bilo določeno, kakšno stanovanje bo zadrugnik dobil, kolikšno bo predplačilo in v kakšnih obrokih ga bo plačeval.

Podpisal je da bo plačal do dne tega in tega 750.000 dinarjev za takšno stanovanje.

Interesentov je bilo skoraj 4000, pogodb pa so sklenili kakih 1000; le četrtina je torej dobila možnost, da vlaga denar za nova stanovanja.

Med tistimi srečniki, ki so sklenili pogodbe in podpisali, da bodo do določenega roka plačevali zavodu od 15 do 25 odstotkov vrednosti stanovanja (druga sredstva naj bi zavod vzel iz kreditov), je bil tudi naš tovariš.

Izpolnil je vse svoje obveznosti in 12. decembra 1960 je podpisal »Začasno pogodbo o premoženjskih pravicah in obveznostih«. Ta pogodba določa, katero stanovanje grade zanj in kje je to stanovanje, kolikšna je vrednost stanovanja, kdaj se bo lahko vselil. Pripominja pa, da je moč rok vselitve podaljšati, če bo primanjkovalo kreditov ali gradbenega materiala, če bi gradnjo ovirale elementarne neizvede, in da bo končna cena stanovanja odvisna od dejanskih stroškov.

Mislil je, da je s tem vse uredil in trdno je bil prepričan, da se bo 1. julija letošnjega leta res vselil v novo stanovanje, kot je bilo rečeno v pogodbi.

Pred dnevi pa mu je Zavod za zadrugo gradnjo nenadoma poslal »Vabilo k sodelovanju«, se pravi, sklical je sestanek vseh tistih zadrugnikov, ki so že sklenili končne pogodbe in naj bi se v kratkem vselili. Predstavnik zavoda je zadrugnikom povedal, da ne bodo dobili stanovanj, dokler ne bodo plačali 40% njihove vrednosti, kajti zavod ni dobil toliko kreditnih sredstev, kolikor je upal in kolikor jih je imel obljubljenih.

Rekli so mu, naj v dveh tednih (po daljši in dolžni razpravi so rekli v treh tednih) plača še 1.800.000 dinarjev, če hoče

dobiti stanovanje. Kolikor tega ne stori, bodo že poskrbeli, da bo pogodba izgubila svojo pravno veljavnost. Predstavnik zavoda je na vse jadikovanje obupanih zadrugnikov, kje naj v tako kratkem času vzamejo toliko denarja in na njihove predloge, kako bi zadevo manj boleče rešili, odgovorjal: »Ne, ne moremo pomagati. Poprosite za pomoč podjetja.« Menil je, da je dovolj interesentov, ki bi plačali 40% delež, ali pa celo vso vrednost stanovanja. Vse je kazalo, da je zavod veliko bolj zainteresiran, da bi stanovanja prodal drugim, ne pa da bi predvsem izpolnil obveznosti, ki jih je sprejel s podpisom pogodb.

In zdaj, kako naj zdaj zadrugnik (s pogodbo in z vsem kar potrebuje) pride do stanovanja, če pa je pogodba le kos papirja, ki si ga lahko vtakne za klobuk. Milijona in še to-

liko dinarjev nima. Podjetje, v katerem dela, tudi nima posebnega sklada za takšne potrebe. Mar naj sedaj dvigne roke od Zavoda za zadrugo gradnjo in se vda v usodo ter poizkuša pri Mestni hranilnici, ki je organizirala varčevalno akcijo, ter čaka še pet let, da bo dobil stanovanje. Če ga bo in če mu tudi tam, ko bo plačal vnaprej določeni znesek, ne bodo rekli, naj plača še enkrat toliko.

Ko so zadrugniki rekli, da bodo poiskali rešitev, pa če bo treba tudi na sodišču, je predstavnik Zavoda odgovoril, da bodo s takšnim odnosom dosegli le likvidacijo zavoda. Če bi se to zgodilo, bi Zavod za zadrugo gradnjo le nekaj pridobil, kajti gradivo, vgrajeno v zadrugne hiše pred leti, bi prodal po današnjih cenah. Toda zadrugniki...

Res je, podpreti moramo zamisel, da bo vsak človek, ki želi dobiti novo stanovanje,

LJUDJE Z VELIKIMI USTI

Obiskal sem njihovo podjetje in rekli so mi:

Predsednik sindikata: »Prav pravite, stari način upravljanja je preživel. Treba je poiskati boljše. Odločanje po predstavnikih naj zamenja neposredno samoodločanje vseh proizvajalcev. To je ključ problema, ki ga moramo rešiti. Pa ga tudi bomo. Veliko smo že govorili o tem. Na sestankih in tako, iz oči v oči. Sodimo, da so razmere dozorele za akcijo in da se sindikat mora z vso svojo družbeno-politično veljavo zavzeti za boljše in resnično samoupravljanje.«

Predsednik delavskega sveta »Se povsem strinjam, da zdaj ne gre več samo za obveščanje delavcev o sklepih delavskega sveta. Mi smo jih obveščali, ja, vse smo storili, na tablo smo obesili zapisnik, po zvočniku smo jim povedali, kaj smo sklenili, vprašali smo jih za mnenje in za svet, ja, pa vse to ni bilo dovolj. Ni bilo dovolj, vam rečem, ljudje so hoteli in hočejo več, hoteli so odločati, zlasti potem, ko smo spremenili način nagrajevanja in ko sleherni dobiva ne samo od svojega delovnega učinka, ampak tudi od učinka obrata, v katerem dela in od uspehov celotnega podjetja. Vsi smo zato, da spremenimo način upravljanja, tudi delavski svet, tudi tako imenovani predstavniki.«

Direktor podjetja: »Mislil sem in se pogovarjal in prišel sem do zaključka, da je tale akcija, tole prizadevanje, da bi bil sleherni proizvajalec tudi resnični upravljevalec, tako pomembna kot le kaj. Je ena najpomembnejših akcij naše Partije. To je revolucionarni korak naprej, k sistem, o čemer smo nekoč sanjali, kar smo le

slutili. Zdi se mi, da živimo v času, ko bi bilo prav, da bi uprave podjetij ukinili. Sploh pa ni v redu, da še rečemo »uprava« podjetja. Jaz sem za servis. Pa ne pri gospodarskih organizacijah. Pri občinah. Se-le v tako širokem, občinskem okviru, bi takšni servisi začeli, njihov delokrog bi bil... Odpiral sem usta, pa nič nisem rekel, le mislil sem si: »Fant, tile so pa daleč pred teboj.«

Minil je mesec in spet sem jih obiskal.

Predsednik sindikata, predsednik delavskega sveta in direktor podjetja so mi povedali vse tisto, kar so mi rekli mesec dni poprej.

Vprašal sem delavca, kaj ga sreča na dvorišču, kako delujejo njihove ekonomske enote (ali kakor pač imenujejo organe in razne oblike, v katerih neposredno odločajo o gospodarjenju), pa mi je dejal:

»Kaj, ekonomske enote, kaj pa je to? Tega pri nas nimamo. Pozanimajte se v upravi. O ekonomskih enotah še nisem ničesar slišal.« In vprašal sem drugega in tretjega in petega in vsi so mi rekli: »Vprašajte v upravi.«

V beležnico sem si zapisal: »So ljudje, ki imajo nenavadno velika usta.«

O tem, kdo je kriv da je tako, pa presodite sami.

J. V.

RAD IMAM OBA

»Tovariš sodnik, zahtevam sina...«

Sodišče. Mož toži ženo. Pravzaprav bivši mož toži bivšo ženo. Pred nekaj meseci sta se razšla, ker nista našla skupnega jezika. Nič posebnega ni bilo. Žena je rekla »črno«, mož pa je dejal »belo« in sta ponavljala »črno« in »belo«, dokler se vsa zadeva ni sprevrgla v resen spor, ki se je končal pred sodiščem.

»Nočem živeti z njim. Ni me vreden!«

»Nočem živeti z njo. Ni me vredna!«

Sodišče je upoštevalo njuni mnenji in ju ločilo. Sina je prisodilo materi, očetu pa je naročilo, da mora plačevati za vzdrževanje sina 3000 dinarjev na mesec.

Minilo je pol leta in zdaj spet stojita pred sodiščem, sin pa sedi na klopi na hodniku.

Oče: »Tovariš sodnik, zahtevam sina. Pri meni bo bo-

lje živel. Nihče ga ne bo zastrupljal s sovraštvom do očeta, pri meni ne bo slišal grde besede o materi, čeprav je njegova mati storila vse, da bi ga odtujila od mene.«

Mati: »Ni res...«

Oče: »Glejte, tovariš sodnik, nikdar ne prizna svoje krivde. Takšne je. Sin je zanj bil in je samo marioneta, ja, samo sredstvo, da bi me prisilila k pokoršeni. Da, in zato plačujem svoje obveznosti kar sinu. Z njo nočem imeti nikakršnih stikov. Ne in ne, tovariš sodnik, hočem imeti sina in ta svoj sklep utemeljujem...«

Mati: »Ni res, kar govori. Ni res, da ne bi skrbela za sina. Rada ga imam in vse mu dam. Če rečem vse, res mislim vse. Da bi dobro živel, boljše kot sva midva, mama in (ječ-ljaje) oče. Toda gre za to, da je oče tako čuden, da on povzroča ves ta špetir, da on nima pravičnega odnosa do sina, da ga hujska proti meni, da...«

Sodnik: »Pokličite sina in ga vprašajmo...«

In pride, sin, dečko, star osem let, pride sinko pred sodnika.

Sodnik ga vpraša, kako mu je ime in kako se piše in v katerem razredu je in kakšna

sprichevala ima, kaj bi rad postal (zdravnik, inženir ali sodnik) in potlej mu reče:

»Slišali smo, da se dober fant. Povej, s kom bi raje živel, z materjo ali očetom.«

Fantek premišluje in še premišluje, na koncu pa reče: »Z obema... Rad imam oba...«

Sodniku je nerodno. Tožilcu in obožniku je nerodno. Sodnik razmišlja, kaj naj stori, in potlej vpraša:

»Pa kaj pravi mama o očetu?«

»Naj ga spoštujem!«

»Pa kaj pravi oče o mami?«

»Naj jo imam rad!«

Fantek zaječe.

»Da bi mama in ata spet skupaj...«

Po dolgih mesecih sta se prvič pogledala v oči. Po dolgih mesecih sta spoznala... Eh, kaj bi govoril. Takšnih primerov je precej. Nisem mislil nate, Lojzka, pa tudi ne nate, Tone, rad bi je povedal, da sta se po vsem tem spet našla, da sta se spet poročila in da je otrok, mali Mišo...

Eh, kaj bi govoril...

JANEZ VOLJOČ

UPRAVIČENO ZAUPANJE

»STANDARD PLETILNICA«: »Vlago plačujemo po 1400 din« • Delavci v vlogi komercialistov • Spor med nabavnim in prodajnim oddelkom zaradi starih zabojev • Deset izločenih strojev bogat vir dohodka • Normativi na rešet • »Kakovost in varčevanje preslabo stimuliramo!«

Standard pletilnica, ena izmed šestih proizvodnih ekonomskih enot v polzelski tovarni nogavic, je ugotovila, da s prejo nekaj ni v redu. Mesečna poraba, izkazana v obračunu stroškov, se ni ujemala s proizvodnjo. Ker pri sebi niso našli krivde, so jo iskali drugje in jo tudi našli: dobavitelj jim je poslal prevlažno prejo. Po normativu bi smelo biti samo 8,5 kg vlage v 100 kg preje, bilo pa je tudi 12 kg. Od tod tako veliki materialni stroški pri enoti proizvoda, ker so vodo, ki je v obratu izhlapela, plačevali po 1200 do 1400 dinarjev...

Delavski svet te ekonomske enote zato ni hotel priznati nabavnemu oddelku celotnega računa za prejo: »Razliko naj plačata dobavitelj, takoj reklamirajte!«

In kaj napraviti, da v prihodnje ne bi bili oškodovani? Po večurni seji je vodstvo ekonomske enote sklenilo: »V naš prid in v prid tovarne naj se uredi splošni laboratorij, ki bo med drugim nadzoroval vlago v nabavljeni preji. Razen tega zahtevamo, da se skladišča modernizirajo. Če večkrat smo opozorili, da nam dolgo vskladiščena preja zmanjšuje proizvodnost; preveč se posuši in zato prepočas teče.«

Centralni delavski svet je oba sklepa ekonomske enote upošteval, naročil merilne naprave za prejo in zagotovil denar za preureditev skladišč. Sredstva za razširjeno reprodukcijo so namreč centralizirala, ker tovarno korenito modernizirajo. Ekonomske enote razpolagajo samo s primerno vsoto za redno vzdrževanje strojev. Taista ekonomska enota pa hrani v svoji enoletni kroniki še druge dokaze večje gospodarnosti.

Delavec je zvedel, da so v »Metki«, celjski tekstilni tovarni, dobili prejo, ki je sami ne morejo previti. Previjalni stroji standard pletilnice pa zaradi preusmeritve proizvodnje na sintetične izdelke niso več v celoti izkoriščeni. Opozoril je svoj delavski svet in nedolgo zatem je bila kupčija sklenjena. Ze več mesecev opravlja ta ekonomska enota usluge za »Metko« in si tako povečuje osebne dohodke, ki bi sicer zaradi neizkoriščenih zmogljivosti upadli. Masa osebnih dohodkov se namreč v vseh ekonomskih enotah oblikuje po oddanih enotah proizvoda, lastni ceni in kakovosti izdelkov. Če ne bi vsi stroji tekli, bi se ob nespremenjenem številu ljudi občutno povečali stroški na enoto proizvoda. Z uslugami pa to preprečujejo.

NAMESTIMO SKLADIŠČNIKA!

Ventili samoiniciativnosti so se odprli tudi v barvarni. Zaradi zmanjšane proizvodnje bombažnih nogavic jim je začelo zmanjkovati dela. Pretila je nevarnost, da se jim bodo osebni dohodki zmanjšali, toda preden je prišlo do tega, se je vodja ekonomske enote dogovoril s tovarno Trak iz Mengša, da jim po zmernih cenah pobarvajo njihove izdelke.

Ekonomska enota je sestavila normativ za barvanje trakov in

dosegla, da ji je centralni delavski svet v celoti priznal čisti dohodek od uslug, dokler barvarne ne rekonstruirajo in ne prilagode domačim proizvodnim potrebam.

Rezultat: osebni dohodki se niso zmanjšali, ampak celo povečali. Razen tega, da so si zagotovili dovolj dela, so namreč zmanjšali porabo barv in izboljšali kakovost barvanja odkar so namestili skladiščnika. Prej so delavci poljubno jemali barve iz skladišča in jih sami mešali po predloženih receptih. Nihče ni materialno odgovarjal za barve, niti za kakovostno mešanje, zato je šlo vse bolj po domače. Zdaj skladiščnik, ki ga je ekonomska enota sama postavila, vodi točen pregled nad porabo barv in sam odgovarja za pravilno mešanje. Koristnost tega se je pokazala že prvi mesec...

DENAR JE DENAR

Stari stroji, stari zaboji in razne igle, ki so ležale kdo ve kako dolgo v skladišču, so predmet dolgih razgovorov v ekonomskih enotah.

Standard pletilnica je prišla na idejo, da bi deset izločenih strojev za pletenje grobih bombažnih nogavic lahko izkoristili za izdelavo frotirnih športnih nogavic iz sintetičnih vlaken; v Jugoslaviji jih še nihče ne iz-

Oddelak za oblikovanje nogavic: z novimi napravami gre delo neprimerno hitreje kot nekoč...

deluje! Na njihovo pobudo je odšel tovarniški strokovnjak v inozemstvo pogledat, kako tam preurejajo stroje, in se vrnil z bogatimi izkušnjami. Izločene stroje že usposablja za nove izdelke.

Prodajni oddelak je odkril skrito rezervo v — polomljenih zabojih, ki so brez vsake koristi ležali na tovarniškem dvorišču. Na seji delavskega sveta — ta je za ekonomske enote nabave, prodaje, uprave in pomožnih delavnic za zdaj še skupen — pa so se nabavljaci postavili po robu, češ zaboji so naši, zastoj jih ne damo, čeprav se dotlej niso zmenili zanje. Precej truda so porabili neprirediti člani delavskega sveta, preden so zgladili spor med ekonomskima enotama. Prodajni oddelak je toliko popustil, da plačuje nabavnemu stare zaboje po polovični ceni, kajpada popravljeni.

Ob inventurnem popisu pa so delavci iz standard pletilnice zahtevali, da se prodajo ali pa izločijo vse neuporabne igle za

pletenje debelih moških in ženskih nogavic. Jezilo jih je, da so bili pri odmeri deviznih kvot za posamezne obrate prav zaradi teh igel prikrajšani. »Poglejte, koliko deviz imate v zalogah,« so jim rekli. Branili so se, da od teh igel nimajo nič, ker potrebujejo drugačne, pa so si komaj zagotovili sredstva za najnujnejši uvoz. Drugo leto jih ne bo nihče več oponašal teh nekoristnih zalog, ki vsemu podjetju vežejo obratna sredstva.

SKRITE REZERVE V LJUDEH

Po proizvodnem načrtu podjetja in posameznih ekonomskih enot, sestavljenem na podlagi pokazateljev iz 1959. leta, so v tovarni lani predvideli skupno 48 novih delavcev, sprejeli pa so jih le 23. Ekonomske enote se namreč med sestavo plana niso zavedale, koliko skritih rezerv imajo v ljudeh. Pokazale pa so se kmalu po novem oblikovanju in delitvi osebnih dohodkov. V nekaterih obratih je narasla proizvodnost za petnajst, v drugih pa celo za dvajset odstotkov že v prvi polovici leta. Strah, da delavci ne bodo zmogli velikih proizvodnih obveznosti, se je sprevrgel v zadrego, kam z odvišno delovno silo. Na srečo ni bilo treba nikogar odsloviti, ker so odvišne ljudi ostopili tistim

lavski svet, naj jim pomaga dognati, zakaj so se osebni dohodki, izplačani po normah, povečali za celo tretjino, medtem ko se število enot proizvoda in masa osebnih dohodkov, preračunana po količini izdelkov, njihovi kakovosti in proizvodnih stroških, nista spremenila.

Čez šest mesecev se jim je posvetilo: normativ ni v redu. Pri obračunavanju enot proizvoda jim priznavajo samo po pravilo 20 nogavic, ne pa 26, kolikor jih popravijo. V standard pletilnici pa je napaka v normativu povzročila ravno nasprotno. Ekonomski učinek se je neupravičeno povečal, ker pri obračunu niso upoštevali, da je vrednost njihovih enot proizvoda skoraj za tretjino manjša. Šest nogavic več so pokvarili, kakor je predvidel normativ, kar bi praviloma moralo zmanjšati vrednost njihovih enot proizvoda.

Glavni povzročitelj te »diskriminacije« veržkarjev so bili novi češki stroji. Niti veliko bolj trgajo kakor stari stroji, po katerih so v podjetju sestavili normativ defektov. Vendar so imeli tudi delavci standard pletilnice maslo na glavi. Preveč so hoteli pri delu, se gnali, da bi čimprej presegli normo, kakovost pa zapostavljali.

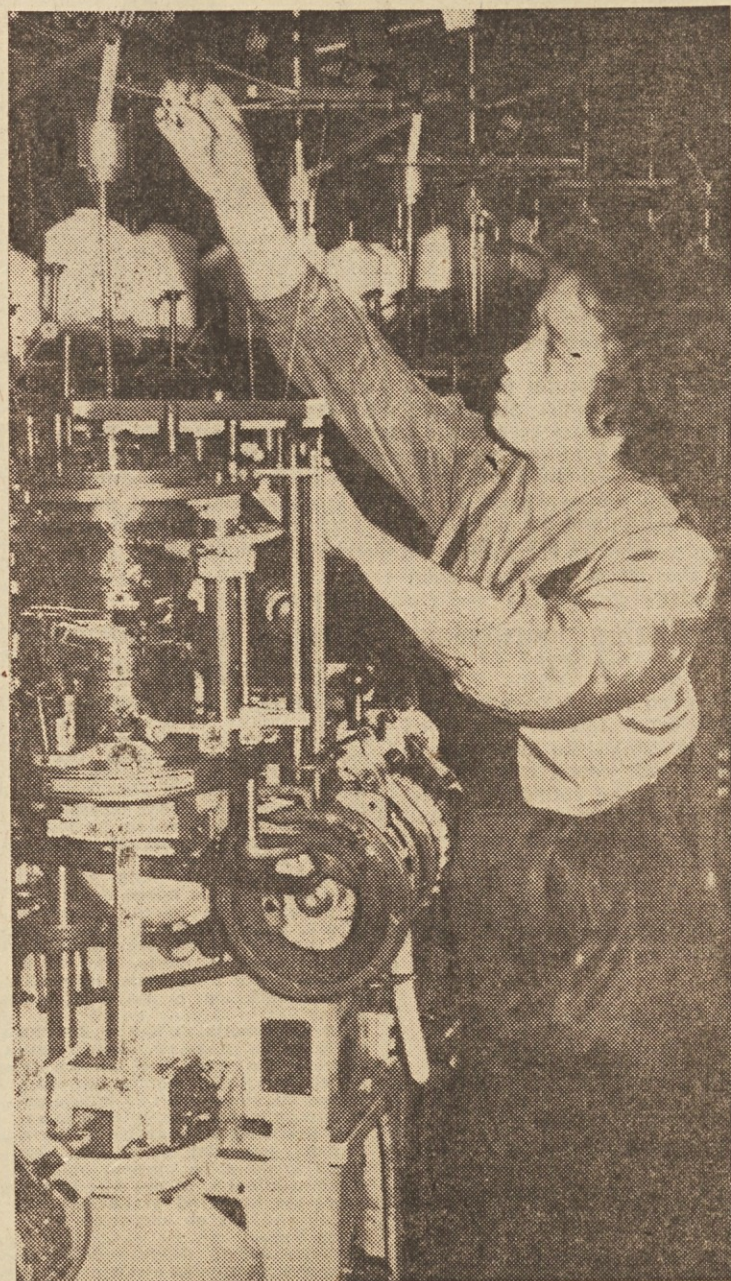
Krivica je v verižkarni že popravljena. Delavski svet standard pletilnice je verižkarjem pokrtil en odstotek škode. Popravljen pa je tudi normativ — prvič po zaslugi samih delavcev!

NORME NA REŠETU

Prav zdaj pa v vseh ekonomskih enotah veliko govorijo o normah, do katerih so bili prej brezbržni, če jih spremembe niso osebno prizadele. Od realnosti norm je namreč odvisna delitev presežka oziroma razlike med planirano in ostvareno — lastno ceno na posameznika.

V cotton predilnici, kjer imajo največ novih strojev in zato največ nerealnih norm, ljudem ni šlo v glavo, kako da v drugih enotah ustvarijo večji presežek kakor oni, pa v preseganju norm zaostajajo za njimi. Delavci so se jezili, češ da jih uprava, ki preračunava ekonomski učinek, slepari, ker jim ne pusti boljše zaslužiti. Neki član ZK se je celo tako spozabil, da je vrgel na sestanku rdečo knjižico na mizo zaradi »zvestnega izkoriščanja«. Delavski svet je skliceval sestanek za sestankom, da je ljudem dopovedal resnico. Še zdaj nekaj delavcev ni prepričan, da z nepravilnim odmerjanjem osebnih dohodkov po nekaterih normah izčrpujejo presežek in s tem prikrajšujejo tiste delavce, ki delajo po realnih merilih za osebni učinek. Baza za delitev presežka je namreč izpolnjevanje norme.

V drugih ekonomskih enotah mirneje razpravljajo o normah. V standard pletilnici so se že sporazumeli, da jih bo treba popraviti, ker so med posameznimi vrstami strojev prevelike razlike v osebnih učinkih. Ob strojih za pletenje stopal presagajo normo samo za 4 odstotke, pletilci dolžin pa za 25 odstotkov. Delajo pa vsi pridno.

Stroji za previjanje bombažne preje: verjetno se bodo kmalu umaknili novim napravam za predelavo sintetike

Še bolj kritično pa bodo delavci presojali realnost norm po uveljavitvi novega pravilnika o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov. V prihodnje bodo delili presežek po proizvodnih skupinah, kakor so predlagali delavski sveti ekonomskih enot.

KAKOVOST PRESLABO STIMULIRAMO!

je ena zadnjih ugotovitev ekonomskih enot. Delavci se želijo, da bi do konca meseca izdelali in oddali čimveč enot proizvoda (vrednost nedovršene proizvodnje se jim namreč ne upošteva pri obračunu, tako da materialni stroški polproizvodov obremene oddane proizvode in deformirajo ekonomski učinek), premalo pa pazijo na kakovost. Posledica: kar enota pridobi s povečano proizvodnjo, ji pobere slabša kakovost. Delavci namreč še niso individualno stimulirani za boljše delo.

Se letos bodo ekonomske enote uvedle individualno evidenco nad kakovostjo izdelkov ter vestnost primerno stimulirale. Delavce pa bodo materialno zainteresirale še za znižanje proizvodnih stroškov.

Med tovarnami nogavic je velika konkurenca in tržišče si ohraniš samo s solidnimi izdelki in zmernimi cenami. Ta zavest prodira že tudi v ekonomske enote polzelske tovarne in v posamezne delavce. Razen tega je delitev osebnih dohodkov vezana na realizacijo. Najprej je treba ustvariti čisti dohodek, potem ga šele lahko delijo za potrebe podjetja in izplačilo osebnih dohodkov.

Z rezervnimi skladi, v katere dajejo ekonomske enote me-

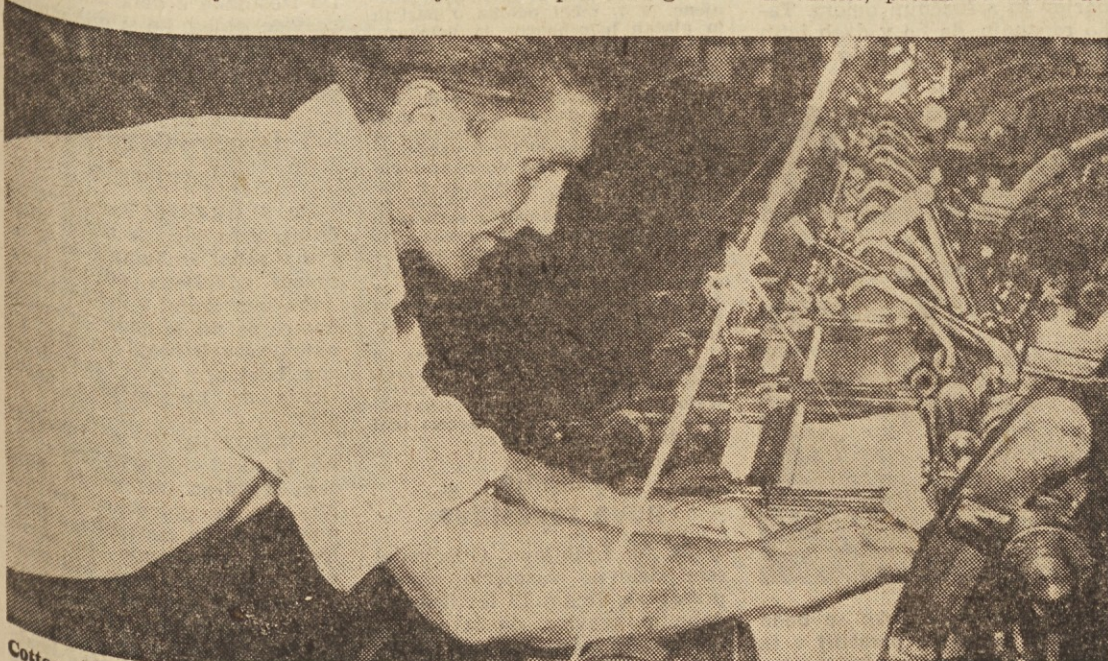
sečno 10 odstotkov presežka, si ne bi dolgo pomagale, zato se skušajo že zdaj zavarovati pred nevarnostmi, ki bi jih povzročil zastoj v prodaji. Od tod mrzlično preurejanje tovarne in preusmerjanje proizvodnje na nove, kurantne izdelke.

PLAZOVI VPRAŠANJ

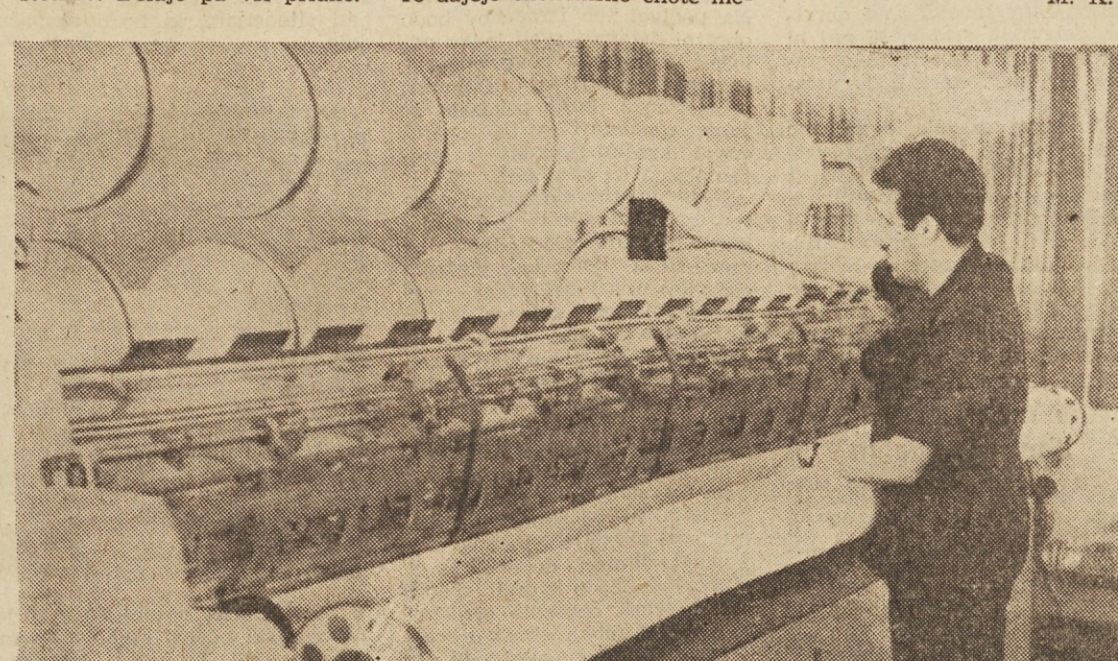
O gospodarjenju mora v tej tovarni razmišljati vsaj vsak peti delavec ali triindvajset ljudi, kolikor jih je v organih delavskega samoupravljanja, (kolektiv pa šteje pet sto petdeset članov) zakaj delavci jih zasipujejo z vprašanji, zlasti konec meseca, ko vsaka ekonomska enota zase pregleda obračun proizvodnih stroškov in delitev osebnih dohodkov. Če so delavci na žepu prizadeti, se sestanek razraste v burno debato, v kateri padajo upravičeni pa tudi neupravičeni očitki, dobri in slabi predlogi, ki jih je treba ovreči ali podkrepiti in kasneje poskrbeti, da se sklepi uresničijo, če ne, imajo kmalu delavce na grbi. Pred centralnim delavskim svetom nemara ne bi bili tako pogumni, v obratnem pa si upajo vse povedati, kar imajo v mislih, pa če je prav ali ne, zato jim je tudi veliko bližji.

Preveč novega je v tem kolektivu, da bi lahko nadrobneje opisali. Vse, kar se je zgodilo v zadnjem letu, pa kaže, da ustanovitev ekonomskih enot in decentralizacija samoupravljanja koristita posamezniku in celotnemu kolektivu in resnično angažirata širok krog proizvajalcev v gospodarjenju.

M. K.

Cotton predilnica: eden najbolj moderniziranih in najdonosnejših obratov polzelske tovarne nogavic. Na sliki: pletilec ob avtomatu

Stroj, ki so v tovarni najbolj ponosni nanj: plete sintetična vlakna in hkrati označuje obrise nogavic. Prikrojevanje je zato zelo poenostavljeno.

ŠTIRJE PREDLOGI V RAZPRAVI

V jeseniški železarni so leta 1959 ustanovili pet ekonomskih enot s štirimi obratnimi delavskimi sveti (predračunska enota nima samostojnega ODS) in centralnim delavskim svetom. Vendar pri sedanjem sistemu sodeluje pri upravljanju le malo proizvajalcev in sicer le okoli 25 predstavnikov na 1000 do 1200 članov kolektiva posamezne EE. Da pa bi upravljanje čim bolj približali vsem neposrednim proizvajalcem, so letos na pobudo letne skupščine sindikalne organizacije Železarn in letne konference ZK izdelali predlog za ustanovitev 30 ekonomskih enot.

Zatem pa so izvršni odbor sindikata Železarn in druge politične organizacije razpravljali tudi o samoupravljanju v okviru teh novih ekonomskih enot. Tako trenutno obstajajo štirje predlogi o sami organizaciji samoupravnih organov v teh enotah. Prav o teh predlogih je razpravljala sedaj kolektiv, ki naj bi se po natančni proučitvi odločil za enega izmed njih. In kakšni so ti predlogi?

Prvi predlog predvideva izvolitev delavskega sveta kot predstavniškega organa ekonomske enote. Torej ne bi pri upravljanju sodelovali vsi proizvajalci, temveč le njihovi predstavniki. V drugem predlogu bi bil najvišji organ zbor proizvajalcev, ki bi ga sestavljali vsi člani ekonomske enote, in bi volili upravni odbor, ki pa bi le pripravljala gradivo za sešanje zbora proizvajalcev. Oblika je zadovoljiva za ekonomske enote z manjšim številom članov, medtem ko je za ekonomske enote z velikim številom članov težko izvedljiva (ker bi se vsi težko sestajali ob odločitvah), posebnost, če je delo organizirano v treh izmenah.

V tretjem predlogu so upoštevali težave, omenjene pri drugem predlogu, zato leta predvideva ustanovitev zbora proizvajalcev po izmenah. Vsak zbor proizvajalcev

bi imel svoj upravni odbor, ti pa bi skupno predstavljali delavski svet ekonomske enote. Toda tudi ta predlog še ne ustreza povsem. Posamezni zbori proizvajalcev namreč ne bi mogli dokončno sklepati, ker je sklad osebnih dohodkov formiran za vso enoto in ne po izmenah in podobno.

Cetrti predlog obravnava obliko, podobno v tretjem predlogu, le da bi bili zbori proizvajalcev formirani po delavnicah. Predlog je ustrezen predvsem za vzdrževalne delavnice, ki so združene sedaj po več skupaj v en obrat oziroma ekonomsko enoto.

O teh predlogih razpravlja sedaj kolektiv. Seveda pa to niso edine možne oblike. Stališče sindikalne podružnice je, da naj povsod usvojijo takšen predlog oziroma takšno obliko samoupravljanja, ki bo zajela k upravljanju vse oziroma večino proizvajalcev — članov ekonomske enote.

Strokovne službe v podjetju bodo sicer ostale centralne kot doslej, vendar pa bodo tesno sodelovale s samoupravnimi organi posameznih ekonomskih enot in jim nudile potrebno oporo pri njihovem delu s pripravo analiz, elaboratov itd. Prav tako bo še naprej obstajal CDS, ki bo koordiniral delo med posameznimi ekonomskimi enotami oziroma njihovimi samoupravnimi organi.

R. Gorenje

Steklarna Hrastnik je z novodograjenim objektom dobila tudi moderno tovarniško restavracijo. Poleg toplega čaja ter pi-va lahko delavci kupijo tudi hladna jedila. Prav gotovo bi bili zelo zadovoljni, če bi lahko po dostopni ceni dobili tudi tople malice

PODTURN PRI DOLENJSKIH TOPLICAH:

Poklonili so jim televizor

Teden dni pozneje je enak obisk doživela vasica Podturn pri Dolenjskih Toplicah. Obiskal jo je kolektiv »Save« iz Kranja. V kulturnem programu, vaščani so ta dan proslavljali zadnji dan krajevnega praznika Dolenjskih Toplic, so razen domačinov sodelovali tudi gostje. Podturnčani bili nemalo presenečeni, ko so prejeli lepo darilo — televizor. V veseljem razpoloženju je nedelja kmalu minila. Tudi gostje iz »Save« so si domov grede ogledali več prizorišč partizanskih bojev in Bazo 20.

J. J.

TRBOVLJE:

Trboveljski kolektivi niso za počitniško skupnost

V počitniških domovih se pripravljajo na sprejem prvih dopustnikov. Trudijo se, da bi nudili ljudem po zmernih cenah čim bolj kvalitetne usluge čimveč razvedrila in rekreacije itd. Nedvomno lahko pripisemo pri vsem tem prednost počitniški skupnostim.

Nedavno, na seji komisije za oddih pri občinskem sindikalnem svetu Trbovlje, so tudi predlagali, da bi se Strojna tovarna Trbovlje, Cementarna, Mehanika, Rudnik in Elektranar vključili v počitniško skupnost. Namen in cilj? Rudnik ima na Rabu dom z 250 ležišči, Mehanika, STT, Cementarna in Elektranar pa okrog 200 ležišč v Crikvenici. Vsako izmed teh podjetij razen Rudnika ima v Crikvenici svojo upravo, svoje knjigovodstvo, kuhinjo, strešno osebje in zato so stroški visoki. Treba je plačati štiri upravni-ke, štiri kuharice, ki kuhajo vsaka za svojih 30 do 40 gostov in podobno. Toda predloga, da bi se združili v počitniško skupnost, niso sprejeli. STT, ki je nekako podpirala ta predlog, ker je ravno takrat gradila paviljon za prenočišče in kuhinjo ter bi ga lahko prilagodila potrebam za večje število ljudi — 200 do 300, je ostala z Rudnikom sama. Ni bilo razumevanja, Zakaj? Kaže, da so zmagale lokalistične in egoistične težnje. Vprašanje pa je, če ne bodo ravno ta podjetja, ki danes niso navdušena za počitniško skupnost in so razen tega še večinoma v rekonstrukciji, prisilili ekonomski izračuni in pa trezni pomisleki članov delovnih kolektivov, da bodo le vzela v roke ekonomski račun in pretehtala možnosti, kako bi lahko nudila cenejši in ugodnejši oddih delavcem.

-dž

KDO IMA PRAV?

Abdul je bil zaposlen pri Kranjskem gradbenem podjetju v Kranju. Letos je odšel k drugemu podjetju. Dal je enomesečno odpoved, vendar je odšel tri dni pred iztekom odpovednega roka. V mesecu maju je zvedel, da pri podjetju delijo »dobiček« za prejšnje leto. Sel je tja. Rekli so mu, naj pride takoj po obračunu. Povprašal je drugič, tretjič in četrtič, končno so mu pa rekli, da do »dobička« nima pravice, ker je zapustil delo samovoljno pred rokom. Taka so pravila in to je zapisano v tekstualnem delu tarifnega pravilnika.

Abdul se je pritožil inšpektorju za delo pri Občinskem ljudskem odboru, vendar tudi to ni pomagalo: »dobička« mu niso hoteli izplačati. Sel se je pritožiti tudi na Pravno posvetovalnico pri Občinskem sindikalnem svetu Kranj. Od tam so poklicali vodilnega uslužbenca iz podjetja in skušali stvar urediti sporazumno. Uslužbenec se je skliceval na tekstualni del tarifnega pravilnika, kjer imajo po večini vsa podjetja navedeno, da delavec ali uslužbenec, ki samovoljno brez odpovednega roka zapusti podjetje, nima pravice do »dobička«. Rekel je, da so tarifni pravilnik na Občinskem ljudskem odboru pregledali trije pravniki in da je pravilno potrjen. Če pa delavec hoče dobiti svoj »dobiček«, naj pa toži, se bo vsaj vedelo, kdo ima prav.

Po zakonu o delovnih razmerjih ima prav delavec, saj mu podjetje sme s sklepom disciplinske komisije odtrgati največ 10 % mesečnega prejemka za dobo treh mesecev, če pa samovoljno brez odpovednega roka zapusti delo, ga podjetje lahko toži za povračilo škode, ki jo je s samovoljno zapustitvijo dela povzročil.

Takih primerov je vsak teden nekaj, tako da primer iz Kranjskega gradbenega podjetja ni osamljen. Kdo ima prav?

N. Pavlin

JESENICE:

Zadružna gradnja

Tudi na Jesenicah, so pričeli misliti na zadružno gradnjo. Prvi so se za to odločili v Železarni. Tako je Centralni delavski svet razpravljal že o vseh štirih možnostih lokacije. Zaradi oddaljenosti so dve lokaciji začasno odložili, potrdili pa so lokacijo za progo na Jesenicah in v Žirovnici.

Pred dnevi so tudi že ustanovili prvo stanovanjsko zadru-go »Kovinar«. Zadružniki so na ustanovnem obnem zboru temeljito obdelali pravilnik za družni svet in upravni odbor. Zadružniki so se odločili za enostanovanjske hišice, ki stanejo po predvidevanjih po letošnjih cenah gradbenih uslug okoli 3.400.000 dinarjev. Sredstva za to bodo dobili: 1 milijon kredita od Železarn, 1 milijon iz občinskega stanovanjskega sklada, ostalih 1.400.000 dinarjev, pa bodo zadružniki prispevali sami z mesečnimi vlogami po 5000 dinarjev in s fizičnim delom. Tako računajo, da bo v dveh letih 26 zadružnikov zgradilo lastna

stanovanja. Z odobritvijo lokacije v Žirovnici pa bo zrastle tam drugo zadružno gradbišče, kjer bo osem dvojčkov. Z dograditvijo mostu čez Savo na Javorniku, pa bo zaživelo tretje zadružno gradbišče na Lipcah.

PO KATEREM ČLENU

Povprečje za pokojnino

R. A. Beograd: Ali se nagrade, ki jih prejemajo delavci in uslužbeni, ki so zaposleni pri direk-cijah in generalni direkciji jugoslo-vanskih železnic, štejejo v povpre- ni mesečni znesek plač za določitev pokojninske osnove?

Odgovor: Po 1. odstavku 67. člena zakona o pokojninskem zavarovanju se štejejo v povprečni mesečni znesek plač, na podlagi katerega se razvrščajo zavarovanci v zavarovalne razrede, praviloma vsi pre-valne razrede, praviloma vsi pre-valni zneski plač in sploh niso ome-njene. V 7. točki odloka o nazivih in plačah uslužbencev in delavcev, ki so zaposleni pri Generalni direk-ciji JZ, je rečeno, da se uslužben-cem in delavcem direkcijske in Gene-ralne direkcije JZ lahko da na gra-da iz sklada za nagajevanje. Ker ni govora o stalnem dodatku za delo, do katerega bi imeli uslužben-ci in delavci pravico po napreji do-ločenih kriterijih, temveč le o na-gradi, ki se lahko da iz sklada za nagajevanje, v odloku o računanju povprečnega mesečnega zneska plač pa ni določeno, da se taka nagrada všteje v ta povpreček, ta nagrada nima značaja stalnega dodatka za delo na določenem delovnem mestu v rednem delovnem času iz 1. odstavka 67. člena ZPZ.

Iz teh razlogov se te nagrade ne štejejo v povprečni mesečni znesek plač, na podlagi katerega se razvrščajo zavarovanci v zavarovalne razrede. Enako stališče je zavzelo tudi Zvezno vrhovno sodišče.

Iskanje nove zaposlitve

M. M. Ljubljana. Odpovedal sem delovno razmerje zaradi preselitve. Imam 13 let delovne dobe in pravico, da izkoristim dopust. Ali imam pravico, da izkoristim celotni dopust, da v času odpovednega roka izostaja-m z dela in si iščem novo za-

poslitev, čeprav sem sam dal odpoved? Odgovor: Po čl. 36 Zakona o delovnih razmerjih imate pravi-co do polnega letnega dopusta, v Vašem primeru 18 delov-nih dni in Vam mora gospo-darska organizacija omogočiti, da izrabite letni dopust do dneva prenehanja delovnega raz-merja. Ne glede na to, da ste sami odpovedali, imate po ZDR pravico zahtevati, da Vam go-spodarska organizacija v red-nem delovnem času omogoči iskanje nove zaposlitve, vendar zaradi tega ne smete biti odsot-ni z dela več, kot 12 ur v tednu. Do izostanka z dela nimate več pravice, potem ko si najdete novo delovno mesto, ali Vam novo delovno mesto preskrbi organ za posredovanje dela.

Izostanek zaradi zdravljenja

T. S. OREŠJE: Zaradi nesre-če pri delu, sem se moral zdravi-ti v zobni ambulanti, ki je pa precej oddaljena od podjetja. Tako sem zgubil 9 delovnih dni. Katere pa mi je podjetje vraču-nalo v čas letnega dopusta. Ali sem imel pravico v času zdravljenja do bolezenskega dopu-sta?

ODGOVOR: Če se zdravlje-nje ni moglo opraviti izven Va-šega rednega delovnega časa, šega rednega delovnega časa, bilo pa je potrebno, ste bili upravičeni do izostanka z dela. Nujnost zdravljenja in odsot-nost iz dela, pa mora biti seve-rost izkazana s potrdilom zdrav-nika javne zdravstvene službe. Za čas, ko ste morali izostati z dela zaradi zdravljenja, imate pravico do nadomestila plače kot v primeru bolezni.

Na zadnjem plenumu okrajnega sindikalnega sveta v Kranju so največ govorili o decentralizaciji delavskega samoupravljanja oziroma o uvajanju neposrednega upravljanja v kolektivih. Po razpravi kaže, da novi ekonomski pogoji, zlasti sistem delitve dohodka pomenijo za kolektive odgovorno nalogo in hkrati možnost za poglobljanje samoupravljanja. Uvajanje ekonomskih enot pa pre-pogosto pojmujejo in obravnavamo preveč s tehnične plati in mu dajemo premajhen družbeno-politični pomen

TRŽIČ:

Sindikalna podružnica v KZ

Ko so se v začetku leta združile v tržiški občini tri manjše kmetijske zadruge, so nastali tudi pogoji za ustanovi-tev sindikalne podružnice kmetijskih delavcev. Tako so imeli v kmetijski zadrugi pred ne-davnim svoj občni zbor in iz-volili vodstvo, ki je v prvih treh mesecih obstoja pokazalo že živahno delavnost. Ta nova podružnica ima 27 članov.

V. E.

PODJETJE PTT KOPER:

Lokalna tarifa za 22 odstotkov višja

Koprsko podjetje PTT s svoji osnovnimi enotami v Po-stojni, Sežani in Kopru se je znašlo v dokaj težkem finanč-nem položaju, kajti visoke na-ložbe za modernizacijo zastare-lega PTT omrežja, predvsem modernizacija telefonije (samo v ta namen bodo letos investirali 65 milijonov dinarjev), dalje povečani transportni stroš-ki, družbene obveznosti, visoke najemnine za poslovne lo-kale in podobno, nalagajo mla-demu podjetju nadvse zahtevno nalogo. Ker so dohodki podjetja znatno nižji od izdatkov, vpliva to seveda tudi na osebne do-hodke PTT delavcev. Povpreč-je 16 tisoč dinarjev osebnih do-hodkov mesečno, kar je za 27 % manj v primerjavi s preteklim letom, utemeljuje, težnjo po uvedbi lokalne tarife, ki naj bi bila za 22 % višja od doseda-nje. Tako bi prinesla nova PTT tarifa okrog 30 milijonov dinar-jev novih dohodkov letno. Ob-činski ljudski odbori že prouču-jejo predlog PTT o novi lokalni tarifi, kolektiv podjetja pa hkrati pričakuje, da bodo ob-čine upoštevale predlog o zni-žanju najemnine za poslovne lokale.

Šele v takih pogojih si PTT delavci lahko obetajo zvišanje osebnih dohodkov, hkrati pa pogoje za stimulativnejše nagra-jevanje. Upravni odbor PTT podjetja Koper je namreč že sprejel novi pravilnik o delitvi dohodkov, po katerem bo zasto-pana vrednost delovnega mesta s 75 %, gibljivi del plače pa bi znašal torej 25 %. Tako nagra-jevanje bo nedvomno ugodno vplivalo tudi na ustaljenost de-lovne sile, saj je bil pojav fluk-tuacije že hudo pereč.

-sky

»NIKO« ŽELEZNIKI:

Pet obratnih delavskih svetov že razpravlja

Z izvolitvijo obratnih delav-skih svetov so tudi v železniški tovarni »Niko« začeli z decen-tralizacijo delavskega samo-upravljanja. Izvolili so 5 obrat-nih delavskih svetov, ki naj bi upravljali v bodočih ekonom-skih enotah, katere bodo usta-novili pozneje.

Za sedaj so določili začasne pristojnosti in dolžnosti obrat-nih delavskih svetov. Največji poudarek dajejo odkrivanju no-tranjih rezerv pri izboljšanju organizacije dela v proizvodnji, še posebno v nekaterih oddelkih splošnih služb, od katerih je proizvodnja neposredno odvisna in zaradi česar so že nekajkrat nastale ovire. Da bi obratni de-

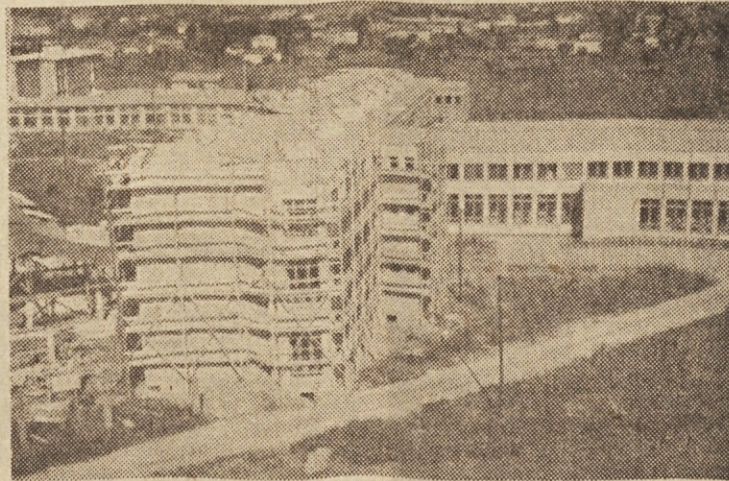
lavski sveti laže spremljali pro-izvodnjo oziroma proizvodne stroške, pripravljajo sedaj točne obračune stroškov proizvodnje. Na podlagi teh izračunov bodo obratni delavski sveti lahko od-ločali o nabavi nove opreme, strojev in orodja ter o njihovem izkoriščanju, kajti pokazalo se je že, da delavci v tej tovarni znajo izračunati, kdaj je stroj rentabilen in kdaj ne.

V okviru posameznih obra-tov bodo uredili tudi nagraje-vanje, ki bo v celoti odvisno od doseženega dohodka, vloženih sredstev in od delovnega uspe-ha posameznega delavca. To bo nedvomno ugodno vplivalo na produktivnost, zmanjšanje last-ne cene posameznega izdelka ter na višino čistega dohodka.

Delavski svet tovarne pa se do sedaj še ni odločil, po kakš-nem ključu bodo delili ustvar-ena sredstva na skupne sklade podjetja in na sredstva posa-meznega obrata, s čimer bo raz-polagal obratni delavski svet. Prav tako bodo morali oceniti še: vrednost osnovnih sredstev, določiti potrebna obratna sred-stva in pa delež anuitet, ki naj pripadajo posameznemu obratu. Čaka jih torej nedvomno še ve-

liko dela. Toda začetek je tu in tega ne kaže prezreti. Novo-izvoljeni organi pa se bodo mo-rali še samoiniciativno prilaga-jati situacijam, ki bodo nasta-jale.

T. P.

V Novi Gorici pospešeno gradijo novo osemletko. Tako se bodo novogoriški učenci lahko z novim šolskim letom že preselili v te prostore. Sola bo imela šestnajst učilnic z vsemi sodobnimi pripo-močki za pouk, prostora pa bo za 1200 učencev. Novo šolsko po-slopje bo veljalo okoli 100 milijonov dinarjev. (Foto: J. Perat)

7 dni v sindikatih

■ GORNJA RADGONA: V Mizarstvu delavci Apače so delavci zahtevali, da uredijo organizacijo dela ali pa naj tehnični vodja odstopi. V tem kolektivu je problem tudi zato, ker se nekateri mojstri upirajo vsaki novi zamisli.

V Vinogradniškem gospodarstvu RADGONA se pripravljajo na decentralizacijo upravljanja. Tudi tu je opaziti precej pomanjkljivosti pri organizaciji dela. Tako se je na primer zgodilo, da so prišli na obrat Videm delavci iz Apače, ki pa niso niti vedeli, kaj naj delajo, niti ni bilo zanje urejeno stanovanje in prehrana.

■ LJUTOMER: V tovarni usnja v Ljutomeru so se razgovarjali o raznih preceh vprašanih samo v pisarnah, čeprav delavci vse bolj zahtevajo, da je treba urediti probleme v zvezi s proizvodnjo, komercialne težave in težave z obratnimi sredstvi. Sodiijo, da je treba pomagati sindikalni podružnici, ki ni kos položaju v podjetju.

■ MURSKA SOBOTA: Kolektiv tovarne perila je že večkrat razpravljalo o decentralizaciji delavskega upravljanja v svojem podjetju. Predvidevajo, da bodo imeli pet ekonomskih in 20 obratunskih enot, obratni delavski sveti pa bodo imeli po 15 delavcev.

V podjetju Pomurski tisk so se na uvedbo ekonomskih enot dobro pripravili. V pripravi so sodelovali sindikat, ZK in uprava podjetja. Imajo 9 ekonomskih enot, v njih pa delavske svete in zbornice proizvajalcev.

Podjetje za PTT promet v Murski Soboti ima sicer 6 ekonomskih enot (dve pomožni), vendar so še močne centralistične težnje, ki zavirajo njihovo osamosvojitev. V teh enotah so sicer izvolili organe upravljanja, toda ti ne pomenijo mnogo. Znotraj podjetja so slabi odnosi, razen tega se borijo z začetnimi težavami. Niti osnovna organizacija ZK niti sindikalna podružnica ne najdeta pravega dela in se izogubljata v raznih osebnih prepirih.

■ LENDAVA: V proizvodnji nafte Lendava so imeli lani 6 ekonomskih enot, letos pa jih imajo 15 ter 36 obratunskih. V teh dneh so volili obratne delavske svete.

V Opekarni Lendava so uvedli tri ekonomske enote. Sedaj se pripravljajo na volitve v obratne delavske svete teh enot.

■ JESENICE: Delo Občinskega sindikalnega sveta Jesenice ter njegove komisije za delavsko in družbeno upravljanje je bilo zadnji teden usmerjeno predvsem na razgovore in razčiščanje vprašanj v zvezi z uvajanjem ekonomskih enot v posameznih gospodarskih organizacijah, za kar se čuti v vseh kolektivih izredno zanimanje. Delni odpor je čutili ponekod le pri upravnih podjetjih in njihovih službah, ker menijo, da bo to za njih le dodatna obremenitev. Občinski sindikalni svet in komisija bosta že začeto akcijo okrog decentralizacije nadaljevala tudi prihodnji teden.

■ IZOLA: V Mehanotehnikah imajo 18 ekonomskih enot. V 16 je organ upravljanja celoten kolektiv enote — zbor proizvajalcev, v dveh pa so izvolili delavske svete. Na organe ekonomskih enot so prenesene naslednje pristojnosti: disciplinske zadeve, sprejem in odpuščanje delavcev, formiranje in delitev dohodkov. Ekonomskim enotam so dali v upravljanje tudi obratna sredstva.

■ Tudi v gradbenem podjetju GRADBENIK v Izoli bodo formirali ekonomske enote po gradbiščih, poleg njih pa bodo ekonomske enote še uprava, kamnolom in delavnice. Razen drugih pristojnosti, bodo dali ekonomskim enotam v upravljanje tudi del poslovnega sklada; z ostalim delom poslovnega sklada pa bo še nadalje razpolagal centralni delavski svet.

■ Celoten kolektiv v podjetju DELAMARIS razpravlja o ekonomskih enotah in njihovih organih samoupravljanja. Podjetje namerava organizirati v 35 ekonomskih enot. Te dni bo zasedal centralni delavski svet, ki bo še formalno potrdil odločitev kolektiva o novi organizaciji. V 31 enotah bodo organe upravljanja predstavljali vsi proizvajalci, medtem ko bodo v ostalih (le te imajo čez 300 delavcev) volili delavske svete, ki bodo imeli od 35 do 45 članov.

■ NOVO MESTO: Na seji tajništva OSS Novo mesto 5. junija so razpravljali o

pripravi plenuma o ideološko-politični vzgoji in uveljavljanju principov novega gospodarskega sistema v kolektivih, predvsem notranje delitve dohodka.

V četrtek pa je okrajni sindikalni svet sklical posvetovanje o novem gospodarskem sistemu in delitvi dohodka. Vabljeni so bili vsi člani plenuma in predsedniki sindikalnih podružnic iz večjih kolektivov. Govorili so o pomenu pravilnikov in poslovnikov v kolektivih, o delitvi dohodka v gospodarskih organizacijah in delitvi osebnih dohodkov.

■ NOVO MESTO: Na seji predsedstva okrajnega sindikalnega sveta so razpravljali o decentralizaciji delavskega samoupravljanja ter o analizi občinskih sindikalnih svetov. Ugotovili so, da so občinski sindikalni sveti imeli vrsto razgovorov o decentralizaciji z odborniki političnih in družbenih organizacij v podjetjih, s predstavniki podjetij ter s člani organov delavskega upravljanja. Velika večina teh razgovorov je uspeša. Skoraj povsod, kjer so pogoji, so že imeli ali pa razpisali volitve v obratne delavske svete. Vendar se še vedno ponekod temu upirajo (Tovarna zdravil KRKA, IMV Novo mesto), kjer navajajo vrsto starih izgovorov ali pa na razgovore s predstavniki ObSS sploh ne pridejo.

■ NOVA GORICA: Prejšnji teden je bil v Gorici razgovor med predstavniki podjetja »Almira« in predstavniki ObLO Nova Gorica. Podjetje »Almira« iz Radovljice ima namreč v Novi Gorici svoj obrat, kjer je zaposleno 80 delavcev. V zadnjem času je med omenjenim matičnim podjetjem in ObLO Gorica prišlo do nesporazumov; vzrok tega so neizpolnjene obveznosti, ki vežejo po pogodbi eno in drugo stran. Predstavniki matičnega podjetja so povedali, da je delavski svet sklenil ukiniti obrat v Gorici, kolikor se sporna zadeva ne uredi do 10. junija. ObSS se je za stvar zavezal ter priporočil sporazum, ki ne bo prizadel koristi niti ene niti druge strani. Dogovorili so se za ponoven sestanek.

■ Delavci podjetij v Šempetru in okolici razpravljajo o novem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov, ki ga je pred kratkim sprejel kolektiv Iskre in ki velja tudi za obrat tega podjetja v Šempetru. Čudijo se namreč, kako je mogoče, da so v tem obratu tako visoko dvignili osebne dohodke. Tako bodo na primer imeli nekateri režijski delavci obrata (snažilke, vratarji itd.) take osebne dohodke kot kvalificirani delavci ali obratvodje itd. v drugih podjetjih, ki so v neposredni bližini obrata Iskre v Šempetru.

■ Kolektiv obrata Telekomunikacije — Iskra v Sežani se je odločil za 5 ekonomskih enot, na katere so prenesli še vrsto pristojnosti. Te so: sprejem in odpuščanje delavcev, disciplinske ukrepi, medsebojni obračun itd. Volitev organov upravljanja še niso imeli, ker čakajo na pristanek uprave v Ljubljani.

IZ NASIH KOMUN • IZ NASIH KOMUN • IZ NASIH KOMUN • IZ NASIH KOMUN

• »PEKO« TRŽIČ:

Pogoji za izvolitev obratnih delavskih svetov

Najvažnejša ugotovitev zadnjega plenuma sindikalne podružnice Peko iz Tržiča je bila, da so dozorili pogoji za izvolitev prvih obratnih delavskih svetov.

Izvršni odbor sindikalne podružnice je sklical ta razširjeni plenum pravzaprav za namenom, da bi se pogovorili o ustanovitvi ekonomskih enot in šele za tem konkretnije razpravljali o decentralizaciji delavskega samoupravljanja. Razprava pa je pokazala, da je sedanjih 22. obratunskih enot, ki jih imajo tri leta, še prva osnova, kjer bi lahko ustanovili organe delavskega upravljanja. Delavci iz posameznih obratunskih enot so na plenumu že razpravljali tako, kot bi govorili na seji samoupravnega organa enote. Ta razprava torej kaže, da bodo sveti ekonomskih enot, zbori proizvajalcev, ali kakorkoli bodo že imenovali te organe samoupravljanja, imeli dosti dela, da bodo uredili vse tisto, kar želi proizvajalce v njihovih enotah. Sindikalna organizacija bo sedaj prišla pred kolektiv z jasnimi stališči in delavci sami bodo odločili, kakšne organe hočejo in s kakšnimi pristojnostmi bodo upravljali. To bo še toliko važnejše sedaj, ko gredo na notranjo reorganizacijo in ko bodo v najkrajšem času povečali proizvodnjo od 4400 parov na 5000 parov čevljev dnevno.

Vlado Erjavšek

• TRBOVLJE:

Prve priprave

Občinski sindikalni svet in občinski odbor SZDL v Trbovljah sta pred dnevi sklicala posvetovanje o decentralizaciji samoupravljanja v trbovskih podjetjih, ki so se ga udeležili predsedniki delavskih svetov, sindikalnih podružnic in direktorji.

Posvetovanje je pokazalo, da so doslej pri decentralizaciji najdalj sta pred dnevi sklicala posvetovanje o decentralizaciji samoupravljanja v trbovskih podjetjih, ki so se ga udeležili predsedniki delavskih svetov, sindikalnih podružnic in direktorji.

Na I. osnovni šoli na Viču okoli 20 učencev nima kam sedeti. Tako morajo med šolskimi urami stati ali pa sedeti na tleh. Oprema je zelo stara in ne ustreza pravilni drž mladih. V razredih imajo stole vseh oblik, nekateri so celo samo s tremi nogami. Šolsko vodstvo upa, da bodo dobili nekako do konca šolskega leta preproste stole. Ali res ni bilo mogoče dobiti stolov vsaj ob začetku leta?

biroju, Komunalni. V Rudniku Trbovlje-Hrastnik so uvedli ekonomske enote, vendar neposredno samoupravljanje še ni najbolje uveljavljeno. Tudi v Elektro so uredili organizacijo podjetja tako, da imajo tri ekonomske enote, sedaj pa se pripravljajo na volitve svetov ekonomskih enot. Kaže pa, da v nekaterih podjetjih še nimajo razčiščenega mnenja v pristojnostih kolektiva pri upravljanju, saj ponekod menijo, da so s predstavniki organi naredili že dovolj. O vsem tem bodo podrobno razpravljali še na plenumu Občinskega sindikalnega sveta.

T. Kukoviča

• BOVEC:

Več počitniškega turizma

V zadnjem času so se začela zanimati za Bovško tudi nekatera podjetja. V tamkajšnjih praznih vojašnicah so uredili precej počitniških prostorov. Letos se bo počitniški turizem v tem delu Gornjega Posočja še znatno okrepil. Podjetje IEV iz Ljubljane pripravljajo povečanje svojih zmogljivosti za 60 postelj, Elektro Koper in Rižanski vodovodi bodo postavili na camping prostoru 4 weekend hišice, Megrad pa pripravljajo preureditev stanovanjske zgradbe v Čezsoči v počitniški dom. L. K.

• POSTOJNA:

Oskrbovalni center

V zadnjih desetih letih je zrastle v vzhodnem delu Postojne pravcato moderno stanovanjsko naselje. Kljub temu, da živi v tem delu mesta kakšnih 2000 ljudi, pa vse do danes niso zgradili niti enega trgovskega, gostinskega ali obrtnega lokala in so zato prebivalci za preskrbo z živili in drugimi uslugami še vedno navezani izključno na mestni center.

O tem je bilo v preteklih letih mnogo govora in kritik na zborih volivcev; končno pa se je letos delovni kolektiv Trgovskega podjetja »Oskrba« odločil, da bo pričel v trikotu novega naselja graditi nov sodoben oskrbovalni center. Samopostrežba, ki jo bodo zgradili do prihodnje spomladi, bo nudila gospodinjam mleko, sadje, zelenjavo, kruh in vse ostale gospodinjске potrebščine. Paviljonska gradnja trgovine bo stala kakšnih 40 milijonov dinarjev.

Isto podjetje bo letos moderniziralo še več drugih trgovskih lokalov v Postojni in okoliških vaseh in se lotilo gradnje nove trgovine v Planini pri Rakeku. M. A.

Lani zgrajenemu olimpijskemu plavalnemu bazenu na Jesenicah se bo letos pridružil še nov otroški bazen. Tako se bodo tudi najmlajši Jeseničani lahko v vročih poletnih dneh prijetno osvežili. Bazena sta s cevmi povezana z Železarno, tako da bo tudi voda v njih precej toplejša. (Foto: F. Kolman)

• NOVO MESTO:

S pripravi nadaljujejo

Predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta v Novem mestu nadaljuje z akcijo za uvedbo ekonomskih enot v podjetjih. V ko-

• RUDNIK SEČOVLJE:

V piranski občini med najboljšimi

Resda si kolektiv rudnika črnega premoga v Sečovljah še danes ni povsem opomogel od nesreče, ki ga je zadela pred leti, ko je rudnik zalila voda. Toda prav težaven položaj je silil podjetje h kar najboljšemu gospodarjenju. Zato so se tudi v novih gospodarskih pogojih takoj znašli in so že oktobra lani začeli voditi evidenco za pet ekonomskih enot, da bi tako dobili konkretno osnovo za prehod na gospodarjenje po EE. Ko so tako januarja letos uveljavili ekonomske enote kot osnovne celice podjetja, so se kmalu začeli kazati dobri rezultati, predvsem v porastu proizvodnje. Medtem ko so lani zabeležili povprečno mesečno storitev 1500 ton premoga, se je v novih pogojih dvignila na 2000 ton, čeprav so v tem razdobju znižali število zaposlenih za 30 delavcev. Skladno s tem so rasli tudi zaslužki od povprečno 20.600 dinar lani na 28.000 din v prvem tromesečju letos.

V sečovljskih revirjih, kjer pridobivajo izredno cenjen premog visoke kalornosti, pa ugotavljajo še druge pozitivne lastnosti ekonomskih enot. Predvsem velja omeniti izredno znižanje izostankov z dela, predvsem krajših bolezenskih izostankov, zaradi katerih je kolektiv lani mesečno izgubil okrog četrtilijuna dinarjev, marca letos še 84 tisoč dinarjev, medtem ko so te stroške znižali v mesecu aprilu že na 60 tisoč dinarjev. B. Cvensky

• BREŽICE:

Tudi pri njih seminarji

Občinski sindikalni svet Brežice je s pomočjo tamkajšnje delavske univerze priredil osem seminarjev za vodstva sindikalnih podružnic, člane občinskega plenuma in člane delavskih svetov in upravnih

lektivu Kremena tako že pripravljajo trinajst ekonomskih enot, kjer bodo vsi člani enote predstavljali zbor proizvajalcev. V industriji obutve v Novem mestu razmišljajo o sedmih ekonomskih enotah, teže pa gre v tovarni zdravil Krka in v novomeškem IMV, kjer se še vse preveč izgovarjajo na pripravljajni postopek. Več razumevanja je opaziti celo v obrtnih podjetjih, tako v podjetju Krojač pripravljajo ekonomske enote, predstavniki podjetja Mesarija pa se razgovorja, na katerega jih je vabilo predsedstvo, niso udeležili. Na ekonomske enote se pripravljajo tudi v trgovskih podjetjih. J. J.

• PODJETJE JAVOR PIVKA:

Več si obetajo od svetov ekonomskih enot

Lesno industrijsko podjetje Javor v Pivki je sicer med vodilnimi podjetji na Koprskem, kjer posvečajo decentralizaciji upravljanja in novim pogojem gospodarjenja vso skrb, vendar jih izkušnje iz preteklosti silijo k zelo preudarnim ukrepom. Posebno pozornost bodo namreč posvetili volitvam svetov enot, kajti dosedanja obratni delavski sveti se niso povsem uveljavili. Kljub temu pa še sedaj niso razčistili prenosa kompetenc. Zaradi obsežnosti podjetja bodo morali temu nedvomno posvetiti izredno skrb in pritegniti k sodelovanju zares slednjega člana kolektiva. -sky

• GORIŠKA:

Osrednja slovesnost bo v Renčah

Na Goriškem se povsod živahno pripravljajo na praznovanje 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov. Osrednja slovesnost bo v Renčah na Spodnjem Vipavskem 4. julija, kjer se bodo hkrati spominjali tudi prve pokrajinske konference Osvobodilne fronte, ki je bila na Kremenju nad vasjo dne 8. julija 1941. leta. Renče bodo dobile za praznik novo podobo. Pravar preurejajo zunanjo podobo hiš in pripravljajo asfaltiranje trga. Pričakujejo, da se bo proslave udeležilo kakih 10.000 ljudi.

Proslave bodo 4. in 22. julija ter 22. decembra tudi po vseh občinskih središčih. Tako se bodo Idrijčani zbrali v Cerknem, Ajdovci na Nanosu, Bovečani pa bodo uprizorili partizanski napad na Humčič nad Čezsočo. Prireditve v občinskih središčih bodo tako organizirali, da bodo ljudje lahko sledili po radiu in televiziji tudi osrednji proslavi v Titovem Učicu.

Toda na Goriškem ne pripravljajo samo zunanjih manifestacij

• NOVA GORICA:

Tudi v komunalne službe samoupravljanje in nagrajevanje

V Novi Gorici je bilo na pobudo obrtno-komunalne zbornice posvetovanje o problematiki komunalne službe. Na posvetovanju so se zavzeli za to, da bi imeli delavci te službe enake pogoje, kot jih imajo v gospodarskih organizacijah. Delavci v komunalnih ustanovah so namreč bili do sedaj razmeroma slabo nagrajevani za svoje delo. Prizadeji pa so bili tudi pri samoupravnih pravicah. L. K.

• NOVA GORICA:

Tudi v komunalne službe samoupravljanje in nagrajevanje

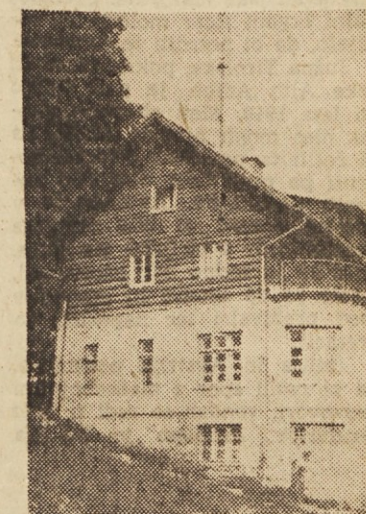
V Novi Gorici je bilo na pobudo obrtno-komunalne zbornice posvetovanje o problematiki komunalne službe. Na posvetovanju so se zavzeli za to, da bi imeli delavci te službe enake pogoje, kot jih imajo v gospodarskih organizacijah. Delavci v komunalnih ustanovah so namreč bili do sedaj razmeroma slabo nagrajevani za svoje delo. Prizadeji pa so bili tudi pri samoupravnih pravicah. V kratkem bodo na Goriškem osnovali komunalna podjetja. Na posvetovanju so sklenili, naj upravna vodstva komunalnih ustanov čimprej sestavijo pravilnike o poslovanju podjetij ter delitvi dohodka po delu. Istočasno pa naj pripravijo vse potrebno za izvolitev organov samoupravljanja v podjetjih. L. K.

• POSTOJNA:

Priprave na piknik izseljencev

4. julija bo v parku Gozdarskega centra v Postojni letošnji piknik slovenskih izseljencev v ZDA, ki se muče v domovini. V Postojni računajo, da se bo celodnevne prireditve udeležilo okoli pet sto izseljencev in mimo njih še več tisoč domačinov.

Da bi rojaki odnesli kar najlepše vtise, posveča postojnsko turistično društvo pripravi na

Med najbolj urejene počitniške domove v okolici Celja sodi nedvomno dom delovnega kolektiva Železarne Štore na Svetinji. Tako štorski železarji v tem domu lahko prav prijetno preživljajo svoje proste dneve. Odprt je tudi za prehodne goste, ki plačajo za penzion 750 dinarjev. Pravijo, da škoda le, da dom ni večji

piknik izredno skrb. Na dan piknika bo na prireditvenem prostoru več paviljonov domačih gostinskih in trgovskih podjetij, udeležence piknika pa bo zabavalo več izbranih plesnih ansamblov in godb na pihala.

SUKARNO: »NAŠ NAJVEČJI USPEH JE DA SMO SE OHRANILI!«

Minuli četrtek je dopotoval v našo deželo predsednik republike Indonezije dr. Ahmed Sukarno. To je že njegov četrti obisk v Jugoslaviji. Jugoslovanski narodi imajo spet priložnost, da mu zaželijo v svoji sredini iskreno dobrodoščilo.

Preden je dopotoval k nam, je predsednik Sukarno v dvomesečnem potovanju obiskal večje število dežel Azije, Afrike, Latinske Amerike in Evrope.

Narodi Indonezije in Jugoslavije čutijo precej enako, čeprav živijo geografsko daleč drug od drugega. Skupen pa jim je jezik, in sicer jezik miru, neodvisnosti, svobode in sodelovanja.

Naši in indonezijski narodi si odločno prizadevajo za reševanje svetovnih problemov na miroljuben način, brez uporabe sile, za vsestransko sodelovanje med državami, brez političnih pogojev.

Medsebojni obiski državnikov so pravzaprav postali že običaj. Primer sodelovanja med Indonezijo in Jugoslavijo pa je še posebej vreden vse pozornosti. Gospodarski in trgovski odnosi so iz leta v leto boljši. V kratkem je moč pričakovati še širše sodelovanje na teh področjih. Vedno živahnije je sodelovanje tudi na tehničnem in kulturnem področju. Pri nas se šola vedno več indonezijskih študentov, v Indoneziji pa sodeluje vedno več jugoslovanskih strokovnjakov.

Republika Indonezija je praznovala že šestnajstletnico svojega samostojnega razvoja. V vrsti dežel na svetu uživa Indonezija veliko spoštovanje. Največje zasluge za to ima prav predsednik Sukarno. Le-ta je bil največkrat pobudnik velikih akcij v boju za mir in za preprečitev napetosti na različnih območjih sveta. Dr. Sukarno je bil eden izmed pobudnikov bandunške konference, ki je v razvoju azijskih in afriških dežel zabeležena kot zgodovinska, saj je odprla nove smeri neod-

visne in ustvarjalne graditve. Dr. Sukarno je bil prav tako eden izmed prvih državnikov, ki so podprli pravični boj alžirskega ljudstva za neodvisnost in ki so obsodili napad na Kubo ter vmešavanje v notranje zadeve kongoškega ljudstva. Prav tako pa je bil predsednik Indonezije eden izmed pobudnikov za konferenco izvenblokovskih dežel, ki se bo začela 1. septembra v Jugoslaviji. Tudi njegovo zdajšnje potovanje ima določen cilj, in sicer, da še bolj pogloblja razumevanje med narodi.

Mlada indonezijska republika pa je lahko takšen ugled v zunanje politični areni dosegla v največji meri zaradi uspehov v notranjepolitičnem življenju, oziroma zaradi notranjepolitične stabilizacije. Indonezija je dežela, sestavljena iz 3000 otokov, ki so razsuti okoli ekvatorja in na katerih živi približno 90 milijonov prebivalcev. Svoje samostojno življenje je začela pod zelo težkimi pogoji. Kolonizatorji so namreč po 350 letih izkoriščevalske nad-

vlade zapustili bedo in siromaštvo v deželi, ki pa je drugače zelo bogata. Indonezija pridelava največ kavčuka, bakra, nafte, tobaka, železne rude in boksita. Več kot 90 % prebivalcev je bilo nepismenih. Visokokvalificiranih strokovnjakov sploh niso imeli.

Zatorej so bile pred mlado republiko težavne naloge. Uresničitev marsičesa na začetku poti sta preprečevala gospodarski in politični pritisk iz tujine ter notranja nesoglasja. Predsednik Sukarno in njegovi sodelavci so z odločnimi ukrepi prebrodili vse težave, ki so jih ovirale pri stabilizaciji dežele

in ki so ogrožale njihovo neodvisnost. Sredi 1959. leta so razpustili skupščino, začela je veljati ustava iz leta 1955, uvedli so sistem predsedniške vlade oziroma sistem »vódene demokracije«. Marca lani so imenovali novo skupščino, v kateri so 130 mandatorov razdelili političnim strankam, 153 pa skupinam, kot so n. pr. mladina, armada, duhovništvo itd. Namen te akcije je bil vsklajevanje aktivnosti strank po načelu: demokracija za ljudstvo in ne proti njemu. Od strank so namreč zahtevali, da v svojih statutih in programih zahtevajo od članov, da bodo branili revolucionarno ustavo iz leta 1945 in filozofsko osnovo republike, vsebovano v petih načelih.

Ko je dr. Sukarno govoril o premagovanju teh težav v deželi, je ob neki priliki rekel: »Naš največji uspeh je, da smo se ohranili.« V resnici, to je bilo najpomembnejše za deželo, ki se je borila in ki se še bori za enotnost, za gospodarsko in politično stabilizacijo.

Zato je iskrena dobrodoščila naših narodov predsedniku Sukarnu hkrati tudi izraz občudovanja in podpore ljudstvu, ki je že precej doseglo in ki koraka še k novim uspehom.

Izrezki iz tujih časnikov

Tajni sestanek v Milanu

MILANO — Pričakujejo, da bodo predsednika Katange Čombeja izpustili konec meseca iz zapor. To so menda sklenili na tajnem sestanku med predstavnikmi Katange in Leopoldvillske vlade prejšnji teden v Milanu. Tako vsaj poročajo krogi, ki so blizu katanškemu kabinetu. Precej časa so na sestanku diskutirali tudi o sodelovanju Katange v parlamentu Konga. Poročajo, da niso bili doseženi nikakršni rezultati.

Kongoške oblasti so ta teden aretirale nizozemskega novinarja Rodermonda. Aretirali so ga v hotelu »Stanley« v središču Leopoldvilla. Pravi, da je poročal za radio Hilversum in za nizozemski časnik »Telegraph«. Odpeljali so ga pripadniki kongoške službe varnosti. Kongoške oblasti niso sporočile razloga za aretacijo, vendar vse kaže, da je aretacija v zvezi s sestankom lumumbističnega mladinskega gibanja »Lumumbova mladina«, ki se ga je udeležil tudi Rodermond.

Zlo našega časa

Poglavar anglikanske cerkve canterburyjski nadškof se je v svoji pridigi takole pritoževal: »Naš svet boluje od zla. Zlo pa se imenuje obrekovanje, in sicer obrekovanje med malimi, običajnimi ljudmi in obrekovanje na višjem nivoju.«

VSE JE PODOBNO VOJNI!

Že petnajst let se v obmejni pokrajini Južni Tirolski vrstijo neprestani spori med Italijo in Avstrijo. Pred dnevi so v tej pokrajini odmevale eksplozije dinamita, ki so povzročile, da se je ta mala pokrajina v Dolomitih znašla v temi. Navsezgodaj so namreč eksplozije pokosile številne daljnovidne stebre. Več eksplozij je odjeknilo tudi v električnih centralah. Vojska in policija sta bili na nogah. S hitrimi akcijami in preiskavami so našli še številne neeksplozirane naboje po daljnovodih, transformatorskih postajah, na cestah in tako dalje.

Spor med Avstrijo in Italijo datira še iz 1946. leta. Tedaj sta podpisali sporazum, s katerim se je italijanska vlada obvezala, da bo »dala in zajamčila« avtonomno, regionalno in zakonodajno oblast prebivalstvu pokrajine Alto Adige, kakor imenujejo Italijani Južno Tirolsko.

Vendar že več let do uresničenja sporazuma ni prišlo. Manjšina, ki govori nemško in ki šteje okoli dve tretjini prebivalcev pokrajine, je že večkrat izrazila nezadovoljstvo in zahtevala pomoč pri avstrijski vladi.

Razgovori med obema deželama so bili prav letos že večkrat na vrsti, v Italiji in Avstriji, vendar so se vselej končali brez uspehov.

Uradna preiskava o zadnjih dogodkih na tem območju ni še ničesar ugotovila. Zaslili so nad sto Tirolcev in jih 30 pridržali v zaporu. Predpostavke so ugotovljene, položaj je jasen. Vsi govorijo, da so eksplozije delo prebivalcev pokrajine Alto Adige, članov avstrijske manjšine. Preiskovalni organi sicer molčijo in odbijajo, da bi potrdili te domneve.

Južna Tirolska, pokrajina okoli reke Alto Adige, je pod Italijo od leta 1919. Med obema vojnama niso mogli ničesar storiti, da bi rešili ta problem. Povojni poskusi pa prav tako niso dali nobenih rezultatov. Avtonomija v lokalni upravi ni bila zaupana prebivalcem avstrijske manjšine. Spor se je vedno bolj zaostroval, prišlo je do sporov in spopadov med prebivalci ter naposled do aretacij.

Italija in Avstrija poskušata, da bi rešili spor z medsebojnimi razgovori, vendar so tudi ti brez rezultatov. Problem je bil na

dnevnem redu tudi lani jeseni pred Generalno skupščino OZN. Vendar nihče ne ve, kdo bo rešil ta spor. Ali bo to mednarodno sodišče, kar Avstrija odločno odbija, ali OZN, kar pa še niso sprejeli. Italijani trdijo, da so sporazum izpolnili, Avstrija pa to zanika in trdi nasprotno. Še ni znano, kdo bo odločil, kdo od obeh strank ima prav.

Eksplozije so odmevale več dni. Avstrijski radikali so zagrozili z oboroženim uporom. Italijanska vojska in policija sta pripravljene. Trenutni zapleteni položaj je zahteval že smrtno žrtev. Glavna cesta med Mendolo in Tonaleom ni bila prevozna. Prek nje viši porušen daljnovodni stolp.

Politične stranke v obeh deželah diskutirajo in hitro sklepajo. Prebivalci pokrajin pa so vznemirjeni, tu pa tam je opaziti še paniko, kajti električnega toka ni, vse je podobno vojni, vlaki stojijo, hiše so v temi.

Slika, kakršna je dandanašnji izredno pogostna na jugu Združenih držav. Morda k njej ni potreben noben komentar

Dovolite mi, da se vam predstavim!

Ko je Jacqueline Kennedy obiskala Pariz, so novinarji o njej bolj obširno poročali kot o njenem soprogu, predsedniku ZDA Johnu Kennedyju. Zategadelj je predsednik Kennedy takole začel svoj govor na banketu, ki so mu ga priredili v Parizu francoski novinarji:

»Dovolite mi, predvsem, da se vam predstavim: jaz sem tisti človek, ki je spremljal Jacqueline Kennedy v Pariz.«

Proračun in rakete

Ameriški senator Boudell je rekel v razgovoru o novem proračunu, ki je največji v zgodovini ZDA:

»Naš proračun bo prej dosegel višino meseca kot naše rakete.«

Kdo bo vendar bral?

O bogastvu besedi naše sodobne birokracije je dal kratko oceno francoski minister za industrijo Jean Marcel Jeanneney: »Mi se vedno bolj na široko izražamo. Deset božjih zapovedi ima 297 besed, deklaracija o neodvisnosti ZDA ima 1700 besed, obrazložitev znižanja cen premoga pa vsebuje 27.000 besed. Kdo jo bo mogel prečitati?!«

MORILCI V ZNAMENJU KLJUKASTEGA KRIŽA

Pred dnevi so Francozi v Alžiriji aretirali šest pripadnikov francoske tujske legije. Obtožili so jih, da so sodelovali pri umoru glavnega komisarja za Alžirijo Rogera Gavurija, ki je bil ubit v svojem stanovanju v noči med 31. majem in 1. junijem. Gavuri je nekaj dni pred tem dobil od francoske vlade nalogo, da začne z natančno preiskavo o sodelavcih bivših generalov, ki so organizirali zadnji upor v Alžiriji.

Policiji ni bilo težko odločiti se, v katero smer naj tiplje. Začeli so s preiskavo skrajne desni-

čarske organizacije tajne armade, katere krivica je bila dokazana na sodni obravnavi v Parizu. Drugi element, ki je zanesljivo vodil policijo v preiskavi, pa je bil način, kako so zločin organizirali. Videlo se je namreč, da so zločin izvršili profesionalni morilci.

Ubili Roger Gavuri je bil star 50 let in oče treh otrok. Na dolžnosti v Alžiriji je bil od februarja letos. Preden je prispel v Alžirijo, je bil v Maroku, kjer je pomagal organizirati maroško policijo. V Alžiriji je imel veliko številno sovražnikov med desničar-

skimi elementi, in sicer zategadelj, ker je večkrat poudaril, da bo uresničeval ukaze iz Pariza. Ves čas, kar je deloval v Alžiriji, je skoraj vsak mesec dobil po dve grozilni pismi. Njegovo stanovanje je bilo pred meseci popolnoma razdejano. Desničarji so podtaknili plastično bombo. Kljub temu pa je Roger Gavuri nadaljeval delo in odkrival sodelavce desničarskih generalov v uporu.

Rogera Gavurija so našli ubitega v njegovem novem stanovanju. Stanovanje je imel tri nadstropja višje od prejšnjega, uniče-

nega stanovanja. Mrtvega so našli 1. junija. Bil je zaboden. Ko je klical na pomoč, ga sosedje niso slišali, ker so prav tedaj na televiziji gledali kriminalno dramo, pa so mislili, da so kriki, ki so jih slišali iz Gavurijevega stanovanja, del televizijskega programa.

Policija je takoj po umoru začela s temeljito preiskavo. Organizirali so veliko racijo, ki pa dva dni po umoru ni prinesla rezultatov. Morilec, ki so se men- da po zločinu skrili v neko vilo v mestu, so zabilali za seboj vsako sled. Policija pa je dobro na-

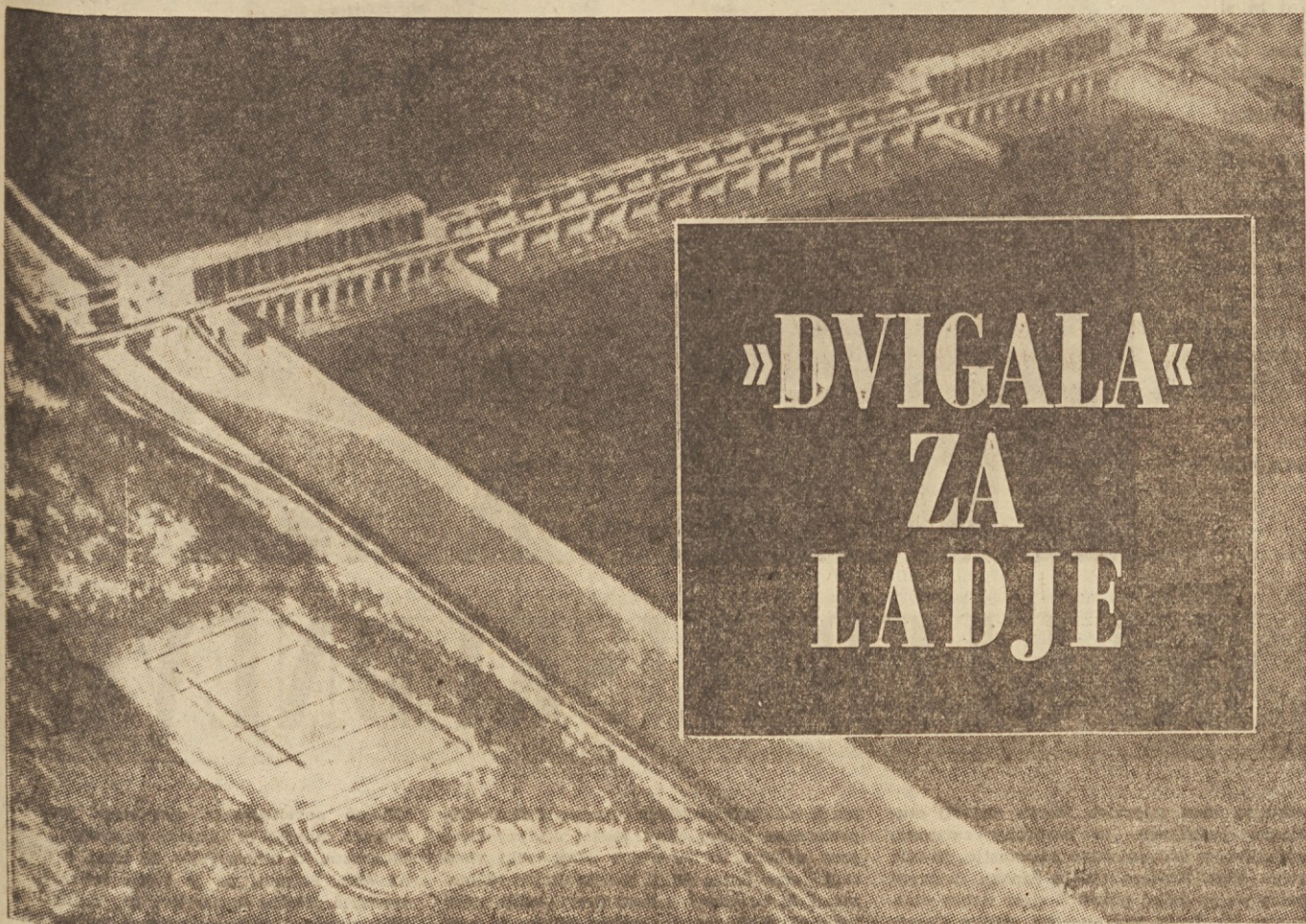
stavljala zanke in mreže, ki so se začele zoževati in naposled so morilce aretirali.

Da je policija tako hitro odkrila morilce, gre zasluga Gavurijevemu sosedu, ki je povedal, da so se morilci v njegovem stanovanju pripravljali za zločin. Sose- da so aretirali in pri zaslišanju je odkril identiteto morilcev.

Kdo so morilci Rogera Gavurija? Najvažnejši med njimi je Nemeč Kaufmann, pripadnik tujske legije. On je bil tisti, tako so ugotovili, ki je dvakrat »strokovno« zabodel z nožem Gavurija di-

rektno v srce. Ko so ga aretirali, so pri njem našli hitlerjevsko zastavo s kljukastim križem.

Med morilci sta pa tudi 34-letni Hans Haase, njegovo pravo ime je Albert Pietri, ki je bil rojen v Berlinu, in Mark Tenar, ki pa je bil ob aretaciji hudo ranjen. Aretirani pa so bili tudi Madžar Istvan Hedralgay, 23 let star, in Čeh Jozef Novaković. Policija je aretirala še nekaj osumljencev, ki pa so v preiskavi zelo malo govorili. Vsi so hoteli advokate, češ da bodo šele v njihovi prisotnosti govorili.

»DVGALA« ZA LADJE

Nad maketo djerdapske hidrocentrale — Jezero bo zalilo več vasi in trgov nedaleč od Djerdapa — Pri Sipskem kanalu gradijo jez, visok osemtrideset metrov!

Maketa velike hidrocentrale pri djerdapski soteski na Donavi zelo nazorno kaže smelo zamisel romunskih in jugoslovanskih inženirjev. Na enem prejšnjih zasedanj je mešana komisija obeh dežel sprejela tehnično-gospodarski memorandum za ureditev Donave na področju Djerdapa. Memorandum med drugim vključuje variante za gradnjo hidrocentrale, pojasnjuje pa tudi vse podrobnosti, prikazane na veliki maketi.

Po mnenju strokovnjakov je najboljša tista varianta, ki predvideva zgraditev dveh hidrocentral: pri Sipskemu Gura Bai in nedaleč od Gruje. Jez, ki bi ga zgradili v bližini Sipskega kanala, bi povezal skalnate bregove Romunije in naše dežele. Betonski velik kanal s strojnimi dvoranami bi bil 1100 m dolg. V ta »most«, ki naj bi ključoval vodni sili ene največjih evropskih rek, bo treba vgraditi nad dva milijona kubikov betona!

Zaradi betonskega velikana v Djerdapu bo Donava spremenila strugo. Reka, ki je v svoji slikoviti in hkrati za brodarje nevarni soteski skrivala podvodne čeri, vrtince in brzice, se bo zvišala in postala široko, mirno jezero. Med vasema Rama in Sip bodo geografi zaznamovali na svojih zemljevidih jezero s površino sto kvadratnih kilometrov. Zanimivo je, da bo jezerska gladina 24 m nad naravnim tokom reke, ki bo, nekaj sto metrov dalje, nadaljevala svojo dolgo pot proti izlivu. V bližini jezov bodo postavili deset turbin, ki bodo dajale nad osem milijard kilovatnih ur električne energije letno! Hkrati s turbinami bodo seveda vgradili v strojne dvorane tudi velike generatorje.

Strokovnjaki so takole ponazorili velikost te hidrocentrale: vsaka turbina bo »popila« v sekundi toliko vode, kot je v poletnih mesecih v istem času steče po savski strugi mimo Beograda. Tehnično-ekonomski memorandum predvideva izvirno rešitev za nadaljnjo nemoteno plovbo po Donavi. Na obeh bregovih bi zgradili vrzeli, tako

imenovana »dvigala« za ladje.

Ladje se bodo dvigale za 38 m, torej do višine jezov. Če bo vlačilec s priključki (na primer čolni) plul navzdol, bo moral pri hidrocentrali zapluti v betonski bazen, v katerem bo dovolj prostora za ladjo s štirimi priključki hkrati. Za njimi se bodo zaprla jeklena vrata, skozi posebne odprtine pa bo odtekala voda. V nekaj minutah se bo vodna gladina v bazenu tako znižala, da se bo izenačila z reko onstran jezov. Potem se bodo na spodnji strani odprla vrata, potniki bodo nadaljevali plovbo »v pritličju«.

Ko bodo ladje plule iz nasprotne smeri, se bo vse skupaj ponovilo v obratnem smislu. Vlačilec s priključki bo zaplul v bazen, vrata se bodo zaprla, črpalke bodo začele delovati, vodna gladina se bo počasi dvignila do »prvega nadstropja«, se pravi do višine jezera na zgornji strani jezov.

Kakih deset naselij bo izginilo pod jezersko gladino. Inženirji so natančno izračunali, katere vasi in trge bo treba

preseliti. Na romunski strani bosta utonili Oršava in Ogradina, vrsta zaselkov ter cesta in železniški proga. Na naši strani bodo izginili pod vodo: Sip in Tekija, Veliko in Malo Golubince ter večji del Donjeja Milanovca. Izliv Porečke reke, most pod Donjim Milanovcem in nižina na tistem področju bodo prav tako zbrisani z zemljevida.

Mnogi zgodovinski in kulturni spomeniki bodo izginili pod jezersko gladino. Tako bo na primer voda zalila zgodovinsko cesto cesarja Trajana, ki je vklesana v navpično skalovje djerdapske soteske. Hkrati tudi ne bo več djerdapskih pilotov. Kf podnevi krmarijo ladje skozi »labirinte« podvodnega kamenja in nevarnih grebenov.

Veliko koristi bo imelo kmetijstvo tega področja. Z zvišane jezerske gladine bo mogoče speljati vodo na doslej višja področja, kjer so se pogosto poznale posledice suše. Namakanje bo zagotovilo višje donose in omogočilo gojitev raznih kultur.

P. D.

ZANIMIVOSTI PRI NAS IN V SVETU

Naš živalski svet

Na pogled se zdi neverjetna trditve naravoslovcev, da živi v naši deželi nad 23.000 kopenskih živalskih vrst. Vendar je ta številka točna, po mnenju nekaterih naravoslovcev pa celo nekoliko prenizka.

Ugotovili so, da je živalski svet naše dežele v primerjavi s tistim v drugih evropskih deželah najbolj raznovrsten in hkrati tudi najbogatiji. To nam ponazarja že naštevanka nekaterih vrst pisane-ga živalskega sveta v gozdovih, gmajnah in na našem krasu. V Evropi je znanih 666 raznih ptic: v Jugoslaviji je ptičji svet zelo raznovrsten, saj so ugotovili 508 raznih vrst. (Za primerjavo: v Nemčiji 422, na Češkoslovaškem pa 342 vrst ptic.)

Tudi glede sesalcev je naša dežela zelo pisana. Po ugotovitvah naravoslovcev živi v Evropi 144 raznih sesalcev, pri nas pa so jih registrirali 90. Naš svet žuželk je do trikrat bogatejši od srednjeevropskega, in številčno desetkrat močnejši od živalstva v posameznih severnih deželah. V Nemčiji, Švici, Avstriji ter na Poljskem in Češkoslovaškem živi 155 vrst ravnokrilcev, pri nas 302, v Angliji 11 vrst kobilic, v Jugoslaviji pa 92.

Nenavadno bogat je naš živalski svet stonog, rakov in vrste drugih manjših živali, ki jih je pri nas nad 600. Ta pisanost je posledica podnebja ter različnega življenjskega in zemljepisnega položaja in pogojev, zato se naravoslovci mnogih evropskih dežel zelo zanimajo za živalstvo pri nas.

Nočna signalizacija

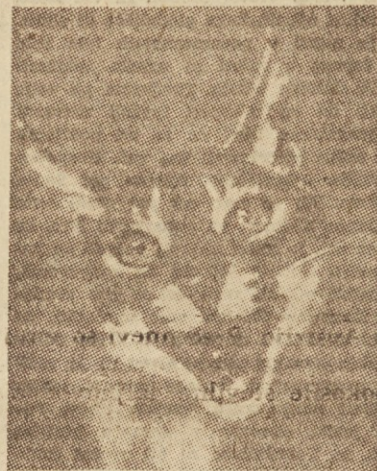
Tako imenovane nočne živali se odpravljajo na lov, ko se zmračí. Znanstveniki so ugotovili, da te živali iščejo hrano večinoma v somraku, pri svetlobi zadržujejo sonca ter v mesečini in pri soju zvezd, ne pa v popolni temi. Sodijo, da nočne živali zaznavajo za nas nevidne infrarde-

če žarke. Sove lahko lovijo, miši tudi v popolni temi. Pojav razlagajo s tem, da so miši toplokrvne živali, ki oddajajo infrardeče žarke, s katerimi se izdajajo, tako da postajajo vidne za oči nočnih roparic.

Mačje oko, simbol natančnega zaznavanja okolice v temi, ima ne le veliko zenico, temveč poseben očesni pigment, ki ga najdemo razen pri mačkah tudi v očeh konj, prežvekovalcev in številnih drugih živali. Pigment »retin« v ožadi očesa deluje kot neke vrste ogledalo. Odbija mnogokrat stopnjevano svetlobo zvezd ali lune. (S svetlobo obsijane živalske oči dajejo odsev, prav kot je to pri prometnih znamenjih vzdolž ceste, če se od njih odbije svetloba iz avtomobilskega žarometu.)

Odsevi iz oči nočnih živali imajo različne odtenke od rdečkaste mimo rumenkaste do zelenkaste barve, tako da lahko govorimo o pravcati »nočni signalizaciji«. Zajcu na primer izvrstne oči koristijo in škodujejo hkrati: posredujejo mu pregled nad okolico, hkrati pa ga izdajajo lisici, ki preži nanj.

Zato naj nas ne čudi, če nas na nočnem sprehodu po polju ali po gozdu iztrgajo iz misli kriki živali. Takrat se razvname boj med »dnevnimi« in »nočnimi« živalmi. Človek ga seveda ne more videti, čeprav ne smemo pozabiti, da imamo celo vrsto ljudi, ki vidijo ponoči bolje kot mnogi drugi. Njihove oči imajo delček opisanih lastnosti, ki živalim omogočajo, da vidijo ponoči.

Serval (iz rodu divjih mačk). Imajo ga tudi v ljubljanskem zoološkem vrtu

MODERNIZACIJA ELEKTRIČNEGA OMREŽJA V NAŠIH MESTIH

PO ENO »STIKALO« ZA VSAK KRAJ

Bojlerje, električne peči, javno razsvetljavo in drugo bodo vključevali s centralnih komandnih mest — Gospodinjstva bodo tudi čez dan porabljeno električno energijo plačevala po nižji tarifi

- V glavnih mestih naših republik pa tudi v drugih večjih krajih
- uvajajo za naše razmere nov sistem upravljanja krajevnih električnih omrežij s pomočjo tako imenovanih ton frekvenčnih komand.
- Ta novost bo potrošnikom — zlasti še gospodinjstvom — omogočila, da bodo v določenih primerih tudi čez dan porabljjeni električni tok plačevali po nižji tarifi.

»Gospodinjski« kilovat elektrike pri nas navadno velja sedem dinarjev. Vsi tisti, ki imajo tako imenovane dvotarifne števec in posebne preklopne ure, plačujejo »nočni« tok po 3 dinarje. Po tej ceni ali še ceneje naj bi poslej dobivala električno energijo tudi čez dan vsa gospodinjstva, ki imajo bojlerje, električne akumulacijske peči in podobne naprave.

Z »novotarijo«, koristno za potrošnike in za elektrogospodarstvo, so v Ljubljani že prišli tako daleč, da bodo prihodnje dni že preskusili nove naprave, montirane v razdelilni transformatorski postaji v Klečah.

Ing. Stane Jesih, tehnični vodja podjetja Elektro-Ljubljana mesto, pripoveduje:

»Teoretično bi morale elektrarne proizvajati toliko električne energije, da bi lahko ob vsakem času, torej tudi ob največjih konicah, zadovoljevale potrošnjo. Odpasti bi torej morale vse redukcije električnega toka in podobne nevedčnosti. Teh zahtev, ki jih postavlja teorija, ni lahko vskladiti s prakso in še zlasti ne z materialnimi možnostmi. Vsak instalirani kilovat električne energije (v tem so všeti stroški za gradnjo elektrarne, potrebnih daljnovodov, transformatorskih postaj in prenosno razdelilnega omrežja do potrošnika) velja pri nas povprečno 350.000 dinarjev. Iz tega ni težko izračunati, kakšna sredstva bi bila potreb-

na, če bi elektrogospodarstvo hotelo zadovoljiti prav vse, tudi najbolj »muhasta« želje potrošnikov. Le-tom ekonomična poraba elektrike ni kaj prida pri sre, čeprav bi s tem naredili uslugo in koristili tako sebi kot elektrogospodarstvu.«

V gospodinjstvih uporabljajo vrsto

električnih naprav, ki dlje časa držijo akumulirano toplotno energijo. Bojlerje, akumulacijske peči in podobno vključujejo potrošniki pač takrat, kadar se jim zdi potrebno. Nove komandne naprave bodo avtomatsko vklapljalje omenjene gospodinske naprave, in sicer tako, da bodo le-te vključene, če bo tudi potrošnik tako hotel, vso noč in ob tistih urah podnevi, ko omrežja ne bo preobremenjeval »industrijski tok«. V tem času porabljeno elektriko bo potrošnik plačeval po nižji tarifi. Kadar pa bo omrežje zelo obremenjeno, bo centralna komandna naprava avtomatsko izključila te potrošnike. Če bi nekdo ob

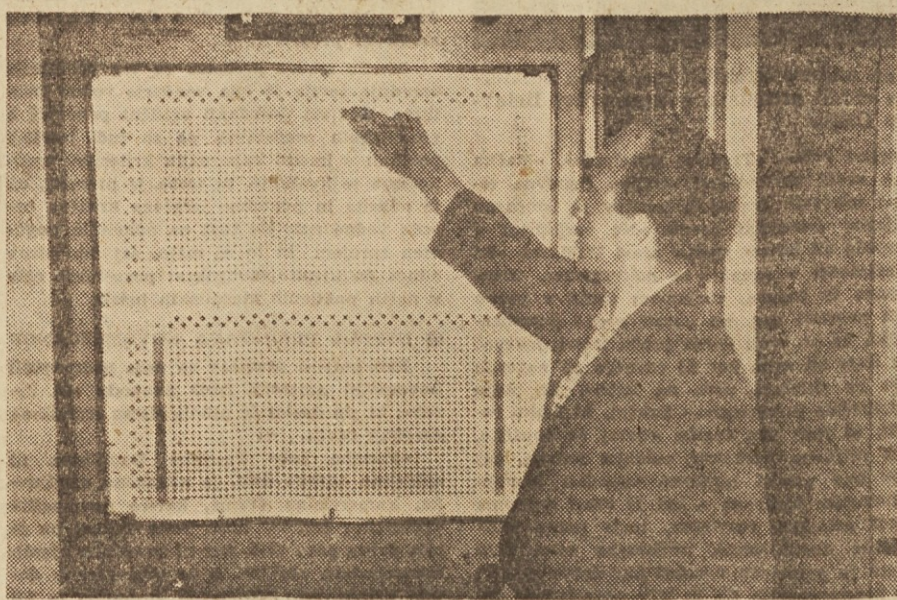
takem času vseeno hotel na primer še naprej segreti vodo v bojlerju, bo njegov števec spet kazal porabo električne energije po normalni tarifi.

Gre torej za to, da bi dosegli enakomerno obremenitev električnih central in prenosnih omrežij. To bodo, po tehnični strani, omogočili posebni generatorji visokofrekvenčnih signalov; drugače rečeno — oddajniki raznih kombinacij zvočnih signalov, ki bodo po električnem omrežju (za to ne bo treba nobenih novih napeljav) potovali do vsakega električnega števca. Tam bodo te signale prestregli posebni sprejemniki-releji, ki bodo ubogali »komando«: vklapljali in izklapljali razne naprave in podobno. Ton frekvenčno komandno omrežje namreč ne bo služilo samo za vklapljanje in izklapljanje gospodinskih aparatov. Če smo zapisali nekaj več o tem, smo tako storili zato, ker potrošnike zanima predvsem to, kaj bodo sami imeli od teh »novotarij«. S pomočjo ton frekvenčnih komand bodo prizigali in ugašali tudi javno razsvetljavo, luči v izlozkih in podobno. Sprejemniki-releji bodo lahko dajali »vočne« ali »svetlobne« signale za obveščanje javnih služb — zdravnikov, gasilcev, reševalcev itd. Seveda bo vsak sprejemnik-rele slišal le tisto komando, na katero bo ugašal. Releje pa bi na primer lahko ugašali tudi tako, da bi avtomatično kontrolirali točnost električnih ur na javnih mestih in v podjetjih, z njimi bi dajali znak za začetek in konec dela itd.

In nazadnje še — kdo bo vse to plačal? Stroške za komandne naprave (oddajnike in releje) bi poravnala elektrogospodarska podjetja. Izdatki bodo znesli nekako četrtno tistega, kar bi bilo potrebno, če bi hoteli urediti še toliko novih električnih central, da bi zadovoljevali prav vse potrebe tudi ob največjih konicah porabe električne energije. Novi sistem bo torej omogočil velike prihranke. Dvotarifne števec pa bi si morali nabaviti uporabniki električne energije sami. Nekateri podatki kažejo, da bi se ta izdatek povrnil v dobrem letu dni.

Kdaj bodo ton frekvenčnim komandam prepustili besedo? Kot rečeno, so s poskusi že začeli. Uresničitve te zamisli pa se na primer v Ljubljani lahko nadejamo že do konca prihodnjega leta.

MG

Za vsak kraj bo potrebno eno samo veliko »stikalo«. Na sliki: komandna plošča za ton frekvenčne komande v RTP Kleče pri Ljubljani

S POLIC POLJUDNOTEHNIČNE
LITERATURE

M. Macarol: Fotolaboratorij in projekcijski aparati za dom

Poljudno tehnične literature v slovenščini, zlasti pa še del domačih avtorjev, imamo tako malo, da se razveselimo vsakih prireditev v tej smeri. S polic poljudno tehnične literature smo to pot izbrali knjižico Miloša Macarola: FOTOLABORATORIJ IN PROJEKCIJSKI APARATI ZA DOM, ki je že dan izšla pri Državni založbi Slovenije. Te drobne, bogato ilustrirane knjižice, se ljubitelji tehnike, še posebej fotoamaterji, lahko samo razveselijo. Vedo namreč, da lepote fotografije niso odvisne zgolj od bolj ali manj uspešnih posnetkov, temveč tudi od laboratorijske obdelave negativov in pozitivov. Zato amaterji skušajo urediti lastno temnico. Čeprav morda za to imajo priporočljivo vse potrebne naprave in laboratorijsko knjižico, ki je dokaj draga. Avtor v knjižici daje izčrpne odgovore, pri čemer ob praktičnih primerih gradnji, kako sam lahko izdela večino potrebnih naprav: kopirne okvirje, povečevalnik, pripomočke za obrezovanje, leščenje in sušenje fotografskih slik itd. Materiali, ki jih avtor priporoča za gradnjo, so ceneni in brez težav dosegljivi na domačem trgu. Potrebna orodja so običajna, kot jih imajo v vsaki hiši.

G. M.

ZAGORSKI GLEDALIŠKI DNEVI

● TOLMINSKI AMATERJI SE NISO
IZNEVERILI SVOM LEPI GLEDALIŠKI
TRADICIJI

Bil je gotovo namen, da kot otvoritveno predstavo gledamo Potrčev dramo »Lacko in Krefti« v uprizoritvi amaterskega gledališča iz Tolmina. V jubilejnim letu naše revolucije, v letu, ko praznujemo tudi stoto obletnico profesionalnega jugoslovanskega gledališča, so si tolminski amaterji izbrali to dramo domačega avtorja, in priznati je treba, da je njihova predstava bila lep uvod v letošnje prijeteljsko srečanje slovenskih amaterjev v Zagorju.

V primerjavi z njihovimi uprizoritvi v preteklih letih (v Velenju 1959. leta smo videli »Matijo Gubca«, zlasti pa nam je ostala v lepem spominu njihova lanska predstava v Izoli »Dvanajst porotnikov«) so pokazali zopet dokajšen napredek. Za tolminsko gledališče je značilno, da so vse tri uprizoritve, ki smo jih doslej lahko videli na republiških revijah, režirali poklicni režiserji. Letos je dramo »Lacko in Krefti« režiral ing. arh. Viktor Molka. In vse kaže, da ta praksa tolminskega gledališča ni slaba. Režija je zlasti v posameznostih bila zelo dobra, čeprav v celoti ni uspela zabrisati nekaterih slabosti teksta. Predvsem pa velja poudariti, da so nekateri igralci ustvarili tako elementarne like, da bi od poklicnih igralcev težko pričakovali kaj več. Gospodar Jura (Viktor Klanjšček), njegov zet Santa (Bogo Jurančič) in stari na pol gluhi stric Janša (Janez Vidmar) so pustvarili like, za katere, se zdi, je našel najbolj posrečeno karakterizacijo tovariš Mikeln na razgovorih, ko je dejal: »Čutili smo, da se jim zemlja lepi na škornje.« Ze lani smo ugotovili, da tolminski ansambel razpolaga z vrsto odličnih moških karakternih igralcev in bi režiserjeva pozornost v bodoče morala toliko bolj vezati oblikovanju ženskih likov. Pogovorni jezik, obarvan z domačo pujsko govornico, za Tolminčane ni bil predr oreh. Zlasti Jura in Santa (prvi doma iz Ptuja, drugi iz Prekmurja) sta bila tej nalogi siljajno kos.

● PROBLEM ODRSKEGA JEZIKA

Najprej misel v premislek: Letos so se prireditelji odločili za uvodne razgovore o

kanja ob jezikovno obdelavo teksta. Seveda pa bi morali na tem področju še mnogo storiti. Ne zadostuje, da igralec najde do interpretiranega teksta svoj lastni čustveni odnos, da govor raste iz psihične situacije na odru; tu lahko mnogi pomagajo že sam režiser. Toda ne more nadomestiti lektorja-slavista, ki mora tekst z igralci jezikovno razčistiti. Slavisti pa pogosto ne poznajo dovolj odrskega jezika. Zato bodo priročniki o jeziku, ki jih namerava izdati dramska knjižnica Prosvetnega servisa, zelo dobrodošli tako njim, ki kljub dobri volji dosikrat ne vedo, kaj je njih posel, pa tudi režiserjem-amaterjem, ki si bodo tako lahko usvojili nekaj več jezikovne kulture.

● NAJZAHTEVNEJŠA UPORIZORITEV:
ORFEJ SE SPUSČA

Drama Tennesseeja Williamsa »Orfej se spuša« v uprizoritvi dramske skupine DPD Svoboda »Prežihov Voranc« z Raven na Koroskem je bila gotovo najzahtevnejša dramsko delo na tej reviji. Če se je kdo sprva čudil, zakaj amaterski oder sploh seže po takšnem delu, po predstavi, ki smo jo videli v Zagorju, to gotovo ni nikogar več čudilo. Sploh je treba povedati, da je repertoar del na tej reviji bil dostojen katerega koli poklicnega gledališča s tradicijo. V letošnjem repertoarju ni bilo nobenega tako mavnih, ki jih še ne razumejo, skratka, grelovednega dela, da ga ne bi bilo vredno uprizoriti. Za tem so gotovo skriji vztrajni napori dramskega sosveta Zveze, ki že leta stremi za čim boljšim repertoarjem, upoštevajoč pri tem seveda pogoj, da skupine posegajo po tekstih, ki so jih tudi sposobne uprizoriti.

Načelo letošnjih ocen je bilo, ločiti pri ocenjevanju delež avtorja, režiserja in igralcev. Morda je ta namen bil v najčistejši obliki dosežen prav pri ravenski predstavi. »Orfej se spuša« je pri nas znano delo, znana pa so tudi druga avtorjeva dela, kot »Teto-

niku in med soigralci. Morda najbolj studiozno zamišljena in sinhrono zaigrana, umirljivo, z vso potrebno hladnostjo, je bila vloga Vala Xaviera (Mitja Sipek), čustveni patos pa je delno pokvaril sicer dobro oblikovan lik Lady Torranceove (Milka Cesarjeva). Mimo vsega, kot že rečeno, pa smo lahko zelo veseli, da se je amaterska skupina lotila tako zahtevnega teksta.

● LEPO DOŽIVETJE ČISTE POEZIJE

Tisto popoldne smo se preselili v stekleno dvorano. Brez reflektorjev, ob dnevnih svetlobi, ob preprosti sceni smo v polkrogu posedli in prisluhnili komorni uprizoritvi Cankarjevega večera v izvedbi skupine gledaliških amaterjev in dveh mladih glasbenikov DPD Svoboda Vrhnika v režiji Cirila Bergeza. Letošnji repertoar revije je obogatil tudi ta klubiški večer. Edini morda prav zato, ker se amaterji še vedno neradi odpovedo večjim gledališkim ambicijam, ali ker zahteva takšno delo od režiserja mnogo večji napor, ali ker takšna uprizoritev ne dopušča pri igralcih nikakršne igralske šmirre, terja od njih izredno discipliniranost, izredno govorno kulturo in kdo ve kaj še vse. Vsekakor je Cankarjev večer Vrhnika pokazal vse te naštetе vrline, odlikoval pa se je še posebej po smotni izbiri teksta in izredno kulturno napisanem veznem tekstu, ki se je s pisateljevo besedo prelil v skladno celoto.

● O SODOBNEM IZRAZU RENESANČNE
KOMEDIJE

Renesančne komedije so vedno vabljive za amaterske odre, pa tudi ljudje jih radi gledajo. Velenjska dramska skupina, ki je tokrat posegla po Marina Držića komediji »Tripče de Utočice«, je to gotovo storila iz obeh nagibov.

Predstavo so doma, pa tudi zagorska publika lepo sprejeli. Ljudje so se zabavali — a amaterski gledališki parlament s tem vseeno ni bil zadovoljen. Ali so se ljudje smejali plastičnim karakternim likom Držićeve komedije, ker bi v njih igri prepoznali nekaj, kar je aktualno tudi danes, ali pa so se smejali zgolj njihovu burkaškemu načinu igre, atrakciji njihove spretnosti? Ta in podobna vprašanja je zastavil in iskal odgovorov nanje ob svojem skrbno pripravljenem razmišljanju o režiserjevih nalogah pri uprizorjanju renesančnih komedij tovariš Marjan Belina.

Režiser (Franček Korum) te velenjske uprizoritve je očito želel s predstavo predvsem zabavati. Predstava, ki je bila zunanje tako polna in razigrana, ni imela v sebi tiste notranje sile, ki bi jo morali vnesti v igro igralci. Režiser, ki je sicer pokazal mnogo smisla za tovrstne uprizoritve, zlasti veliko režijskih, predvsem mizanscenskih domislic, kar drugje marsikdaj pogrešamo, saj predstava ni samo transmissija avtorjevih misli, temveč vseh uprizoritvenih idej — pa nam žal ni spregovoril z odra kot pravi avtor predstave, ki nam prinaša pisateljeve ideje v novi govorici. Ker je moral predvsem zabavati, velenjski Tripče ni bil tragična figura, temveč pretrano grotesken (Hinko Dermolj), Mande premalo prepričljivo po denarju pohlepna lepota (B. Mravljakova) itd., kar pa je seveda bolj stvar režijske zasnove posameznih likov in ne kreativne sposobnosti posameznih igralcev. Nasprotno, prav škoda je, da se je ta uigrani ansambel na račun zabavanja ljudi odpovedal tokrat bolj studiozni predstavi.

Merilo izbora predstav za vse dosedanje osrednje revije je bila vendarle vedno kvaliteta. Kot vsi dosedanj kritični pogovori o posameznih predstavah pa so tudi letošnji potekali v imenu najstrožjih kriterijev vrednotenja te kvalitete. In treba je priznati, da je odkrita in pogumno izrečena kritična beseda vedno naletela tudi na odkrit in pogumen sprejem. In to ni malo, saj tak zdrav odnos do kritike mnogokrat pogrešamo celo v naših poklicnih gledaliških hišah.

● USPELA PREDSTAVA NOVOMESCANOV

Eno boljših predstav so nam posredovali novomeški amaterji DPD Svobode »D. Jereb«, ki jih doslej še nikoli nismo srečali na osrednji reviji.

»Pišinska luč« Patricia Hamiltona ni zahtevno odrsko delo, je nekakšna detektivka, komercialna drama, katere novomeška uprizoritev (režiser prof. Tone Trdan) pa je bila dobra prav zato, ker ni izrabljala njenih komercialnih efektov, a je bila vseeno dovolj učinkovita. Novomeški ansambel je bil kot celota lepo ubran. Morda najbolj izde-

lan je bil lik inšpektorja Rougana (Riko Urh), prebrisane Nancy (Eva Niefergal), mestoma prav odlična pa je bila v svoji težki vlogi tudi gospa (Mica Sali). Res zanimivo bi bilo videti ta ansambel v kaki drugi, zahtevnejši uprizoritvi. Njegova posebna odlika je tudi izredno lep odrski jezik, kar pa žal v tej predstavi ni moglo povsem zabrisati izredno slabega prevoda teksta.

● »GLOBOKO SO KORENINE« — DRAMA
AMERIŠKEGA JUGA V UPORIZITVI
JESENISKIH AMATERJEV

Več ali manj so vse uvodne razprave, ki so načele posamezne probleme odrskega

Mila Valenčakova, izredno talentirana igralka-amaterka, nam je v predstavi Kranjčanov »Drevesa umirajo stoje« ustvarila nepozabni veličastni lik babice Eugenie.

uprizorjanja — na reviji jih je bilo sedem — sovpadale s predstavo, ki je lahko v nekem smislu vsaj služila za ilustracijo tem razprav. Predstava amaterskega gledališča »T. Cufar« z Jesenic Arnauda d'Usseaux in Jamesa Gowa drame »Globoko so korenine« pa je sprožila razgovor o dveh problemih, ki nekako nista bila predvidena za širšo razpravo.

Se prej pa je treba povedati, da je bila jeseniška predstava formalno ena najboljših (režija M. Stare), ki jo je zlasti odlikoval izredno lepo interpretiran govor in lepa in originalna ter funkcionalna scena (Bojan Cebulj). Kljub temu pa nas je predstava pustila hladne, neprizadete. Od kod hlad, ki je zavzel z odra, in od kod neprizadetost, ki je ostala v nas ob avtorjevem tekstu, ko vendar obravnava danes tako aktualno temo rasne diskriminacije?

Jesenjsko gledališče je vsekakor najbolj delavno amatersko gledališče pri nas. Igralci mnogo igrajo in od tod gotovo igralska rutina, ki ostaja na meji izredno lepo izoblikovanega teksta, ne da bi ob njem igralci iskali svoj vsakokratni čustveni odnos. Edina, ki je prinesla na oder veliko toplino in pristnega iskanja čustvenosti, je bila mlajša senatorjeva hči Genevra (Tatjana Koširjeva), ki je ustvarila med predstavo edini res polno življenjski lik.

In od kod neprizadeti odnos do teksta? Drama je bolj protest, deklaracija avtorjevih misli ob črnskem problemu, manj pa nam na umetniški način približa življenjske konflikte med belim in črnim človekom ameriškega juga. Mnenje režiserja Stareta, da je to vendarle drama, ki jo danes kaže igrati, je po svoje utemeljeno. Vendar bi moral ob tem režiser pogumneje izčrtati tekst tam, kjer je zgolj politično-literarni avtorjev manifest.

● NAJBOLJ RAZVESELJIVO: TOLIKO
KVALITETNO IZENACENIH IGRALSKIH
LIKOV

Nemara najbolj razveseljivo dejstvo letošnje revije je bila kopica tako kvalitetno izenacenih igralskih likov, kot jih včasih težko vidimo na poklicnem gledališkem odru. Nekateri liki pa so bili tako vrhunski, da bi zadovoljili še največjega gledališkega sladokusca. Se vedno imam pred očmi veličasten lik babice Eugenie Mile Valenčičeve v kranjski predstavi Casonove drame »Drevesa umirajo stoje« (v režiji Ane Grgurevič — Lombarjeve). V dram, ki je v svojem bistvu

idilično poveljevanje moralnega junaštva, dobrote, ponosa in junaške odpovedi, je babica tista, ki umira stoje, že trhla, a nikdar na tleh. Priznati pa je treba režiserki, da vendarle celotne uprizoritve ni gradila le na liku glavne junakinje, marveč je skrbno, z večjim ali manjšim uspehom, zasnovala tudi ostale like, zlasti lik dedka, ki ga je zaigral odlično Nace Reš.

● VELIKA NALOGA REŽISERJA
PRI DELU Z IGRALCI

Oblikovanje igralčeve vloge za mizo in na odru, vsklajevanje njegove igre glasu in telesa z avtorjevim delom, njegovim hoteljem izpovedovanja, dalje disciplinirano vodenje igralca zlasti tam, kjer bi lahko zapadel v pretrano čustvenost in ob tem zamenjal misel, ki jo je avtor hotel ob tem povedati, in vrsta drugih nalog terja od režiserja skrbno delo z igralci. Uvodne misli Mirka Zupančiča o tem problemu je zelo nazorno ilustrirala predstava Firnerjeve igre »Kukavičje jajce« v uprizoritvi Delavskega odra iz Celja. Medtem ko je režiser C. Vernik pokazal izredno ploden odnos pri adaptaciji sicer dramaturško slabega teksta, ni znal v igri, ki v svojem bistvu ni komedija, temveč tragikomična igra, disciplinirano voditi igro glavnega lika — Mary Millesove (kajti na njeni vlogi je igra zasnovana); v tej vlogi je nastopila poklicna igralka Zora Cervinka. Izredno talentirana igralka z redko komedijsko naravo nam je s presenečljivo igro ustvarila enkratni lik Mary, čeprav je na predstavi v Zagorju šla nekoliko predaleč, večkrat zašla v pretrano banalnost. Tako se ji niso smejali le v dvorani tudi takrat, ko tega smeja ne bi smela izzvati, temveč je mnogokrat izzbila nasmeh celo igralcem na odru.

A ne samo režiserjevo delo z igralci, tudi režije kot celote so vendarle bile letos kljub vsemu napredku še najbolj boleča točka. Stroga zahteva po dobri, studiozni in domiselni režiji ne more poznati razlikovanja med poklicnim in amaterskim gledalištem.

● TUDI TRBOVELJSKI AMATERJI
POJDEJO LETOS NA HVAR

Po predstavi domačinov, amaterjev iz Klisovca, Stefančeve drame »Včeraj popoldne« (običaj je, da se gostitelj priključi s svojo predstavo, a izven repertoarja revije, zato to predstavo tudi ne bi ocenjevala), smo gledali zadnjo predstavo IV. revije, Matkovičev dramo »Na koncu poti« v uprizoritvi DPD Svobode Center v Trbovljah (režija Karlo Malovrh).

Zanimivo dramo iz zadnjih dni NOB, ki nosi svojo osnovno misel v zaključnem akordu — ali bomo imeli kdaj čas, da bomo raziskali ozadje ravnanja posameznikov med vojno, ki smo jim sami nadeli pečat krivde, dezertstva, strahopetnosti. Trboveljska predstava v Zagorju je bila dobra, studiozna predstava (čeprav je delo uprizoritveno precej zahtevno), z vrsto zelo izenacenih igralskih storitev. To pa pri Trboveljčanih že kar nekoliko pričakujemo. Tudi letos bodo zastopali na zveznem festivalu gledaliških amaterjev na Hvaru poleg Tolminskega gledališča (Lacko in Krefti) in mladinske gledališke skupine iz Maribora (Tripče de Utočice) slovenske amaterje.

● TEZNJA PO POENOSTAVITVI

Se nekaj besed o letošnjih scenografskih rešitvah. Scene, ki smo jih lahko videli v Zagorju, so skoraj brez izjeme pokazale zavidiljiv napredek. Spodbudna je očitna težnja po sodobni in moderni sceni, enostavnosti, nakazani, stilizirani. Toda le dotlej, dokler bo tudi funkcionalna in ne le sama sebi namen. Večino scen pripravljajo amaterji, ki so poklicni scenografi in to je dobro. Se posebej bi letos veljalo omeniti dve lepi sceni: Saša Kumpa za predstavo »Drevesa umirajo stoje« in Bojana Cebulja za predstavo »Globoko so korenine«. S tem seveda ni rečeno, da nekateri še vedno ne kažejo posebej malomarni, improvizatorski v slabem pomenu besede, odnos do scene. Toda v celoti je bil tu vendarle storjen že kar zavidiljiv napredek.

In kaj za konec? Vse priznanje organizatorjem te prireditve, ki so res vsestransko omogočili, da je revija potekala po svoji najboljši misli. Priznanje še enkrat zagorski publiki ki je malone za vse predstave napolnila avditorij, čeprav, po pravici povedano, takega zanimanja za gledališče od nje nismo pričakovali. SONJA GASPERŠIČ

Firnerjeva komedija »Kukavičje jajce« je ena najbolj igranih komedij na amaterskih odrih v letošnji sezoni. V Zagorju smo videli predstavo v uprizoritvi Delavskega odra v Celju.

problemih odrske umetnosti, da ne bi več načelno razpravljali o vsem ob vsaki predstavi. Tem razgovorom so sledile ocene posameznih predstav. Kakor koli je odlična ta zamisel, zlasti ob temah, ko je bila tudi skrbno realizirana, pa morda vseeno velja razmisлити o tem, da bi v prihodnje na stvar nekoliko obrnili. Induktivna metoda, metoda prehajanja s konkretne ilustracije k načelnemu razlagljanju o določenem gledališkem problemu, bi gotovo še okrepila prepričanje režiserjev (na letošnji reviji jih je bilo kar precej), da so namreč ti vsakoletni parlamentarni razgovori zanje najboljši praktično-teoretični tečaj.

O problemih odrskega jezika je govoril dramaturg SNG v Mariboru Bruno Hartman. Če smo pred leti odrsko izreko še močno kritizirali kot precej zanemarljivo sestavino sleherne odrske stvaritve, smo letos ugotovili, da je iz leta v leto vedno manj spoti-

virana roža. »Tramvaj poželjenje«. »Mačka na vroči pločevinasti strehi«. Osnovna tema njegovih dramskih tekstov je istočasno njegov umetniški credo. »Ne verjamem v krivdo ali izvirni greh,« pravi Williams, »ne verjamem v junake in pokvarjenice, umazance in lopove, verjamem samo v pravo ali nepravo pot, po kateri gredo posamezniki, ne po svoji lastni prosti izbiri, marveč iz nje ali zato, ker se ravna po nagonih do po določeni poti, na katero jih silijo okoliščine in razmere.« Takšni, bi lahko rekli, so tudi liki drame »Orfej se spuša«. Za režiserja vsekakor nelahka naloga, saj ne sme pustiti igralcem zapadati lastnim čustvenim vzgibom, a ker je tekst mestoma tudi nekoliko razvečen, terja polno režiserske domiselnosti. Režiserska roka Leje Ferk je predstavo v celoti kar dobro vodila, v posameznostih pa je bila nedosledna, dopuščala je stilno različno igro pri posamez-

BOBNI IN TROBENTE

na višji ravni

Iz leta v leto smo vedno bolj polni hval kadarkoli govorimo o uspehih naših amaterskih skupin na različnih revijah. In če letošnjim hvalam pridružimo še eno, ne bo ta morda zaradi pietete, ampak ker drugače ne gre, ker je ta hvala zaslužena. Tudi tisti, ki sicer niso prav veliki pristaši godb na pihala, ne bi mogli ob letošnji republiški reviji pihalnih orkestrrov, ki je bila zadnja nedeljo v Novi Gorici, ostati čisto ravnodušni. Ker če kdaj se letos prav gotovo v ničemer več nismo srečali s tistim že rahlo zaničevanim pojmom stare »pleh muzike« s tistim preživelim hrupom vedno istih in enakih c. kr. korlačnic in nežnih venčkov. 18 pihalnih orkestrrov se nam je predstavilo s pestro izbiro skladb iz repertoarja, kjer so bile zastopane tako korlačnice kot uverture, fantazije in priredbe zabavnih melodij. In tudi s kvaliteto so nas orkestri vse prej kot razočarali. Sicer niso bili vsi izenačeni, vendar prav slabega ni bilo med njimi, nekateri pa se lahko mirne duše merijo z vsakim profesionalnim orkestrom.

Od kod ta razvoj? Morali bi seč predaleč nazaj, ko so se dirigenti in godbeniki še mučno lovili okrog vprašanja kako in kaj.

Razvoj je šel le počasi naprej, vendar pa vztrajno, neprekinjeno in zlasti v zadnjih letih ob močni podpori glasbenega sosvetla Zveze Svoboda in prosvetnih društev. Godbe na pihala, ta sicer včasih zapostavljena — a vse zaradi trmatega vztrajanja pri tradicionalnem — vendar pa tudi marsikje edina oblika glasbenega življenja, so do danes preslele ne še povsod, a že marsikje — v kvalitetne pihalne orkestre, ki so zmogni posredovati glasbo vsake vrste. To je na letošnji reviji najbolj jasno prišlo do izraza in pri poslušalcih kot pri ocenjevalcih vzbudilo nepričakovano, a prijetno presenečenje. Izbor del je bil veliko boljši kot prejšnja leta in morda bi bil še bolj, če ne bi tako primanjkovalo primernih priredb. Nekateri godbe so dosegle večjo polnost z dodatnimi, novimi instrumenti (n. pr. saksofoni), največja značilnost vseh orkestrrov pa je bila nenavadno velika množica mladih obrazov, štirje orkestri pa so sploh bili v celoti mladinski. Skok v kvaliteto je bil največji tam, kjer so vključili v svoje vrste mladino iz glasbenih šol in zato je za nadaljnji razvoj godb nedvomno izredno pomembna čim tesnejša

povezava z glasbenimi šolami, obenem pa se bo treba boriti za ustanavljanje oddelkov za pihalne instrumente na vseh glasbenih šolah. Ob tem velikem prilivu mladine je tako tudi odpadlo večletno tarnanje, da mladina nima prav nič zanimanja za pihalne orkestre. Treba ji je samo dati možnosti, pokazati nekaj novega, jo znati pritegniti.

Težko bi bilo ocenjevati posamezne orkestre in to niti ni naš namen. So pa nekateri med njimi tudi tako izenačeni (n. pr. Šoštanj, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Velenje, Litostroj, Ravne pa še kateri) da se komisija še ni mogla odločiti, kdo naj zastopa Slovenijo na zvezni reviji v Nišu.

Predsednika ocenjevalne komisije tovariša J. Bruna smo po končani reviji zaprosili za kratek pogovor.

»Izredno sem zadovoljen z rezultati. Kvaliteta muziciranja, intonacije so presegle vsa pričakovanja. Vidim, da so se dirigenti kot godbeniki zelo potrudili. Zdaj je treba samo nadaljevati. Pihalni orkestri lahko

veliko sami storijo za svojo popularizacijo, predvsem s kvaliteto, dobrim izborom in z različnimi novimi aranžmaji, sestavo instrumentov. Seveda je to zahtevno delo in je tu potreben dober dirigent, prav tako pa kompozitor, katerih se žal za to delo vse premalo najde. Zdaj, ko je mladina našla pot v naše vrste, se še posebno ne bi smeli več ustrašiti tudi zabavnih skladb, ki lahko tudi zelo pozitivno vplivajo na ljudi jih radi slišijo. Na razvoj orkestra prav tako lahko zelo pozitivno vpliva, če ustanovi v svojem okviru tudi zabavni ansambel, ki pa seveda ne sme zaiti na preveč komercialna pota. (To n. pr. že imajo v Zagorju, Hrastniku.) Škoda je le, da ponekod občine še nimajo pravega razumevanja za naše orkestre in so ti tako prepuščeni sami sebi, medtem ko za orkestre, ki so pri podjetjih, zelo lepo skrbijo. Mislim pa, da to ne bo zavrljo razvoja posameznih orkestrrov, saj je taka revija, kot je bila današnja, velika spodbuda pa tudi šola za vse.«

V. Samide

TA TEDEN

SMO IZBRALI

Trojno pričevanje

Zavod »Borec« v Ljubljani je zdal troje knjig, troje zanimivih pričevanj in dokumentov, ki vsak zase — kljub izrazni raznolikosti, motivni, problemski pa izpovedni specifikki — vendarle zajemajo iz skupnega vrelca vojnih doživetij. Na vseh treh je posvetilo: »Natisnjeno v počastitev dvajsetletnice začetka vstaje narodov Jugoslavije«. — Naštetimo jih zapovrstjo: France Filipič »POJOČI KONJI«, Ivan Hariš-Gromovnik »DIVERZANT« in Vojo Terić »SEDEM BORCEV«.

Knjiga Franceta Filipiča predstavlja zbirko krajših novel in črtic s partizansko tematiko in z motivi iz koncentracijskih taborišč. V vseh zgodbah se čuti pisateljeva osebna prizadetost in človeška zavzetost za usodo preprostih ljudi, ki jih življenje kleše, tre in vrtinči v strugi trpljenja, pa jim vendar nikoli do kraja ne izruje iz src vere v lepše, svobodno življenje. Ta vera je pristnejša, manj deklarativna in bolj pretresljiva in doživeta v zgodbah, ki oživljajo podobno koncentracijskih taborišč, kot v partizanskih motivih, kjer seže pisatelj — v pomanjkanju doživljajskega gradiva — večkrat po izumetničeni, literarno prazni besedi, ali pa po reportažno brezbarvni opisnosti. Preprosto: čuti se, da je tragiko taborišč izkustveno doživljal, medtem ko je skušal orisati partizansko življenje le posredno, naslanjajoč se bodisi na dokumentarno pričevanje drugih ali pa na neprečiščeno zanesenost svoje fabulativne fantazije. V celoti je torej zbirka motivno in izrazno neenotna, ima pa svojo vrednost v iskreni pisateljevi pobudi, da bi pričeval o času, ki nam bodi vsem v ogled in opomin.

»Diverzant« Ivana Hariša-Gromovnika je knjiga spominov, pisana v prvi osebi, polna nadorbnosti in zanimivih doživetij našega najbolj popularnega, drznega in iznajdljivega diverzanta, ki je s peščico svojih ljudi prizadejal ogromne izgube sovražniku. To je pričevanje o življenjski poti revnega preletarja, ki ga je življenje vodilo v Kanado, Mehiko, pa v južnoameriške države, ki se je boril v internacionalnih brigadah za špansko republiko in prenesel svoja diverzantska izkustva tudi v našo narodnoosvobodilno borbo. Skratka: vedro, zanimivo in neposredno napisani spomini borca, ki je posvetil vse življenje borbi za uresničenje svojih razrednih in revolucionarnih načel.

»Sedem borcev« je roman črnogorskega pisatelja, ki ga je narodnoosvobodilna borba vodila od preprostega borca do komisarja divizije in ga hkrati človeško in nazorsko oblikovala. Njegov roman je umetniško prepričljiva in emocionalno iskrena podoba naše borbe, polna pretresljivih preizkušenj, tragičnih usod, krvavih doživetij, heroičnih podvigov posameznih borcev pa njihovih intimnih problemov, trenj, žrtev in zmag. Preko posameznih junakov in njihovega notranjega sveta projicira pisatelj podobo našega celotnega osvobodilnega boja. Roman sodi med umetniško samonikla, življenjsko verna slovstvena dela, ki obravnavajo vojna doživetja naših borcev.

kid.

BOJAN SAMARIN

Trboveljski »Slavček«

Problem ni nov. Videti je celo neozdravljiv. Leto za letom se nam ob koncu sezone nabirajo koncertne prireditve najrazličnejših vrst v nesprejemljivem številu. Ne le, da nastopajoči za svoj trud ne dobijo priznanja, ki so si ga zaslužili — marsikaj dobrega in trdo pridelanega gre v zgubo ali vsaj mimo večine občinstva! Številni nastopi glasbenih šol (nižjih, višjih, najvišjih) ter koncerti amaterskih (ali poklicnih) ansamblov, ki bi terjali svojo pozornost pa podpora našega kulturnega kroga, se zvrstijo brez odziva, z mnogimi podarjenimi vstopnicami, brez pravega poudarka... Kaj res ni mogoče urediti koncertne politike bolj smiselno, bolj načrtno?

Večer trboveljskega »Slavčka« (14. junija) je pokazal dve pomembni kvaliteti. Predvsem smiselno izbran program; morda kdaj pa kdaj preveč zahteven, zato pa dovolj pester, nestereotipen in dovolj nov v naših amaterskih razmerah! Dirigent Jože Skrinar je z njim pokazal smer ter namene svojega desetletnega dela — zakaj »Slavček« je letos slavil desetletnico. Zbor je izredno discipliniran — to je bila druga kvaliteta koncerta — zato tudi ritmično precizen in v izgovorjavi dovolj razločen. Kljub nekaterim intonacijskim spodrsrljajem in glasovni neuravnovešenosti je zapustil njegov nastop najboljši vtis in dosegel zaslužen priznanje občinstva.

Občinstva pa je bilo — žal — malo. Mnogo premalo. Včasih so amaterji še poslušali prireditve svojih »sosedov«... »Slavček« pa je dobil le cvetje in spodbudne besede — menda vendar ne za nadomestilo...?

-i

METALURŠKA INDUSTRIJSKA ŠOLA V ŠTORAH V NOVIH POGOJIH FORMIRANJA DOHODKOV

EKONOMSKE SPREMEMBE

PORAJAJO NOVE ODNOSE

Medtem ko se je naše šolstvo skoraj petnajst let — in to skorajda v popolnem brezvetrju — gredo ob principih tradicionalnosti, v nekaterih primerih bi lahko rekli celo konservativnosti, pa sta zato zlasti zadnji dve leti prinesli vanj toliko več življenja in razgibanosti. Stara načela in ustaljeni šolski red so se začeli lomiti. Primerov za to bi lahko našli nič koliko. Tako so na primer značilni prav za poslednje obdobje predvsem trije pojavi:

● vedno močnejše uveljavljanje novih načel formiranja in razdeljevanja dohodka;

● poglobljanje družbenega upravljanja in vedno bolj glasni glasovi, da morajo šolski kolektivi dobiti tudi nekatere pravice samoupravljanja;

● vedno odločnejše zahteve, da se mora tudi v šolstvu izoblikovati pravičnejši sistem delitve dohodka po vloženem delu.

Ce pa bi analizirali te splošne pojave v njihovi konkretni podobi, bi bržčas kaj kmalu spoznali, da je pravzaprav toliko, kot je šol, toliko tudi poti v prihodnost, da je vsaj toliko, kot je rešitev, tudi zablod.

A naj že bo tako ali drugače, to iskanje novega v vsakem primeru in bistveno spreminja dosedanje notranje in zunanje odnose v šolstvu. Poskusimo to dokazati na primeru Metalurške industrijske šole v Štorah.

Osnova za formiranje dohodka je predračun, ki je zasnovan na predračunu vseh stroškov izobraževanja za enega učenca. Po tem predračunu se bo dohodek šole formiral v tem letu takole: šola bo z lastno proizvodnjo pokrila vse stroške praktičnega izobraževanja v šolskih delavnicah in del stroškov za teoretični pouk, drugi del stroškov pa bo pokrila občina iz sklada za šolstvo; ustanovitelj šole pa bo zagotovil sredstva za nagajevanje učencev. Čisti dohodek, to je razlika med realiziranim dohodkom in vsemi stroški izobraževanja pa bo šola razporedila v svoje sklade: amortizacijski, investicijski, rezervni in sklad za nagajevanje uslužben-

gospodarskih organizacij, za katere je vzgajala kader, po drugi strani pa ji je to omogočilo, da je vskladila svoj proizvodni program s potrebami tržišča. To bo po eni strani omogočilo rentabilnejšo proizvodnjo in s tem tudi večjo materialno neodvisnost šole, po drugi strani pa je prav to spet onemogočilo, da bi se šola prelevila iz vzgojno-izobraževalne ustanove v proizvodno organizacijo, čeprav ustvarja dve tretjini celotnega dohodka;

● bistveno so se spremenili odnosi med šolo in ustanoviteljem ter družbo. Šola je namreč v polnem pomenu besede povsem samostojna vzgojno-izobraževalna ustanova, ki z ustanoviteljem in družbeno-upravnimi organi vselej in povsod, kjer je pač to potrebno, sodeluje, sklepa in odloča pa povsem samostojno v svojih upravnih organih. Ta njena samoupravnost pa sloni na trdnih materialnih odnosih: ustanovitelj ne odloča o višini sredstev, potrebnih za šolanje učencev, to je stvar šole in njenih upravnih organov, ustanovitelj pa je dolžan poravnati predvideno izgubo.

S sistemom formiranja in razdeljevanja dohodka pa je nedvomno tesno povezan sistem upravljanja. Na Metalurški industrijski šoli so ga takole izoblikovali: šolski odbor, ki je organ družbenega upravljanja. Približno četrtno članov imenuje ustanovitelj, dve četrtni družbenopolitične organizacije neposrednega zaledja šole, zadnjo četrtno članov pa voli kolektiv šole. Organi upravljanja so še šolska skupnost in kolegij predavateljev. Šola sama pa je razdeljena na tri ekonomske enote: na kovinarsko in metalurško učno delavnico in na teoretični pouk.

Kake bistvene novosti v samem sistemu sicer ni, pač pa je

zato toliko več novega v vsebini dela teh upravnih organov:

● gospodarska dejavnost šole pogloblja dejavnost upravnih organov. Namesto formalnih razprav in sklepanj, samostojno gospodarjenje in upravljanje.

S sistemom formiranja in razdeljevanja dohodka pa tudi s sistemom upravljanja je pogojen sistem razdeljevanja sredstev za osebne dohodke. Ta je na Metalurški šoli v Štorah v glavnih obrisih takle: stalni osebni dohodek, ki je prilagojen osebnim dohodkom v prosvetni službi, nato pedagoški dodatek kot prvi del gibljivega dela osebnih dohodkov ter drugi gibljivi del osebnih dohodkov, to je 5%-no povišanje dohodka — vendar ne linearno, temveč na osnovi vloženega dela — za prosvetne delavce ter udeležba instruktorev in učiteljev praktičnega pouka pri uspehu ekonomske enote.

Posledice tako urejenega sistema pa so se pokazale v naslednjem:

● šola je lahko dohodke prosvetnih delavcev ter učiteljev praktičnega pouka vskladila z dohodki enako strokovno usposobljenih delavcev v gospodarskih organizacijah. S tem si je zagotovila stalen predavateljski in inštruktorski kader;

● ta sistem izpodbuja učno osebe k čim boljšemu pedagoško-strokovnemu uspehu šole kot tudi k čim boljšemu ekonomskemu uspehu ustanove. Interesi posameznih članov so v skladu z interesi celotnega vzgojnega kolektiva, so torej vsklajeni z interesi ustanove. Vse to pa nedvomno samo pozitivno vpliva na boljše gospodarjenje šole, na poglobljanje vsebine upravljanja na vzgojno-izobraževalno delo.

Nedvomno, uspehi tako urejenih sistemov so precejšnji. Vendar ne tolikšni, da bi v prihodnje ne kazalo narediti še koraka naprej. A prepustimo besedo o tem direktorju šole tovarišu Antonu Klinarju:

»Sistem formiranja in razdeljevanja dohodkov bo treba v prihodnje še nekoliko izpopolniti. Doslej je namreč ustanovitelj poravnal stroške tudi za tiste učence, ki so po končani šoli odhajali v druge gospodarske organizacije. Zato naj bi poslej vsak koristnik šole poravnal za svoje učence razliko med dejanskimi stroški izobraževanja in sredstvi, ki jih ustvari učenec sam. V primerih pa, ko učence ne bodo poslale v uk gospodarske organizacije, naj bi poravnale razliko občine iz svojih skladov za šolstvo. A tudi sistem upravljanja bo treba iz-

osmi dan tedna

PREVEDEL UROŠ KRAIGHER *

Nočem se s svojo ljubeznijo skrivati pred drugimi. In predvsem hočem vedeti: kaj bo s Poljsko? S tistimi, ki se jim je zgodila krivica? S partijo? S svobodo? Hočem vedeti, kaj se bo zgodilo s tistimi, ki so osleparili moje zaupanje? S tistimi, ki so me učili, da se borim in zmagujem, takrat, ko sem se umikal, ko sem šel nazaj, proti ljudem, ko sem izgubljal pri svoji veri in vesti. Lastni glas sliši človek z grlom, toda lastno življenje lahko sliši samo z lastno vestjo. Najti hočem tisto vodo, v kateri si bom lahko umil roke. Ima kakšen smisel, v takšnih okoliščinah govoriti o ljubezni? Vsi so slišali, da je nekaj takega, toda — bogami — kakšna? Kako naj gre to skupaj: čista čustva in umazane roke? To je problem. In ne en sam. Danes bi Hamlet s svojim »biti ali ne biti« lahko postal kurirček pri kateremkoli okrajnem sekretarju. Življenje je vse vsiljene sheme razstrelilo kot glinaste črepinje: kaj ustvariti zdaj namesto njih? Biti ali ne biti. Ljudje so izmučeni, padajo na obraz, s čim jih vzdigniti? Biti ali ne biti. Je sploh mogoče, da bi nastalo kaj vrednega na svetu, ki vzdržuje svoje ravnotežje — s silo? Biti ali ne biti. Umetne lune so že naredili, človek pa se s svojimi resničnimi čustvi in željami umika v molitnice. Biti ali... Šef, četrtino, prosim.

Natakar je v preletu vzel stekleničko in oddiral dalje. Svetlikalo se je; okna so se napolnila z umazano svetlobo. V dvorano je s trščem in vikom prišla nekakšna plajna družina. Agnjevka je vrgla pogled po njih: vsi so bili elegantno oblečeni in zelo razigrani.

— Ze zapirajo nočne lokale — je rekel Gregor. Z glavo je pokazal na tiste, ki so prišli. — Arhitekti. Prihajajo sem, da se izpopolnijo v pianosti. Treba je vzdrževati stike z masami.

Natakar je prišel in postavil steklenico: — Kdaj boste plačali?

— Cez nekaj dni — je dejal Gregor. Natak je odšel. — Pogledaj si jih — je rekel Gregor. — Mogoče ti bo laže.

Agnjevka je pogledala proč. Pri bifeju so se gnetli; vladalo je razpoloženje radostnega jutra. Visok, sivolas gospod z vzvišnim obrazom, v sijajno narejeni obleki iz angleške volne je trafil po rami fant, ki je bil videti nekakšen žepar-začetnik, in naglas govoril:

— Jaz sem naš človek, navaden fant med fanti. Z Wole. Pred vojno sem hodil v kino »Rexy«. Rad sem imel kavbojske filme. Na Woli so jih vrteli dosti. Staška Malinowskega z Wole poznaš?

— Ne — je odgovoril vprašani in namrščil nizko čelo.

Sivolasi gospod se je ves razveselil.

— Vidiš, vidiš, Bog, kakšni strašni časi so bili to! Lakota je bila, beda. O zaposlitvi niti sanjati nisi smel... — Z dostojanstvenim kretnjem je vzdignil roko. — Sešica! — je poklical točajko pri bifeju. — Kraljičina! Vsi pridemo na vrsto. Na moj ščet! Da izpljemo za delavsko Wolo. — Obrnil se je k fantu. — Jaz sem Andrej, pa ti?

— Kazik.

Sivolasi gospod je zaploskal.

— No, daj, golobček. — Porinil mu je v roko silce. — Na tvoje zdravje, Kazik. In na Wolo.

Gregor je vstal. Nalil je vso četrtino v maseljce in stopil k bifeju. Priklonil se je pred nekakšno globoko dekolitirano gospo.

— Dovolite — je vprašal — da se pridružim vašemu toastu?

— Izvolite, izvolite — mu je odgovorilo več glasov.

— Za delavsko Wolo — je rekel Gregor. Pijusni je sivolasemu gospodu žganje v obraz in odskočil. V roki fanta z nizkim čelom se je zabilskal nož. Gregor je potegnil pištolo. Dvignil je levo roko. Mir — je rekel. — Ostanite na mestih. Prostaško se ne tepem. Streljam.

Odšla sta. Agnjevka je rekla:

— Ti je kaj lažje?

— Malo — je rekel. Spravil je pištolo. Od strani ga je pogledala.

— Ne bi rekla, da ti manjka poljskih značilnosti. Skomignil je z rameni, potem se je suho nasmehnil.

— Saj je sam rekel, da ima rad kavbojske filme — je dejal. — Treba je pronicati v sanje in želje delavskega razreda, razumeti njegove težnje... — Umolknil je. Čez hip je vprašal:

— Ali ona v nedeljo pride?

— Za gotovo — je apatično rekla Agnjevka; ni verjela ne sebi ne svojim besedam, ne nebu, ki je bledele.

VIII

Veliki kazalec na uri se je že približal številki dvanajst. »Sedem — je pomislila Agnjevka. — Ne bo ga. Zda ga gotovo ne bo več.« Začutila je olajšanje in to je za hip preglasilo žalost. Stala je pod urto centralne postaje. Bila je sobota; ljudje so, obsedeni od nedeljskega razpoloženja, v naglici hiteli na peron, se gnetli in zmerjali, obločeni s paketi in kovčki. Vsak hip se je oglašal hripavi zvočnik, ki je naznanjal odhode vlakov; spodaj so se prižigale rdeče in zelene luči. Spet je pogledala na uro: kazalec je preskočil dvanajsto že za tri minute. »Konec — je pomislila. — Takšna je torej ta reč: luči, vršile in gnetje. In nikjer tistih čustev, ki jim drugi pravijo trpljenje. Cisto preprosto — otopiš.« Kazalec je spet poskočil za en razdelek; ko je povesila oči, je stal pred njo Pjotr.

— Nisem se mogel preriniti na tramvaj — je rekel. — Sobota, vse noro. Trikrat so me milničniki metali z odbijačev.

Nasmehnila se je.

— Pa bi vendar lahko pomislili, da greš k meni.

— Niso oni za to, da bi mislili — je dejal. — Oni so od milice. Pojdva že od tod.

Ne maram železniških postaj. To mi zmeraj diši po slovesu.

Vendar se še nista premaknila z mesta.

Gledala sta se; Pjotr je bil blede, oči je imel utrujene. Zvočniki so hropili: »Vlak za Minsk Mazowiecki odhaja...« Ljudje so se podili kakor črede divjih konj. Agnjevka je vprašala:

— Si hudi?

— Odkimal je.

— Vsemu se človek lahko privadi — je rekel. — Saj so drugi to delali še bolj od tebe. Nadeil so si debele gumijaste rokavice, kakršne imajo livarji. S tako rokavico lahko mlatiš človeka po gobcu osemindeset ur, pa se mu ne bo nič poznalo. Samo dlesne

malo zatečejo kakor pri dojenčku, kadar dobiva prve zobe. Spominjam se, neko noč...

— Pojdiva! — je rekla Agnjevka. — Kdaj naj bi bil tisti ključ tam?

— Ob šestih. Saj že čaka.

— Kaj pa potem še čakava?

Med potjo sta stopila v majhno kavarnico. Ljudje so sedeli pri okroglih mizicah,

— To me veseli — je zamrmra.

— Ti, mogoče bi pa takole kaj povedal, a?

— Bojim se — je rekel. — Se zmeraj sem se bal. Se zmeraj je šlo drugače, kot sem si želel. Zda pa se bojim kot hudiča.

Agnjevka ga je pod mizo brcnila v glenje, da je poskočil.

— Pa jaz? — je rekla histerično z zlomljenim glasom. — Kaj naj pa jaz rečem?

— Saj si menda že s kom spala, ne?

Sovražno ga je pogledala.

— Zda bom spala s tabo — je zabrusila.

— In menda je tu važno samo to, kaj? Planila je pokonci in ga zgrabila za roko.

— Greva.

— Pa račun, za božjo voljo?

— Pusti ji vse, kar imaš, samo pojdi že.

Odšla sta s tako naglico, da ju je uslužbenec v garderobi ošinil z začudenim pogledom. Ulica se je zgubljala v temi. Redke svetilke je požiral mrak. Hitro sta hodila drug ob drugem, brez besed. Pjotr je hotel Agnjevko objeti: odrinila ga je.

se sklanjali drug k drugemu in brenčali kakor muhe. Pri starinskem planinu iz svetlega oreha je pokimaval plešast možakar; z debelimi prsti je žagal melodijo, oči je imel ves čas priprte. »Dremilje, falota« — je pomislila Agnjevka in se začudila, kako da jo to jezi. Krepka natakarka jima je po daljšem čakanju prinesla kavo in pecivo; kava je bila skoraj mrzla, pecivo zanič. Pjotr je povesil glavo; brez misli je z žličko mešal po skodelici.

— Kot kakšen tepček si zdajle videti — je rekla Agnjevka že vsa besna. Nemir v njej je rastel.

— Kaj ti je? — je kriknul.

Obstala je. Napeto ga je gledala v obraz, da je moral pripreti oči.

— Pjotrek — je šepnila.

— Kaj.

— Kaj si čutil, ko si prvokrat spal z žensko?

— Neke vrste radost.

— Da si že možki?

— Suho se je zasmejal.

— Kje neki — je rekel. — Da nikoli ne bom ženska.

— Po kaj greva midva tja?

— Saj lahko tudi ne greva.

Za hip je opazil na njenem obrazu omajhovanje.

— Ne — je rekla. — Kar pojdiva. Samo to sem hotela vedeti.

Spet sta hodila molče. Kadar sta šla mimo cestne svetilke, sta se njuni senči združili in potem spet odplavali stran. Po stropu so vršale mačke. Agnjevka se je neprijetno nasmejala. Od Visle je hladno potegnulo, vendar njej je nenadoma postalo tako zadušno, da si je odpela vrhne gumbe pri bluzi.

— To je zda od arestantskih časov sam prvih — je naenkrat rekel Pjotr.

— Kaj?

— S teboj.

— Res? — je rekla brez misli.

— Prvih. Prva svoboda ne pride takoj.

— Je še daleč? — je malo na to vprašala.

— Ne, blizu. Nekaj korakov. Sto metrov. Petdeset metrov. Dvajset. Tu sva.

Stopila sta v hišo in po temnih stopnicah navzgor. Nekje zgoraj je sedela nevidna mačka in mlajavkala. Agnjevka je nadomoma prevzela želja, da bi jo ubila. Na stopnicah je bil duh po perilu, po kislem zelju, prazenem komprijru in Agnjevka je hitro pomislila: »To je že bilo. To je vse že nekje bilo. Te stopnice, mačka...« Nekakšen gospod je prihajal po stopnicah navzdol in ju odsotno pogledal; Agnjevka se je težavo vzdržala, da ni kriknila: »Kaj pa tako zijaš, tepec?« Potem sta se ustavila pred nekakšnimi vrati: prav tu je sedel mucek. Ko ju je zagledal, je prhnil in zbežal. Pjotr se je sklonil in segel pod slaman predpražnik. Iskal je. Dolgo je iskal, potem se je zavaljal.

— Ni ga — je izjeljal. — Ni ga pustil.

— Potrkaj — je kratko rekla.

Obotavljal se je.

— Mogoče pa ni mogel... — je začel.

— Potrkaj.

Potih je potrkal. Nič odgovora. Agnjevka je stopila k vratom in z vso silo brcnila vanje; maček, ki se je bil potuhnil nekje na stopnicah, je obupno zamijavkal. Iz hodnika se je zaslišalo podrsavanje, potem škrtanje ključa. Med vrati se je pokazal mlad človek z otroškim obrazom. Na sebi je imel zeleno pižamo; zaudarjal je po alkoholu.

— Ah, ti si, stari — je izjeljal, ko je zagledal Pjotra. — Ti hudič ti, kako sem bil razmišljen. Cisto zares sem pozabil. Strašno mi je žal. No, nič za to. Se bomo že stisnili. Kar naprej, prosim.

Iztegnil je roko v temo hodnika. Nekoliko se je poglobil, a bilo je videti, kako se trudi, da bi ostal trezen. Pjotr je rekel:

— Ne, hvala ti.

— Pojdi noter — je rekla Agnjevka. Pahnila ga je z vso močjo v hrbet. Sil so po dolgem, starinskem hodniku, zadrževajo se ob omare in kovčke. Čutili je bilo duh po narfalinu pa po nekakšni čudni zmesi straga, orumeneloga papirja in lavendla. Mlad človek v pižami je šel sprejdat in spretno balansirail med zaprekami.

— Tu — je dejal.

Vstopili so v sobo. Samo majhna svetilka je gorela. Prva stvar, ki jo je Agnjevka zagledala, je bila popolnoma gola deklica, ki je spala na kavču. Ko so vstopili, ni odprla oči, niti zganila se ni. »Pijana je« — je pomislila Agnjevka. Mlad človek se je v zadregi smehljaj in razlagal:

— V vlak sem jo spoznal, peljala se je k nekemu. K možu ali k zaročencu ali kaj že, konec koncev vrag vedi h komu... Razširil je roke in pomežiknil Agnjevki. — No, pa kaj — je rekel. — Življenje je majhen konj. Nazadnje se vsi srečujemo v postelji. Saj je tu še en kavč. Lahko opravita tu, samo pregrinjalo vzemita proč. Saj ne bomo drug drugemu nič napoti.

— Vljudo se vam zahvaljujete, gospod — je rekla Agnjevka. — Bova opravila to o priliki v WC. Je to vaš maček, ki mijavka na stopnicah?

— Maček? — je ponovil lastnik stanovanja. — Maca? Pa res, moja je.

Spored RTV Ljubljana za teden od 19. do 25. junija 1961

PONEDELJEK

19. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.10—5.30 Domači zvočki — 6.30—6.40 Reklame — 6.05 Zbor primorskih akademikov »Vinko Vodopivec« — 8.30 Početniško popotovanje od strani do strani — 8.45 Četrta ure s kvintetom Jožeta Kampača — 9.00 Dopoldanski spored opernih melodij — 10.15 Zvočna mavrica — 11.00 Po svetu jazza — 12.00 Nastopajo Beneški fantje — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Naši narodni zabavni ansambli — 13.35 Pančo Vladigerov: Koncert za violino in orkester — 14.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Iz filmov in glasbenih revij — 16.00 Naši popotniki na tujem — 16.20 Virtuozni nastopajo za vas — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Soferjem na poti! — 18.00 Sopranistka Victoria de Los Angeles v vlogi Manon — 18.40 Kulturni globus — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Ponedeljkova panorama zabavnih melodij — 21.00—22.30 Koncert Zagrebaških solistov — 22.30 Literarni nokturno — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

DRUGI PROGRAM

19.00 Tenorist Jussi Björling v Carnegie Hallu — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pevka Ljiljana Petrović — 20.15 Boris Hristov, Eugenia Zareska in Nicolai Gedda v operi Boris Godunov — 21.00 Strikrat petnajst — 22.00 Napoved časa, poročila

TOREK

20. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.25—5.45 Domači zvočki — 6.30—6.40 Reklame — 8.05 Trije operni baleti — 8.30 Oddaja za otroke — 9.00 Zvočni prijetni razvedrilci — 9.40 Planinski oktet iz Maribora — 10.15 Imate radi Brahmsa? — 11.00 Pevka Lola Novaković — 11.15 Branje za vroče dni — 11.35 Violinist Ali Dermelj — 12.00 Trio orgle Andreja Blumauerja — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Nekaj odlomkov iz Smetanove opere Poljub — 14.00 S popevkami po Evropi — 14.30 Prirreditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Tri pripovedke za klarinet in klavir Blaža Arniča — 16.00 Početniška zgodba — 16.20 Pevci Majda Sepe, Krista Petrović, Haby Novak, Rafko Trgočič, Anica Zubović, Marko Novosel — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Skladbe, navdihnjene s folkloro — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Od plesišča do plesišča — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pevski zbor »Slava Klavara« — 20.30 Radijska igra — 21.20 Stanko Premrl: Scherzo — 21.25 Zvočni kaleidoskop — 22.15 Lepe skladbe iz treh stoletij — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

DRUGI PROGRAM

19.00 Arje iz manj znanih oper — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Humphrey Searle: Prva simfonijska — 20.30 V ritmu današnjih dni — 21.30 Mednarodna radijska univerza — 21.50 Pet Osterčevih samospevov — 22.00—22.15 Napoved časa, poročila

SREDA

21. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.10—5.30 Domači zvočki — 6.30—6.40 Reklame — 8.05 Naši glasbeni uspehi v preteklem solskem letu — 8.30 Početniško popotovanje od strani do strani — 8.45 Ritmični intermezzo — 9.00 Vsaka ura ima svoj zven — 10.15 Zabavni potpuri — 11.30 Deset minut iz naših beležnic — 11.40 Stanjola Radijić: Tretji koncert za violino in orkester — 12.00 Ansambel in solisti — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Prireditve dneva — 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 14.40 »Veje zelene« — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Leoš Janáček: Vlaksi plesi — 16.00 Radijska univerza — 16.15 Koncert po želji poslušalcev — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 V sredo popoldne ob radijskem sprejemniku — 18.00 Iz opernega sveta — 18.30 Venček narodnih in domačih — 18.45 Sport in športniki — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Pevski zbor — 20.30 Radijska igra — 21.20 Stanko Premrl: Scherzo — 21.25 Zvočni kaleidoskop — 22.15 Lepe skladbe iz treh stoletij — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

DRUGI PROGRAM

19.00 S popevkami po svetu — 19.30 Radijski dnevnik — 20.15 Pojo Los Paragayos — 20.30 L. M. Skerjanc: Godalni kvintet za 2 violini, 2 violi in violončelo v c-molu — 20.50 »Menuet« in »Mesečina« iz Debussyjeve Bergamske suite — 21.00 Orkester Alfred Scholz — 21.30 Moderna plesna glasba — 22.00—22.15 Napoved časa, poročila

ČETRTEK

22. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.25—5.45 Domači zvočki — 6.30—6.40 Reklame — 8.05 Klavir in violončelo — 8.30 Oddaja za otroke — 9.00 Naš zvočni magazin — 10.15 Od arje do arje — 11.00 Zbor RTV Beograd — 11.15 Branje za vroče dni — 11.35 Sovjetska in poljska zabavna glasba — 12.00 Poslušajmo Vaški kvintet — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pol ure glasbene geografije — 14.05 Radi jih poslušate — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Dvajset minut s kvintetom bratov Avenik — 16.00 Veliki plesni orkestri — 16.20 Trije slavni operni dueti — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Četrta ure z orkestrom in zborom Ray Conniff — 17.30 Turistična oddaja — 18.00 Jazz na koncertnem odru — 18.15 Glasbene miniaturre — 18.45 Poletni kulturni zapiski — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtekove večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Glasbena medigra — 20.50 Literarni večer — 21.30 George Enescu: Sulta v D-dur — »Kmečka« — 22.15 Nočni akordi — 22.45 Iz Milhaudovih »Saudades do Brazil« — 23.05 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

DRUGI PROGRAM

19.00 Slovenske narodne pesmi — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Vrtljak zabavnih melodij — 20.45 Prvo dejanje opere »Razuzdančeva usoda« Igorja Stravinskega — 21.30 Popevke s treh kontinentov — 22.00—22.15 Napoved časa, poročila

PETER

22. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.10—5.30 Domači zvočki — 6.30—6.40 Reklame — 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Početniško popotovanje od strani do strani — 8.45 Adolphe Adam: Trije odlomki iz baleta Giselle — 9.00 Duet Giselle in princeza — 9.00 Iz oper Giordana, Cilee in Leoncavalla — 10.15 Z melodijami ob obalah Sredozemskega morja — 11.00 Mario Bugamelli: Divertimento za klarinet, violončelo in klavir — 11.13 D. Sadnikova in J. Lipušček zapojejo nekaj samosplovov Maksaa Ungerja — 11.25 »Spomin na Češko« — 11.40 Otroci pozdravljajo — 12.00 Stančič: Bosna — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Klavir v ritmu — 12.40 Pisani zvočki z Dravskega polja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Veseli planšarji s pevci in trio Avgusta Stanka — 13.55 Dva prizora iz opere Faust Ch. Gounoda in Mefistofele A. Boita — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Popevke na tekočem traku — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Nastop Slovenski oktet — 16.00 Sportni tednik — 16.20 Godalni ansambli in vokalni zabavni ansambli — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 Koncert za vas — 18.00 Hitri prsti — 18.15 Ameriške narodne in ponarodele pesmi — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Zabavni orkester Helmut Zacharias — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Iz del Antonina Dvořaka — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih častih — 22.15 Godala v noči — 22.35 Moderna plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Pri jugoslovanskih skladateljih — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SOBOTA

24. junija

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.25—5.45 Naši domači — 6.30—6.40 Reklame — 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.30 Pionirski tednik — 8.50 Hammond orgle — 9.00 Med barokom in sodobnostjo — 10.15 Sprejemnikom na dopust — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Popevke se vrstijo — 12.00 Kvintet Harijski bratje — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Igra Kmečka godba — 12.45 Četrta ure z našimi pevci — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Nekaj razpoložljivih glasbe — 14.00 Pol ure z zabavnim orkestrom Raphaela — 14.30 Prireditve dneva — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Krsto Odak: Sulta za godala — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Orkester Johnny Douglas — 16.40 Mešani zbor »Slavček« — 17.00 Radijski dnevnik — 17.15 Harta in orglice — 17.30 Po kinu se dobimo — 18.00 Dva odlomka iz Verdijeve Alde — 18.20 Vrtimo ploščo za ploščo — 18.45 Okno v svet — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Slovenske narodne pesmi — 20

I. LETNE ŠPORTNE IGRE »AVTOMACIJE«

TIK PRED DVANAJSTO

ZE DODOBRA UVELJAVLJENIM ŠPORTNIM SREČANJEM DELAVCEV SORODNIH STROK DODAJA LETOSNJE LETO SE IGRE AVTOMACIJE, POSLOVNEGA ZDRUŽENJA DEVETIH PODJETIJ, PROIZVODNIH ENOT ZA ELEKTRONIKO IN AVTOMATIKO, KI JIH JE TO POT ORGANIZIRALA SINDIKALNA PODRUŽNICA »ISKRE« V KRANJU.

Vselej je namreč tako, da dosežejo še tako skrbne predpriprave za podobno tridnevno srečanje malone 750 ljudi, med njimi 100 aktivnih športnikov, tik pred dvanaajsto svoj vrh v mrzlični napetosti, ki jo je v našem primeru še posebej dramila negotovost. Zavoljo vremena... Zavoljo prostorov... Zavoljo prijavljenecv...

Največ zaradi njih! Prav tu se je v poslednjih minutah marsikaj zataknilo. Tako je kar čez noč odpovedal svoje sodelovanje »Energoinvest« iz Sarajeva, ki je sicer prijavil blizu 80 tekmovalcev. Enako nenadano se je zataknilo tudi med domačini. V marsikateri proizvodni enoti zaradi tega, kdo bo poravnal izgubljene ure vsem tistim, ki bodo s sodelovanjem na igrah izgubili svoj delovni petek ali soboto. Razprave okoli tega, v precejšnji meri »nešportnega« problema, so se neke kratko in malo zaključile

v ugotovitvi: odpovedujemo sodelovanje!

Izjave nekaterih športnikov, češ če mi priznate ure, grem, sicer ostanem doma, opozarjajo na morebitno neprizadevnost sindikalnih organizacij v podjetjih, ki se ukvarjajo z uvajanjem športnega življenja le ob priložnostnih tekmovanjih ali srečanjih, drugače pa prepuščajo vso iniciativo posameznim ljubiteljem športnih disciplin. Kako bi sicer nastalo vprašanje skromnih denarnih sredstev tam, kjer sta šport in rekreacija sestavni del življenja v kolektivu, kjer o obeh vodi račun sindikat in ju že ob začetku dela uvrsti v svoj stroškovni plan?

Tekmovanje je oviralo slabo vreme. Neutruden dež je zmanjševal borbena vnemo samih tekmovalcev, pa tudi sodnikov. Na njihov račun bi malone zabeležili nov svetovni rekord v teku na 60 metrov!

REKREACIJA MED DELOM

Nova dognanja o proizvodni gimnastiki

V neki veliki tovarni konfekcije v Moskvi so pred kratkim zaključili obsežne raziskave o dosedanjih metodah proizvodne gimnastike. Opravili so veliko eksperimentov z ustreznimi merjenji delav in delavcev. Merjenja so obsegala živčno-mišično reakcijo, občutljivost vida, mišično moč, utripanje srca po prestanih naporih med delom, hitrost opravljenih del in še več drugega. Stalni zdravniški pregledi so posredovali pregled zdravstvenega stanja in stanja splošne zmogljivosti delavcev v posameznih dobah delovnega dneva.

Vsa merjenja so opravili ob različnih načinih proizvodne gimnastike in v različnih kombinacijah gimnastike in pasivnega ter aktivnega odmora. Strokovnjaki za tovrstno dejavnost v industriji, ki naj poveča delovno zmogljivost in delavcu olajša delo, imajo naslednje ločene naloge: uvodno gimnastiko, aktivni ter pasivni odmor. Aktivni odmor je seveda lahko zelo različen, zanj pa sta značilni dve osnovni obliki. To je ustrezna gimnastika ali kakršnakoli drugačna telesnovzgojna aktivnost, ki se ji je moč posvetiti med razmeroma kratkim odmorom. Raziskave naj bi odgovorile na vprašanje, v kateri dobi delovnega dneva so posamezni odmori najbolj potrebni in koristni. Zaključki teh proučevanj so na moč zanimivi in v nekaterih primerih celo presenetljivi, saj so s temi ovreni različni načini, ki so doslej veljali kot edino pravilni.

Doslej je za delo pri tekočem traku na primer veljalo pravilo, naj imajo delavci med delovnim dnevom dva odmora združena z določenimi vajami ali izpolnjenimi s kakšno drugačno obliko telesnovzgojne aktivnosti, medtem ko se gimnastika pred začetkom dela ni priporočala. To pač zaradi tega, ker je bilo v veljavni naziranje, da tekoči trak že sam po sebi sili delavca k ustreznemu ritmu in hitrosti pri izvrševanju posameznih opravil. Zaradi takšne

utemeljitve, ki je imela vsesplošno veljavo, so posvečali posebno pozornost aktivnemu ali pasivnemu odmoru v drugem delu delovnega dneva z namenom, da bi zmanjšali utrujenost, oziroma obnovili delovno zmogljivost. Zato skoraj nikjer niso uvažali prvega odmora, v tem ko na uvodno gimnastiko sploh niso mislili.

Zbrani podatki o fiziološkem stanju delavca, merjenja hitrosti opravljenih del, kakor tudi anketiranje o splošnem počutju posameznikov, pa sedaj odločno govorijo v prid gimnastiki pred delom. V pozidki tovarni je bilo ugotovljeno, da to zelo ugodno vpliva na prilagoditev delovnim nalogam v prvih minutah obratovanja, ker ima ugoden vpliv vse prav do konca izmene. Eksperimenti so celo pokazali, da so bile delavke v dnevi, ko so bile deležne izdatne proizvodne gimnastike, na koncu izmene mnogo manj utrujene kot sicer.

Druga ugotovitev, ki je dokazna eksperimentalno, je ta, da je bil aktivni odmor koristnejši od pasivnega. Celotno v primerih, ko je bila med obratovanjem potrebna organizacijska prekinitev dela, se je pokazala kratka aktivnost mnogo koristnejša od pasivnega počitka. Nazadnje je bilo ugotovljeno, da je koristnejše organizirati odmore v prvem delu izmene kot v drugem. Seveda velja to le za tovarno kjer so potekale raziskave, po katerih strokovnjaki sklepajo, da je odmor v prvem delu koristnejši povsod tam, kjer delo fizično ni zelo utrudljivo, marveč natančno in hitro, torej tam kjer je delo večidel mehanizirano.

Kakor vidimo iz gornjega kratkega povzetka, imajo drugod že močno razširjeno proizvodno gimnastiko. Z željo, da bi jo naredili še koristnejšo, opravljajo obsežne raziskave in eksperimente. Ali bi ne bilo koristno, da bi tudi pri nas začeli z uvajanjem te, za povečanje proizvodnje tako pomembne aktivnosti? M. J.

Zgodilo se je namreč, da so sodniki postavili ženo-tekmovalko na napačno štartno črto. Tekle so samo petdeset metrov, štoparice pa so izračunavale čas na normalno dolžino proge. Deset metrov se je poznalo! Veselju nad nepričakovanim uspehom je seveda postrigel peruti sodniški meter, ki je kaj hitro odkril napako.

Enako jo je dež zagodel pri metanju kroglice. Prvi tekmovallec, ki je metal v suhem, je dosegel neprimerno boljši rezultat od ostalih, ki so iskali odziv v razmočenem krogu.

Dokaj nešportno pa je bilo srečanje nogometašev. Slabo razporejenost se je med igro stopnjevala do tolikšne mere, da je po ostrem prepiru dveh nogometašev moštvo »Telekomunikacij« demonstrativno zapustilo igrišče in prepustilo kar oboje vrat enajstori »Iskre«.

Takšna »sla« za rezultat ne sme biti edina vsebina delavskega športnega srečanja! Bolj prav je, da mu daje poudarek množičnost, zbor delavcev, ki so jim igre priložnost za razna srečanja in izmenjavo mnenj!

Bolj odrezavi so bili rokometiši! Ker sta se za tekmovalce prijavili le dve ekipi in bi bilo tekmovalce zavoljo tega nezanimivo, so se našli fantje iz nekaterih ljubljanskih obratov ter so na naglo sestavili še tretjo ekipo, ki se je med vsemi najbolj požrtvovalno borila za — tretje mesto.

Se najbolj nemoteno pa so potekala tekmovalca v zaprtih prostorih: namizni tenis, šah, streljanje. V vseh treh disciplinah so se merili tekmovalci, večletni prvaki v svojih enotah. Edino, kar je človek lahko pogrešal pri teh srečanjih, je bila — publika. Kranj je dokaj skopo spremljal posamezna tekmovalca. Gledalcev je bilo izredno malo na katerikoli tekmi.

»Prebujena športna vnema pa je potrebna! Brez nje se bomo letos s težavo ognili denarnim težavam, neorganiziranosti, obotavljajočemu premišljevanju, ali bi se udeležili iger ali ne, brez nje bomo začeli s pripravi za prihodnje srečanje enako medlo, kot se nam je to primerilo letos, ob našem prvem srečanju!« Tako je ovrednotil letošnje igre Avtomacije član pripravljalnega odbora Stojan Oblak. Obenem pa nas je že zdaj opozoril na naslednje leto, ko bodo delovni kolektivi poslovnega združenja Avtomacije nadaljevali s to, letos zakoličeno športno tradicijo.

DUŠAN KRALJ

»PRVI ZAMAH V NOVO SEZONO« JE PODPISAL POD TO SLIKO FOTO-REPORTER. ČEPRAV LETOS VREME NI NAJBOLJ NAKLONJENO PLAVALCEM, JE Vendar vse več hrabrih, ki se ne boje hladnih valov. Končno pa je tu sezona dopustov in plavanje je slej ko prej najbolj priljubljen in najbolj množičen sport vseh dopustnikov

V BORBI ZA TOČKE

Velika udeležba v Postojni

Prejšnji teden so se začele v Postojni enomesečne delavske športne igre, na katerih sodeluje rekordno število 196 ekip delovnih kolektivov s skoraj 1000 tekmovalci. V programu iger so naslednje discipline: nogomet, balinanje, odbojka, šah, namizni tenis, vleka vrvi, tek in streljanje z zračno puško.

Doslej so zaključili tekmovalna samo v namiznem tenisu in teku, v nekaterih disciplinah pa

so prišli do finala, ki bo na sporedu ob zaključku iger.

V namiznem tenisu je tekmovalo 18 ekip. Po predhodnih izločilnih tekmah so moštva dosegla v četrtfinalu naslednje rezultate: GG — Nanos II 3:0, Nanos I — PTT 3:0, Banka — TMI 3:0 in LIV — Vojne ustanove 3:0. Polfinale: GG — Nanos 2:1, Banka — LIV 2:1. Finale: Banka — GG 2:1. V ženski konkurenci je v borbi za prvo mesto ZTP premagala Mestne trgovine 3:0.

V nogometu je nastopilo 9 ekip. Rezultati I. kola: Gradnje — Mestne trgovine 8:0, Vojne ustanove — Banka 3:1, Nanos — Javor 5:3, LIV — TMI 5:0. Re-

zultati II. kola: LIV — GG 6:0, Nanos — Gradnje 4:0 (VU protest). Zmagovalna moštva bodo igrala za razvrstitve od 1. do 3. mesta.

V teku na 1500 m je zmagal CČC (PTT) pred Vilharjem (Teograd), Pellaschierjem (Avtoprevoznost) itd. Ekipno je bila prva kombinirana ekipa Narodne in Komunalne banke v Postojni.

V odbojki je nastopilo 18 moštev, ki so po predhodnih izločilnih tekmah dosegla v četrtfinalu naslednje rezultate: Deško vzgajališče (Planina) — Vojne ustanove 3:1, LIV — Gradnje 3:0, Banka — Javor 3:0. Polfinale: Deško vzgajališče — ZTP 3:1, LIV — Banka 3:1. V ženski konkurenci je ekipa ZTP premagala Javor (obrat Prestranek) z 2:0.

Novo strelišče v Bistrici pri Rušah

V Bistrici pri Rušah je tamkajšnja strelska družina TOBI odprla te dni svoje novo zgrajeno strelišče za malokalibrsko puško.

Z izstrelitvijo častnega strela predstavnik sindikalne podružnice TOBI, ki je prevzela pokroviteljstvo nad to prireditvijo, je bilo nato na novem strelišču prvo meddružinsko tekmovalje za prehodni pokal, ki ga je v ta namen podarila sindikalna podružnica TOBI.

V ostri konkurenci je prehodni pokal osvojila ekipa domače strelske družine, druga je bila

ekipa Tekstilec iz Loznice, tretja pa ekipa iz Limbuša.

Strelišče leži na izredno lepem prostoru ob dravskem zalivu v Bistrici, ima betoniran strelni rov; je petstozno, obrščanje tarč pa je urejeno povsem mehanizirano.

Celotno strelišče, ki je za sedaj brez dvoma eno najlepših v okraju, so člani strelske družine ob delni pomoči sindikalne podružnice TOBI, skoraj v celoti zgradili s prostovoljnimi delom.

Strelska družina TOBI ima trenutno registriranih preko 120 članov in članic, od katerih pa je več kot polovica aktivnih strelcev. G. G.

Pol milijona v pesku

Kegljaški klub Ljubljana je edini kvalitetnejši klub v naši republiki, ki nima svojega kegljišča, ampak je že dolga leta obsojen na gostovanje zdaj pri enem, zdaj pri drugem sosedu.

No, da bi se položaj izboljšal, mu je priskočila na pomoč Zveza kegljaških športov Slovenije. Posodila je športnemu društvu Ljubljana 2.000.000 dinarjev — NAMENSKO ZA GRADNJO KEGLJIŠČA NA STADIONU V SISKI.

Minili so meseci, minila so leta. Kegljači Ljubljane še vedno gostujejo. To je bilo Zvezi dovolj in je zahtevala od društva, da denar vrne. Vsi pozivi so bili zaman, zato je Zveza morala ubrati skrajno pot — prek sodišča iztirjati svoj denar nazaj!

Dobila pa bo le 1.500.000 dinarjev. Zakaj? Ljubljana pravi, da so gradnjo keglji-

šča že začeli, in sicer so skopali jame za temelje. Za to so porabili 500.000 dinarjev.

Tako je pol milijona zginito v pesku, brez haska. Vsekakor nesolidno poslovanje in upravljanje tako velikega športnega društva. Ne le, da so kegljači še vedno brez strehe, ampak meče ta afera, če jo lahko tako imenujemo, tudi čudno luč na ugled športnega društva Ljubljana.

In kje sta posojena milijona, namenjena za gradnjo kegljišča? Pravijo, da v nasipu nogometnega igrišča. Kar verjeti bo. Toda tako samovoljno razpolaganje s tujimi sredstvi res ni nikomur v čast in korist.

Športno tovarištvo

Letos se obeta pestra in razgibana športna dejavnost v naših delovnih kolektivih. Nekateri gospodarske panoge so že imele svoje zimske ali letne igre, druge jih še pripravljajo. Razveseljivo je tudi, da lahko v zadnjem času beležimo napredek v razvoju občinskih iger delovnih kolektivov, v večjih kolektivih pa nasledimo stalna medobratna tekmovanja. Iz enega zadnjih je tudi naš primer, ki zasluži vso pohvalo.

V tovarni Planika v Kranju je med delavci veliko zanimanje za nogomet. Zato

so ustanovili nekakšno medobratno ligo. Na tekmah je vedno polno gledalcev, nogometaši pa se zagrizeno, toda športno, bore za uspeh svojega obrata. In se je zgodilo, da je obratna reprezentanca morala nastopiti popoldne na tekmah, eden njenih najboljših igralcev pa je delal v popoldanski izmeni. Pa so problem hitro rešili: mojster izmene se je sam ponudil, da bo zamenjal igralca pri stroju. Obrat je tekmo dobil, enajstori pa je čistitala mojstru za športno tovarištvo na delovnem mestu.

Upajmo, da takšni dogodki niso osamljeni med sindikalnimi športniki. Toliko bolj v čudni luči pa se pokazuje nekateri, ki nočejo žrtvovati niti treh ur (nadomestili bi jih v popoldanskih urah) za nastop na športnih igrah, če jih primerjamo z mojstrom iz Planike. Ponekod je namreč tudi že med športnike v delovnih kolektivih prodira misel predvsem na denar in hočejo imeti vsak svoj nastop plačan! Sicer se to le redko pripeti, vendar bo treba tako miselnost že v kalitvah prihodnjih prihodov, da ne sme biti denar, ampak razvedrilo!

ŠILO

NA VSEH DELAVSKIH ŠPORTNIH SREČANJH SO NAVADNO TEKME V STRELJANJU NAJBOLJ IZENACE-NE. PAC ZATO, KER JE TA ŠPORT VSEPOVSOD ZELO PRILJUBLJEN.

HUMORESKA

H. F. BROWN

Zapravljivec

»Zdaj mi je pa res vsega dovolj!« je vzkljnil stari Angus McDonald in tako srdito udaril s pestjo po mizi, da se je tako rekoč v trenutku zbrala vsa družina.

»Kar naprej ti neslani dovtipi o škotski skoposti! Poslušajte!« In je bral: »Trije bratje so skupaj doraščali v Aberdeenu. Potem je najstarejši odšel v Ameriko. Ko se je četrto stoletja kasneje vrnil v staro domovino, sta mu prihitela na-proti gospoda z velikima bradama. V prvi sapi sta vprašala, ali je starejši brat prinesel s seboj tudi staro družinsko britev. — Kakor da bi se ta dva ne mogla izučiti brivske obrtili! Potem bi se brila brezplačno! Predrznost pa taka!«

»Ded, povej no, kaj bi ti ukrenil proti obrekovanju in blatenju našega naroda?« ga je vprašala lepota, ki so ji krasile obraz nesimetrično posejane sončne pege.

»Kaj bi storil? Predvsem bi Skotom vrnil tisto, kar jim gre: ugled in sloves, da neznansko radi zapravljajo.«

»Kako bi to dosegel?«

Najprej ga je to vprašala vnukinja, potem pa zapovrstjo družinski člani, ki so se prese-dali v trenutni razvnetosti vse dotlej, dokler jih ni stari Angus z odločno kretnjo pripravil k molku.

»Pokadil bom pravo havansko cigaro, ki si jo bom prižgal z bankovcem za pet funtov!«

»Vsa sreča, da hiša starega Angusa ni premogla niti kapljice whiskeya, sicer bi devet družinskih članov izpraznilo celo steklenico, preden bi se do-dobra vrnil v življenje. Tako pa je pomagala navadna voda. Mladi Walter je ostal soraz-merno še najbolj pri močeh, vendar se je tudi njemu glas tresel, ko je rekel:

»Prižgati pravo havansko cigaro z bankovcem za pet funtov! S tem denarjem živi vsa naša družina 18 dni, razen tega pa prihranimo še tri funte in pol. Dedek, menda vendar ne misliš resno!«

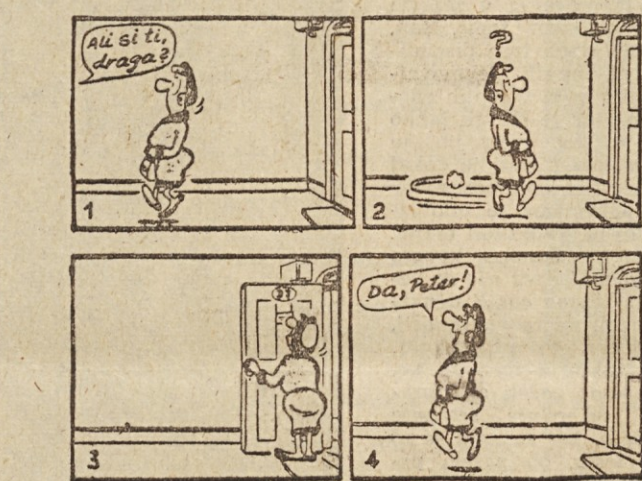
»Samo trenutek,« je imel stari Angus očito še nekaj po-vedati. »Vidim celo vrsto mož-nosti za znižanje stroškov pri takem nezastlišano potratnem de-janju. Prvič, gledalci morajo plačati vstopnino. Na vsem Škotskem se bo menda našlo dve sto ljudi, ki bodo priprav-ljeni za takšno predstavo odri-niti vsak po pol penija.«

Pol penija vsak! Angusovi družinski člani so poslušali z zadržanim dihom.

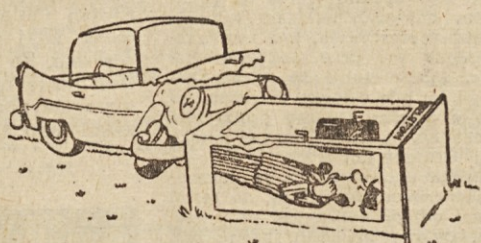
»Drugič,« je nadaljeval An-gus, »naš množični list »Dragi Skot« bo verjetno pripravljen plačati tri funte za pravico do objave te izredne senzacije, saj prebere dva in pol milijona lju-di njegovo dnevno naklado 10 tisoč... Tretjič, ker bom to storil za blaginjo Škotske, mi bo vlada v Edinburghu zelo verjetno podarila havansko ci-garo.«

»Misliš, da bi jo dobil za-stonj?« se je nasmehnil celo mali Mac Ulster, ki je še vedno imel dudko na prvem mestu na seznamu svojih potrošnih pred-metov. Kljub temu pa so bili drugi družinski člani nekam potrti. Zamišljeno so strmeli predse. Z nečim niso bili po-vsem zadovoljni, nekaj je manjkalo v tem lepem pred-logu.

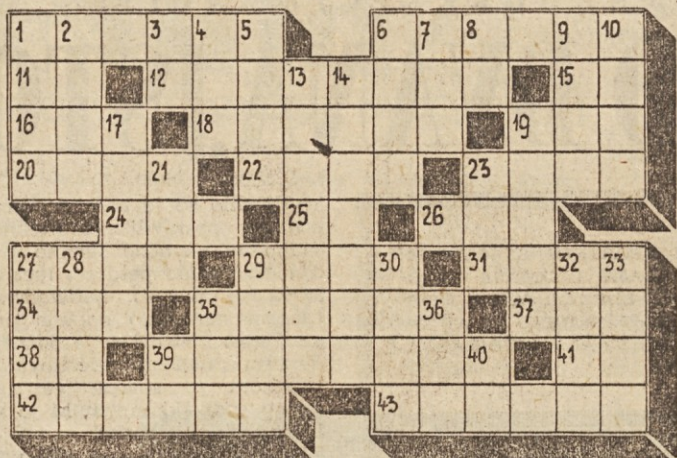
»In četrto,« se je zmago-slavno oglasil stari Angus, »če-trto in zadnje: konec koncev ni nikjer rečeno, da bi bankovec za pet funtov ne smel biti po-narejen.«

BREZ BESED

BREZ BESED

Križanka št. 22

Vodoravno: 1. močan, čvrst, 6. skupnost vozil na cesti, 11. arabski žrebec, 12. utrdim v ognju, 15. avtomobilska oznaka Turčije, 16. glavno mesto evropske države, 18. bajeslovni letalec, 19. spodnji del posode, 20. častiljiv stavec, 22. vrsta padavine, 23. rečna riba, 24. to-novski način v glasbi, 25. ka-zalni zaimek, 26. neresnica, 27. eden naših čutov, 29. pokrivalo, 31. žleb, po katerem teče voda na mlinsko kolo, 34. šahovski mojster iz Vojvodine, 35. vrsta glashila, 37. oznaka našega pod-jetja za letalski promet, 38. staro-slovansko pivo, 39. dajati na kup, 41. nota v solmizaciji, 42. mesto v Grčiji ob istoimenskem prekopu, 43. upravna enota v Svi-ci.

Navpično: 1. igralna karta, 2. skrajni konec polotoka, 3. enaka soglasnika, 4. ploščine po sto kvadratnih metrov, 5. pi-škot, 6. poljedelsko orodje, 7. velika divja mačka, 8. znamka

italijanskih tovornjakov, 9. og-njenik v Italiji, 10. čreda ovac, 13. vokalno instrumentalna kompozicija, 14. najvišje sodi-šče v starih Atenah, 17. velika žival, ki je izumrla na koncu ledene dobe, 19. ročaj, 21. naša ptica pevka, 23. oziralni zaimek, 27. od morja obdan kos kopnine, 28. del vozila, 29. škot-sko moško krilo, 30. rižovo žga-nje, 32. unesek, obraba, 33. se-stavni del zemeljskega plina, 35. mongolski knez, 36. staro-grška boginja zapeljivosti, 39. kemični simbol za kovino, ki jo uporabljajo v galvaniki, 40. veznik.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. žrtvenik, 8. tnalno, 13. Kopernik, 14. branik, 15. Ag, 16. sla, 17. ral, 19. tara, 20. pasti, 22. saper, 24. TAM, 1, 25. kinin, 27. Idaho, e, 29. jer, 31. agens, 33. zaman, 35. ibis, 37. rti, 38. por, 39. se, 40. Cetina, 42. klorofil, 45. Anita, 46. kan-tiner.

OBVESTILA BRALCEM

DELAVSKA ENOTNOST

Kakor ste gotovo že opazili, objavljamo v današnjih »Po-govorih 61« poseben sestavek tovariša ROMANA ALBREHTA o delitvi dohodka gospodarskih organizacij. To je obsežno delo, ki obravnava najbolj aktualne probleme oblikovanja in delitve dohodka naših gospodarskih organizacij. Sestavljen je na temelju predavanj v Politični šoli v Ljubljani.

Delavska enotnost bo delo vezala v posebno brošuro. Vse sindikalne organizacije, ustanove, delavske univerze in ostale interesente opozarjamo, naj čimprej pošljejo naročila za brošuro Delavske enotnosti, kajti vse naše publikacije so doslej kaj kmalu pošle. — Cena brošure je zaradi povečanega ob-sega 65 dinarjev in ne 50, kakor smo prvotno objavili. Broš-ura bo vezana prihodnji teden.

V biltenu Okrajnega sindikalnega sveta Koper je objav-ljeno poročilo o posebnem posvetovanju predstavnikov občin-skih sindikalnih svetov glede širjenja našega sindikalnega tiska. Ker bo poročilo o prizadevanjih v koprskem okraju vzpodbudilo tudi ostale okrajne sindikalne svete, da prično z enako akcijo, ga tudi mi objavljamo.

Na pobudo »Delavske enotnosti« smo imeli v Kopru razgovor predstavnikov občinskih sindikalnih svetov. Na posvetovanju smo ugotovili, da s številom naročnikov na »Delavsko enotnost« v na-šem okraju nikakor ne moremo biti zadovoljni, saj je list premalo razširjen zlasti med aktivisti sindikata, člani organov upravljanja in proizvajalci.

V podkrepitev navedenega samo nekaj podatkov. V našem okra-ju je zaposlenih nekaj več kakor 30.000 ljudi, »Delavsko enotnost« pa dobiva samo 985 naročnikov ali 3,2% zaposlenih. Po občinah je stanje naslednje: v Izoli je 2,8% zaposlenih naročenih na »Delavsko enotnost«, v Kopru 2,3%, v Piranu 2,6%, v Postojni 5,5%, v Sežani 4,1%, v Ilirski Bistrici 3,3%, v Hrzeljah pa le 1,9%.

Upoštevajoč takšno stanje in pa nujnost, da postane »Delavska enotnost« list, ki se ga bodo pri svojem delu posluževali vsi akti-visti in vsi proizvajalci, je bilo na posvetovanju sprejetih več pred-logov. Na zadnji seji jih je predstvedstvo okrajnega sindikalnega sve-ta v celoti sprejelo, obvezuje pa vsa naša občinska vodstva in sin-dikalne podružnice.

V najkrajšem času naj bi pri vseh občinskih sindikalnih svetih imenovali stalna poverjenstva »Delavske enotnosti« (3 do 5 članov), ki naj jih vodijo člani predstvedstva. Med poglavitnimi nalogami po-verjenstev je širjenje vsega sindikalnega tiska, zlasti pa »Delav-ske enotnosti« v sindikalnih podružnicah in sindikalnih podoborih ekonomskih enot.

Ker bo list zanimiv za naše kolektive le, če bo opisoval življenje in delo naših podružnic, bodo poverjenstva skrbela tudi za dopisni-štvo. Poverjenstva pa bodo tudi v stiku z bralci, da bodo lahko uredništvu lista posredovala pripombe, predloge in morebitne pri-tožbe.

Predstvedstvo okrajnega sindikalnega sveta je za začetek akcije sprejelo priporočilo, naj bi »Delavsko enotnost« naročili vsi člani okrajnega in občinskih plenurnov sindikata, člani vodstev sindika-lnih podružnic ter podoborov. Naloga vodstev sindikalnih podruž-nic je, da list razširijo tudi med člani organov upravljanja. Ne bo odveč, če posredujemo odločitve nekaterih kolektivov, ki so za vse svoje člane naročili »Delavsko enotnost« iz sredstev sklada za oseb-ne dohodke.

V pojasnilo naj dodamo, da da uprava »Delavske enotnosti« za vsakega novo pridobljenega naročnika 200 dinarjev nagrade, za po-biranje naročnine pa 10% provizije.

Ko je predstvedstvo okrajnega sindikalnega sveta sklepalo o teh priporočilih, je dalo tudi pobudo, naj bi v tej akciji — ki pa mora biti sicer stalna — občinski sindikalni sveti med seboj tekmovali in o rezultatih poročali predstvedstvu.

PREKLIC

TONČKA MENARD, Ljubljana, Resljeva 20, preklicuje 15. maja 1961. leta izgubljeno sindikalno izkaznico.

BORZA ZA ODDIH

Trgovsko podjetje CENTROMERKUR, Ljubljana, Trubarjeva 1, išče za sezono KUHINJSKO POMOČNICO za svoj počitniški dom v Crikvenici. Nastop službe takoj. Plača po dogovoru.

PRODAJA ZGRADBE, PRIMERNIH ZA UREDITEV POČITNIŠKIH DOMOV

Občinski ljudski odbor Idrija proda na ČRNEM VRHU NAD IDRJO večjo zgradbo, ki je dograjena do tretje faze. Zmogljivost 80 postelj. Zgradba je v smrekovem gozdičku, okolica daje odlične pogoje za zimski turizem in šport, hkrati pa tudi za klimatsko zdravljenje. Informacije daje Turistično društvo Idrija in IZLET-NIK v Ljubljani.

Občinski ljudski odbor Mozirje proda v GORNJEM GRADU nenadstropno zgradbo (24 x 15 m). Zgradba, ki se imenuje »PETE-LINEK«, je zelo primerna za ureditev počitniškega doma. Informa-cije daje Občinski ljudski odbor Mozirje in IZLETNIK Ljubljana.

